

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΠΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΧΡΟΝΟ
ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

ΧΕΙΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Μεσολόγγι 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΧΡΟΝΟ
ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

ΧΕΙΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Επιβλέπων καθηγητής
Ευάγγελος Δασκαλόπουλος

Μεσολόγγι 2021

UNIVERSITY OF PATRAS

SCHOOL OF ECONOMICS & BUSINESS

DEPARTMENT OF MANAGEMENT SCIENCE AND
TECHNOLOGY

**FORMER DEPARTMENT OF BUSINESS
ADMINISTRATION AT MESSOLONGHI**

THESIS

THE CONSEQUENCES OF THE SUPPORT
MEASURES THAT HAVE BEEN TAKEN BY THE
ENTREPRISES, AMONG THE WESTERN'S
GREECE TOURISTIC FIELD, AFTER A YEAR OF
THE PANDEMIC

CHEIRAS DIMITRIOS

Messolonghi 2021

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Ευάγγελο Δασκαλόπουλο που κατά τη διάρκεια τις εκπόνησης τις διπλωματικής μου εργασίας με τις συμβουλές και την υποστήριξη του με βοήθησε να την ολοκληρώσω. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, για την εμπιστοσύνη και την στήριξη που μου έδειξαν όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η οικονομική κρίση που προκάλεσε η πανδημία επέφερε σημαντικό πλήγμα στην παγκόσμια οικονομία και φυσικά στην Ελληνική, η οποία μόλις ανέκαμπτε από την περιπέτεια των μνημονίων της προηγούμενης δεκαετίας.

Η εργασία που ακολουθεί, αφορά την καταγραφή των κύριων μέτρων που αποφασίστηκαν σε εθνικό επίπεδο για να αντιμετωπιστούν οι πρωτόγνωρες συνέπειες που προκλήθηκαν στην οικονομία και στην επιχειρηματικότητα από την υγειονομική κρίση του COVID-19. Είναι προφανές ότι η κρίση αυτή η οποία διανύει τον δεύτερο χρόνο, ανάγκασε το οικονομικό επιτελείο να προβεί σε δραστικές αποφάσεις που όμοιές του δεν είχε γνωρίσει στο παρελθόν η κοινωνία. Επομένως, η εργασία αυτή δεν θα μπορούσε να συμπεριλάβει με αναλυτικό τρόπο το σύνολο των επιμέρους αποφάσεων, αφενός γιατί ο όγκος τους και η λεπτομερής καταγραφή τους ξεπερνάει τα επιτρεπτά όρια μιας φοιτητικής εργασίας, αφετέρου γιατί η όλη διαδικασία είναι δυναμική, εξελίσσεται και συνεχώς λαμβάνονται νέα μέτρα ή τροποποιούνται τα παλιότερα έτσι ώστε να είναι επίκαιρα και αποτελεσματικά.

Αρχικά θα αποτυπωθεί ένα σύντομο ιστορικό της εμφάνισης του COVID-19 και των άμεσων ενεργειών των κυβερνήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο και κυρίως σε Ευρωπαϊκό, δεδομένου ότι η Ελλάδα σαν ισότιμο μέλος της Ε.Ε. ακολούθησε τις αποφάσεις των συλλογικών Οργάνων της. Παράλληλα, επωφελήθηκε από την χαλάρωση των αυστηρών δημοσιονομικών κανόνων για να ενισχύσει την οικονομία της και αναμένεται να υλοποιήσει επενδύσεις στα πλαίσια του Ταμείου Ανάκαμψης. Στη συνέχεια καταγράφονται τα πρώτα άμεσα μέτρα που αποφασίστηκαν την πρώτη περίοδο της άνοιξης του 2020. Κατόπιν γίνεται μια κατηγοριοποίηση όπου αποτυπώνονται τα μέτρα που σχετίζονται με την απασχόληση όπως η Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού και η ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ. Ακολουθούν τα μέτρα που αφορούν τις ίδιες τις επιχειρήσεις και την μείωση της ρευστότητά τους λόγω αναστολών λειτουργίας, όπως η Επιστρεπτέα Προκαταβολή και οι ρυθμίσεις των ενοικίων τους. Στη συνέχεια, γίνεται εμβόλιμη αναφορά στα προγράμματα χρηματοδοτήσεων επιχειρήσεων για κεφάλαια κίνησης και επενδύσεις μέσα από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα.

Στο επόμενο κεφάλαιο ακολουθούν τα ειδικά στοχευμένα προγράμματα που προκηρύχθηκαν στα πλαίσια του ΕΣΠΑ προκειμένου η ρευστότητα να διοχετευτεί σε συγκεκριμένους κλάδους και τομείς της Ελληνικής Οικονομίας. Τέλος καταγράφονται οι αποφάσεις που σχετίζονται με

ρυθμίσεις χρεών και οφειλών των επιχειρήσεων που εντάθηκαν λόγω της πανδημίας όπως ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης χρεών.

Στη συνέχεια γίνεται μια αποτύπωση ειδικών μέτρων που σχετίζονται με τον τουρισμό, έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της οικονομίας ο οποίος κατέγραψε μέχρι τώρα τις χειρότερες επιδόσεις λόγω της πανδημίας σε σχέση με άλλους.

Το τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας περιγράφει μερικά βασικά στοιχεία της εικόνας του τουρισμού σε εθνικό επίπεδο και στην Δυτική Ελλάδα όπως διαμορφώθηκε την προηγούμενη σεζόν. Αποτυπώνονται τα στατιστικά στοιχεία μιας έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή και η οποία καταγράφει τη σημαντική εξάρτηση των τουριστικών επιχειρήσεων από τις κρατικές επιχορηγήσεις προκειμένου να ενισχύσουν την ρευστότητά τους και να επιβιώσουν εν μέσω των καταστροφικών συνεπειών της υγειονομικής κρίσης.

ABSTRACT

The economic crisis, which was provoked by the pandemic, created globally an economic stroke and particularly in Greece's economy, which was rising after being negatively affected by last decade's memorandums.

The following project, concerns the main measures that have been taken globally in order to minimize the first and unfamiliar consequences that have been caused by the health crisis of COVID - 19, to the economy and entrepreneurship. It is obvious that this crisis, that completes its second year, forced the economic headquarters to proceed to drastic decisions, which have never been known to the public before. It is also undeniable, that this project, could not include analytically all the decisions that have been taken. And that is because, on the one hand the mass of information and the details that come with it, does not correspond to a students' project like this. On the other hand, everything that concerns the pandemic and the measures taken, do not stop evolving, altering and differentiating from the past, so that they can be topical and effective.

Firstly, there will be a short view of COVID-19's appearance and of government's immediate measures globally and mainly in the European Union, considering Greece as a European Union member which followed the general decisions of its headquarters. Meanwhile, Greece took advantage of E.U. financial criteria suspension in order to enforce its economy and at the same time is planning to achieve certain investments projects through the Recovery Fund. Moreover, the project describes the first and immediate measures that were taken the first period of spring 2020. Afterwards, there is a categorization of the measures concerning the working field, such as Specific Couse Allowance and SYN-ERGASIA. Furthermore, there is a description of the measures businesses and the reduction of cash flow due to their shut down, such as the Non – refundable Deposit or and adjustments to their rents. Lastly, there is an extra reference on the businesses financing programs, concerning Hellenic Development Bank.

At the next chapter there are the specific programs through the ESPA so that the liquidity runs to certain lines of business of Greek Economy. Finally, there is a survey of the decisions related to business debt settlements due to pandemic.

A short presentation of special measures is following, concerning the very important branch of Greek Economy, tourism which was stroked mostly of all during the crisis.

The final chapter describes some of the basic issues of tourism in national and West Region levels as it has been transformed at the previous season. After a research that took place in that region some interesting data appeared concerning the tourism enterprises reliance on government liquidity due to the need in order to survive this health crisis.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	viii
ABSTRACT	xi
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	xiii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	xvi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	xvii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	xviii
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ.....	xx
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	xxi
1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφασίζει για την πανδημία	1
1.1 Ο ρόλος του Ταμείου Ανάκαμψης	4
2 Η Ελληνική οικονομία απέναντι στον COVID-19 και τα πρώτα μέτρα.....	7
3 Εξειδικευμένα μέτρα στήριξης επιχειρήσεων.....	11
3.1 Πρόγραμμα “Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού”	13
3.1.1 Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 1 (16.04.2020 και 11.06.2020).....	14
3.1.2 Αποζημίωση Ειδικού σκοπού 2 (16.6.2020).....	15
3.1.3 Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 3 και 4	16
3.1.4 Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 5.....	16
3.2 Πρόγραμμα “ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ”	17
3.3 Επιστρεπτέα Προκαταβολή.....	20
3.3.1 Επιστρεπτέα Προκαταβολή I.....	21
3.3.2 Επιστρεπτέα Προκαταβολή II	22
3.3.3 Επιστρεπτέα Προκαταβολή III.....	23
3.3.4 Επιστρεπτέα Προκαταβολή IV	25

3.3.5	Επιστρεπτέα Προκαταβολή V – VI – VII	26
3.4	Πρόγραμμα “Γέφυρα”	29
3.4.1	Γέφυρα I	29
3.4.2	Γέφυρα II	35
3.5	Πρόγραμμα “Μείωση Ενοικίων”	38
3.6	Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (Ε.Α.Τ.).....	42
3.6.1	Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19.....	44
3.6.2	Επενδυτικά Δάνεια (ΤΕΠΙΧ II).....	49
3.7	Προγράμματα μέσω “ΕΣΠΑ”	51
3.7.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19 Προσκλήσεις σε όλη την Ελλάδα	51
3.7.2	Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε επιχειρήσεις εστίασης για προμήθεια πρώτων υλών - Επανεκκίνηση εστίασης	53
3.7.3	Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του ιού COVID-19 (Α’ Κύκλος) 55	
3.7.4	Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του ιού COVID-19 (B’ Κύκλος) 58	
3.7.5	Επιχορήγηση επιχειρήσεων εστίασης για την προμήθεια θερμαντικών σωμάτων εξωτερικού χώρου	59
3.7.6	Επιχορήγηση αυτοαπασχολούμενων δικηγόρων.....	61
3.7.7	Επιχορήγηση Υφιστάμενων Επιχειρήσεων Γυμναστηρίων, Παιδότοπων	62
3.7.8	«e-λιανικό» - Επιχορήγηση υφιστάμενων ΜμΕ επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου, για την ανάπτυξη/αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος 64	
3.8	Πρόγραμμα “Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών”	65
4	Μέτρα για τις τουριστικές επιχειρήσεις	68

4.1	Κοινωνικός Τουρισμός ΟΑΕΔ	68
4.2	Επιδότηση Κεφαλαίου Κίνησης Πληττόμενων από την Πανδημία Τουριστικών Επιχειρήσεων Φιλοξενίας “ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ”	71
4.3	Μέτρα για εργαζόμενους	74
4.4	Μέτρα για τουριστικά γραφεία/τουριστικά λεωφορεία /τουριστικά τρένα.....	76
5	Επιπτώσεις και επιδοτήσεις σε τουριστικές επιχειρήσεις της Δυτικής Ελλάδας.....	78
5.1	Καταγραφή στατιστικών στοιχείων ΣΕΤΕ	78
5.2	Έρευνα ωφέλειας τουριστικών επιχειρήσεων από επιχορηγήσεις	80
6	Πίνακες Έρευνας.....	83
6.1	Νομός Αιτωλοακαρνανίας.....	83
6.2	Νομός Αχαΐας.....	85
6.3	Νομός Ηλείας	86
6.4	Σύνολο ανά νομό	87
6.5	Σύνολο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	88
7	Συμπεράσματα	89
8	Βιβλιογραφία.....	90

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Παράδειγμα Εικονικής Απεικόνισης COVID-19	xxiv
Πίνακας 2: Ευρωπαϊκή Ένωση και COVID-19	3
Πίνακας 3: Funds.....	6
Πίνακας 4: Ελλάδα, COVID-19 και οικονομία.....	9
Πίνακας 5: Κατηγορίες Οφειλής και Ποσοστά Επιδότησης.....	32
Πίνακας 6: Λογότυπο Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας.....	42
Πίνακας 7: Όρια επιχορήγησης των δικηγόρων.....	60
Πίνακας 8: Κοινωνικός Τουρισμός 2021 ΟΑΕΔ.....	68
Πίνακας 9: Επανεκκίνηση Τουρισμού.....	71
Πίνακας 10: Επιδότηση Τουριστικών Λεωφορείων και Τουριστικών Τρένων.....	75

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εικόνα 1: Διάγραμμα Νομού Αιτωλοακαρνανίας.....	81
Εικόνα 2: Διάγραμμα Νομού Αχαΐας.....	82
Εικόνα 3: Διάγραμμα Νομού Ηλείας.....	83
Εικόνα 4: Διάγραμμα ανά Νομό.....	84
Εικόνα 5: Διάγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	85

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Δ.Μ.Η.Ε.	Ανεξάρτητος Διαχειριστής Ηλεκτρικής Ενέργειας
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Α.Φ.Μ.	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
Δ.Ο.Υ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Δις.	Δισεκατομμύρια
Εκατ.	Εκατομμύρια
Δ.Ν.Τ.	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Ε.Α.Τ.	Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα
Ε.Γ.Δ.Ι.Χ	Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.	Ετερόρρυθμη Εταιρεία
Ε.Κ.Α.Β.	Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ε.Μ.Ε.	Ετήσιες Μονάδες Εργασίας
Ε.Ν.Φ.Ι.Α.	ΕΝιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων
Ε.Ο.Δ.Υ.	Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας
Ε.Ο.Τ.	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
Ε.Π.Ε.	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΠΑνΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
Ε.Σ.Π.Α.	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
Ε.Τ.Ε.Α.Ν	Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης

Ε.Τ.Π.Α.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ι.Κ.Ε.	Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία
Κ.Α.Δ.	Κωδικός Αριθμού Δραστηριότητας
Κ.Ε.Δ.Ε.	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
Κ.Τ.Ε.Ο.	Κέντρο Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων
Κ.Υ.Α.	Κοινή υπουργική Απόφαση
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
Ο.Ε.	Ομόρρυθμη Εταιρεία
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Ο.Υ.	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
Π.Ε.Π.	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
Τ.Ε.Μ.Π.Μ.Ε.	Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
Φ.Π.Α.	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ	Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
Ι.Τ.Ε.Π.	Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων
Ξ.Ε.Ε.	Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Couriers	Ταχυμεταφορές
e-mail	Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο
e-shop	Ηλεκτρονικό Εμπόριο
Funds	Εταιρίες Διαχείρισης Χαρτοφυλακίου Προβληματικών Δανείων
Lockdown	Απαγόρευση Κυκλοφορίας
Next Generation EU	Ταμείο Ανάκαμψης
EU-Bonds	Ευρωομολόγων
EU-Bills	Ευρωχρεογράφων
RRF	Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
COVID-19	Coronavirus Disease 2019
DG COMP	Directorate-General for Competition
EBITDA	Earnings Before Interest, taxes, Depreciation and Amortization
FED	Federal Reserve Board
MERS	Middle East Respiratory Syndrome
SARS	Severe Acute Respiratory Syndrome
SURE	Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency
H1N1	Influenza A virus subtype
POS	Point of Sale
POP	Point of Purchase

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

11/03/2020

Η ημερομηνία αυτή έμεινε για πάντα στην ιστορία. Είναι εξαιρετικής σημασίας καθώς χαρακτηρίζει μια πρωτόγνωρη παγκόσμια κατάσταση, η οποία επηρέασε σημαδιακά όλο τον πλανήτη σε κάθε πλευρά της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των ανθρώπων. Είναι η ημερομηνία στην οποία ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.) κήρυξε τον πλανήτη σε κατάσταση παγκόσμιας πανδημίας εξαιτίας της ανεξέλεγκτης εξάπλωσης ενός πρωτόγνωρου ιού, του COVID-19 όπως ονομάστηκε. Ο λόγος της κήρυξης της πανδημίας οφειλόταν στο γεγονός ότι αφενός η διάδοση πλέον δεν μπορούσε να ελεγχθεί, αφετέρου ο ίδιος ο ιός ο οποίος ανήκει στη κατηγορία των κορονοϊών αποδείχθηκε εξαιρετικά μεταδοτικός και ταυτόχρονα φονικός σε κάποιες περιπτώσεις, με συνέπεια να επιβαρύνεται σε κάθε χώρα το σύστημα υγείας και να υπάρχουν πάρα πολλά θύματα.

Ο ιός και τα πρώτα θύματα που νοσήσαν εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στην πόλη της Γουχάν, μια βιομηχανική περιοχή με εκατομμύρια κάτοικους στην Κίνα στα τέλη του 2019. Από κει άρχισε να εξαπλώνεται με διάφορους τρόπους και παρά τις προσπάθειες περιορισμού του, τελικά έφτασε και στην Ευρώπη με πρώτο επιβεβαιωμένο κρούσμα στις 20 Φεβρουαρίου 2020, στο Κοντόνιο της Ιταλίας. Πιστεύεται ότι προήλθε από μεταλλάξεις ιών των οποίων ήταν φορείς διάφορα ζώα που καταναλώνονται ως τροφή στην περιοχή (όπως νυχτερίδες και παγκολίνοι) αλλά υπάρχουν και πολλοί ένθερμοι υποστηρικτές της άποψης ότι ο ιός ξέφυγε από κάποιο μικροβιολογικό εργαστήριο της Γουχάν, όπου μελετιούνταν ιοί SARS. Σημειωτέον ότι στην Ασία και ιδιαίτερα στην Κίνα τόσο παλιότερα όσο και στο πρόσφατο παρελθόν έχουν εμφανιστεί ανάλογοι ιοί της κατηγορίας των κορονοϊών όπως πχ ο ιός SARS-MERS, Γρίπη των πτηνών, Γρίπη των χοίρων, H1N1 και υπήρχε η σχετική εμπειρία αντιμετώπισής τους κτλ. (**wikipedia, Πανδημία COVID-19, 2019**)

Για το ακριβές αντίκτυπο της πανδημίας δεν υπάρχουν ακριβή στατιστικά στοιχεία σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς, αφενός σε κάποιες υποανάπτυκτες περιοχές είναι αδύνατον να γίνει έστω και η υποτυπώδης καταμέτρηση, αφετέρου, τα δεδομένα αλλάζουν με ταχείς ρυθμούς από μέρα σε μέρα. Έτσι λοιπόν και μέχρι τον Μάιο του 2021, εκτιμάται ότι ο αριθμός των σχετιζόμενων με την πανδημία θανάτων σε παγκόσμιο επίπεδο έχει ξεπεράσει τα 3,5 εκατομμύρια ενώ οι άνθρωποι που διαγνώστηκαν θετικοί από τον ιό αγγίζουν τα 170 εκατομμύρια. Σε στατιστικό και πληθυσμιακό επίπεδο και για διάφορους λόγους η καθεμία κάποιες χώρες έχουν πληγεί περισσότερο από κάποιες άλλες. Αυτό πιστεύεται ότι οφείλεται είτε στα αργά αντανακλαστικά των κυβερνήσεων τους πχ Ιταλία και ΗΠΑ είτε στο χαμηλό επίπεδο του συστήματος υγείας πχ Βραζιλία και Ινδία. Αυτό είχε και ακόμα έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση πρωτόγνωρων εικόνων για την ανθρωπότητα με χιλιάδες ημερήσια θύματα, αμέτρητους τάφους και κοινωνικές εξεγέρσεις λόγω της αγανάκτησης του πληθυσμού από την δυσμενή κατάσταση που βιώνουν. Οι εικόνες συχνά θύμισαν εικόνες παγκοσμίων πολέμων του προηγούμενου αιώνα με χιλιάδες θύματα και συγκλονιστικές καταστάσεις στα δημόσια νοσοκομεία. Ενδεικτικά, στις ΗΠΑ οι θάνατοι έως σήμερα είναι πάνω από 590 χιλιάδες, στην Ιταλία 126 χιλιάδες, Βραζιλία και Ινδία 479 χιλιάδες και 353 χιλιάδες αντίστοιχα. (google, 2019)

Η ιατρική κοινότητα και οι κυβερνήσεις, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της πανδημίας κινήθηκαν σε 2 διαστάσεις. Η πρώτη διάσταση σχετίζεται με την ιατρική αντιμετώπιση του ιού και των συνεπειών του και η δεύτερη με τις εκάστοτε κυβερνητικές οδηγίες για τον περιορισμό και τον έλεγχο της διασποράς του ιού. Όσον αφορά την ιατρική διάσταση, αυτή εξειδικεύτηκε σε τομείς όπως: στην έρευνα των χαρακτηριστικών του ιού προκειμένου να παραχθεί το αντίστοιχο εμβόλιο, στην ιατρική αντιμετώπιση των νοσούντων στις νοσοκομειακές μονάδες με χρήση υπάρχοντων ή νέων φαρμάκων, στις ιατρικές οδηγίες προς τους θετικούς ασθενείς σχετικά με τρόπους αντιμετώπισης εκτός νοσοκομειακών υποδομών και τέλος, στην αποκατάσταση της υγείας αυτών που ξεπέρασαν την νόσο και την ανάπτυξη και διατήρηση μεγαλύτερου επιπέδου ανοσίας. Η κυβερνητική διάσταση στην προσπάθεια περιορισμού του ιού, αναπόφευκτα προήλθε από τις κατευθύνσεις της ιατρικής κοινότητας καθώς, βασικός στόχος προκειμένου να μειωθεί η μεταδοτικότητα του ιού πρέπει να είναι η αποστασιοποίηση και ο κοινωνικός περιορισμός, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι νέες μολύνσεις λόγω της υψηλής μεταδοτικότητας του ιού και κάποιων μεταλλάξεων του, μέχρι να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο ανοσίας της κοινωνίας με την χρήση των εμβολίων.

Έτσι λοιπόν, ανάλογα με τις διακυμάνσεις της αύξησης ή μείωσης των θυμάτων του ιού αποφασίζεται η αντίστοιχη αύξηση ή χαλάρωση των σχετικών μέτρων. Τα μέτρα που πάρθηκαν και συνεχίζονται να χρησιμοποιούνται, είναι διάφοροι περιορισμοί που αφορούν την ανεμπόδιστη κυκλοφορία των ανθρώπων και τον συγχρωτισμό τους, όπως και με τον περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας, με το αναγκαστικό κλείσιμο κάποιων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, με την ποσόστωση παρουσίας προσωπικού σε επαγγελματικούς χώρους, με τη προώθηση νέων μορφών εργασίας από απόσταση όπου είναι εφικτό (π.χ. τηλεργασία), με την ανάπτυξη της τηλεκπαίδευσης (π.χ. e-learning) αλλά ακόμα και με πλήρης παύση της ανθρώπινης και οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. τοπικά ή ολικά lockdown). Όπως είναι εύκολα κατανοητό τα παραπάνω μέτρα, έπληξαν και πλήττουν σε πολύ μεγάλο βαθμό την οικονομική δραστηριότητα, της επιχειρηματικότητα και τον συνολικό τρόπο ζωής όπως έχει διαμορφωθεί τις τελευταίες δεκαετίες με τον σύγχρονη εφαρμογή της ελεύθερης αγοράς και του εμπορίου. Το ίδιο σημαντικά φυσικά και με αμφίδρομο τρόπο, έχει επιδράσει η πανδημία όπως αποδείχθηκε, και στην ψυχική υγεία των ανθρώπων οι οποίοι μετά από 2 ή 3 γενιές ζουν ένα έντονο παγκόσμιο καταστροφικό φαινόμενο ανάλογο με ενός παγκόσμιου πολέμου. **(Επιτροπή, 2019)**

Αναφορικά με τις επιπτώσεις του ιού στην ψυχική υγεία και στην ανθρώπινη συμπεριφορά και κατ' επέκταση στην καταναλωτική συμπεριφορά του ανθρώπου, είναι προφανές και αυταπόδεικτο ότι η εμφάνιση του ιού COVID 19 επηρέασε και συνεχίζει να επηρεάζει την ανθρωπότητα ως προς την κοινωνική διάσταση του ατόμου δηλαδή την ψυχική υγεία και την κοινωνική ζωή αλλά και ως προς την οικονομική δραστηριότητα τόσο των ανθρώπων όσο και των επιχειρήσεων. Σχετικά με την κοινωνική διάσταση του θέματος η ψυχική υγεία των ανθρώπων όλων των ηλικιών, έχει επηρεαστεί αρνητικά. Δηλαδή πολλοί άνθρωποι έχουν περιοριστεί κατοίκον με συναισθήματα φόβου, άγχους και θυμού με αποτέλεσμα την απομόνωση από την κοινωνική ζωή. Αυτή η αποστασιοποίηση και ο εγκλεισμός λόγω των περιοριστικών μέτρων οδήγησε στην αποξένωση, στην κατάθλιψη και τα άτομα περιόρισαν τις δραστηριότητες τους στο ελάχιστο δυνατό περιορίζοντας ταυτόχρονα και τις καταναλωτικές του συνήθειες. Έχοντας χάσει την επαφή με τους φίλους άλλα και με τους συναδέλφους λόγω τηλεργασίας ή ακόμα και λόγω ανεργίας, πολλά άτομα που έπασχαν ήδη από κάποια ψυχική ασθένεια όπως κατάθλιψη άλλα και άτομα με ειδικές ανάγκες ή και ηλικιωμένοι βρέθηκαν ξαφνικά να ζουν χωρίς επαφή με τον έξω κόσμο. Ζώντας μια καθημερινότητα μονότονη, παρακολουθώντας τις σοβαρές εξελίξεις από τα ειδησεογραφικά

μέσα η ψυχολογία τους επιβαρύνθηκε ιδιαίτερα. Ένα πολύ έντονο συναίσθημα που κυριεύει τους ανθρώπους όταν συμβαίνουν τέτοιου μεγέθους καταστροφές, είναι η ανασφάλεια όχι μόνο για την σωματική υγεία, αλλά και το επίπεδο του προσωπικού και οικογενειακού οικονομικού εισοδήματος που θα υπάρχει στο άμεσο μέλλον και το κατά πόσο αυτό θα επηρεαστεί και πιθανότατα θα μειωθεί ή ακόμα και θα μηδενιστεί. Η οικονομική ανασφάλεια εκ των πραγμάτων προκαλεί μείωση της συνολικής κατανάλωσης στα απολύτως απαραίτητα με ταυτόχρονα αύξηση της αποταμίευσης και δια κράτησης διαθέσιμων ρευστών. (onmed, 2021)

Για όλους τους παραπάνω λόγους, και με τον αναγκαστικό περιορισμό των μετακινήσεων και του ωραίου κυκλοφορίας η κοινωνική ζωή του ανθρώπου επηρεάστηκε αρνητικά με έντονο αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα όπως στην κατανάλωση αγαθών και προϊόντων με αποτέλεσμα όχι μόνον να μειωθούν σε όγκο και τζίρο οι περισσότεροι κλάδοι αλλά πολλοί από αυτούς να βιώσουν συνθήκες απόλυτης καταστροφής και καθολικής παύσης δραστηριότητας όπως πχ η εστίαση και ο τουρισμός.

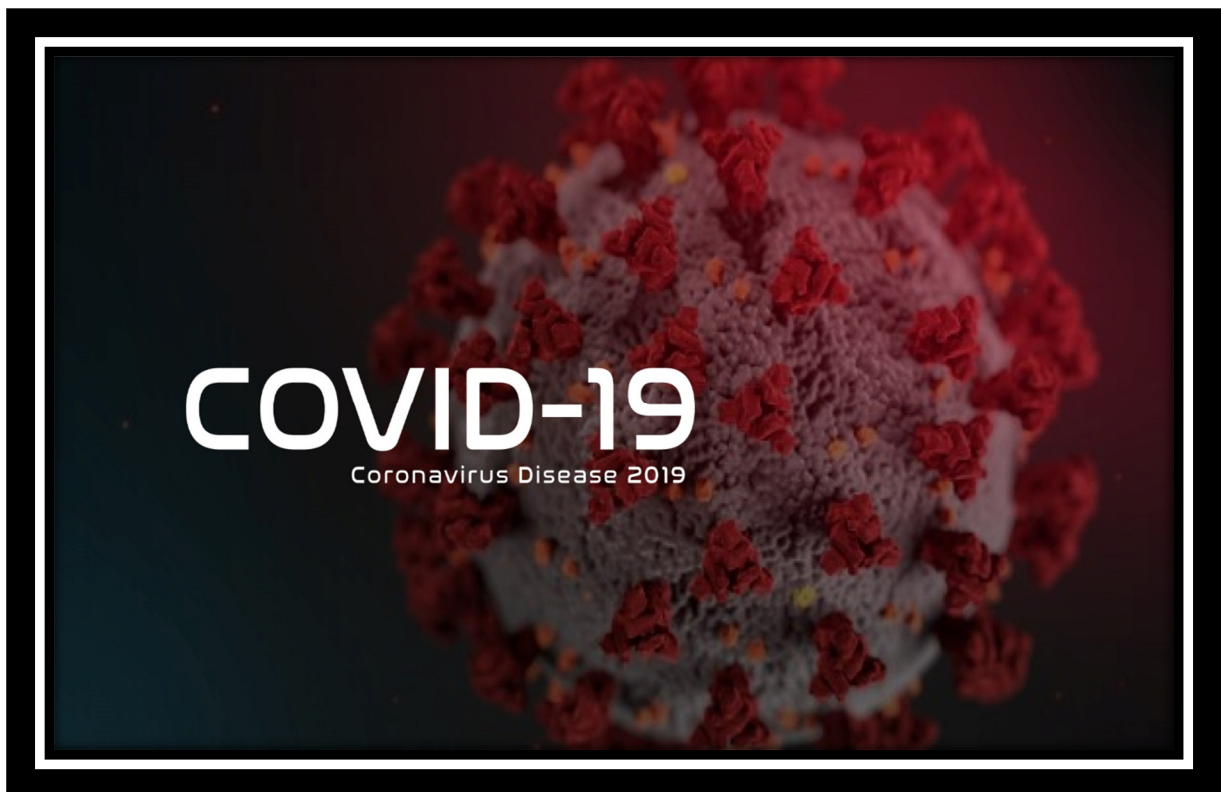
Πέρα από τις αρνητικές επιδράσεις στην ψυχοσύνθεση των ανθρώπων που προέρχονται από την ιατρική διάσταση του θέματος, ένα πολύ σημαντικός παράγοντας επιβάρυνσης προήλθε από τις άμεσες οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας στην ανθρώπινη δραστηριότητα. Όπως είναι εύκολα κατανοητό, η επίδραση των περισσότερων από τα κυβερνητικά περιοριστικά μέτρα που πάρθηκαν για την μείωση της μεταδοτικότητας έπληξαν σε τεράστιο βαθμό την οικονομική δραστηριότητα. Η οικονομική αναστάτωση που σχετίζεται με την πανδημία του κορονοϊού έχει πολλαπλές και σοβαρές συνέπειες στις χρηματοπιστωτικές αγορές, των αγορών μετοχών, των ομολόγων και των commodities (χρηματιστήριο εμπορευμάτων) και βύθισε την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα σε μια από τις χειρότερες κρίσεις των τελευταίων αιώνων. Εξυπακούεται ότι οι επιπτώσεις δεν αφορούν μόνο τις παραπάνω χρηματαγορές. Ουσιαστικά η επίδραση σ αυτές αποτελεί την αντανάκλαση της κατακλυσμιαίας επίπτωσης της πανδημίας στις υπόλοιπες μορφές των αγορών όπως του χονδρεμπορίου, των υπηρεσιών και φυσικά το λιανεμπόριο. Ο κρισιμότερος παράγοντας που χαρακτηρίζει τις οικονομικές εξελίξεις παγκοσμίως το 2020 και όπως φαίνεται και το 2021, είναι φυσικά η πανδημία του COVID-19, η οποία μέσα σε διάστημα λίγων μηνών επέδρασε αρνητικά σε όλες τις χώρες, με το επίκεντρο να εντοπίζεται από την Ασία αρχικά, στην Κεντρική Ευρώπη κατόπιν, στη συνέχεια στην Βόρεια Αμερική και εν τέλει στον υπόλοιπο κόσμο. Η εξαιρετικά ταχεία

εξάπλωση της πανδημίας από τα τέλη του 2019 ως και σήμερα, εξανάγκασε πολλές χώρες παγκοσμίως να λάβουν πολύ αυστηρά μέτρα προκειμένου να σταματήσουν την διασπορά του φονικού ιού.

Οι κυβερνήσεις δεν δίστασαν όπως προαναφέρθηκε ακόμη και να επιβάλλουν ολοκληρωτική απαγόρευση κυκλοφορίας και περιορισμούς (lockdown) στο χρονικό διάστημα του 2020 και του 2021 ανάλογα με τα κύματα της πανδημίας. Το γεγονός αυτό είχε ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα την ξαφνική μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στους περισσότερους κλάδους. Βέβαια αρκετοί κλάδοι φάνηκε να επωφελούνται από αυτή την δυσμενή κατάσταση όπως π.χ. οι φαρμακοβιομηχανίες, το ηλεκτρονικό εμπόριο (e-shop), οι ταχυμεταφορές (couriers) και ότι σχετίζεται με τα μέτρα ατομικής υγιεινής (αντισηπτικά, μάσκες κλπ.). Μια ακόμη παρεπόμενη καταστροφική συνέπεια της οικονομικής ύφεσης που προκλήθηκε από την πανδημία είναι προφανέστατα και η αύξηση του ποσοστού ανεργίας σε παγκόσμιο επίπεδο εξ αιτίας της κατάργησης πολλών θέσεων εργασίας και των απολύσεων λόγω της αναστολής λειτουργίας των επιχειρήσεων. Οι εκάστοτε κυβερνήσεις αναγκάστηκαν να διαθέσουν τεράστια χρηματικά ποσά από την αρχή της πανδημίας και συνεχίζουν μέχρι και σήμερα προκειμένου να προστατεύσουν με κάθε τρόπο τις θέσεις εργασίας αλλά και για να στηρίξουν τους πληττώμενους εργαζομένους. Σε παγκόσμιο επίπεδο, τα περιοριστικά μέτρα που πήραν οι κυβερνήσεις για να μειώσουν το οικονομικό πρόβλημα της πανδημίας ανήλθαν στο εντυπωσιακό νούμερο των 12 τρισεκατομμύριων δολαρίων σύμφωνα με το ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο). Οι κεντρικές κρατικές τράπεζες, επίσης, πήραν πρωτοβουλίες για να στηρίξουν τις οικονομίες των χωρών τους μειώνοντας τα επιτόκια σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα, για να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις να διαχειριστούν το χρέος τους.

Επίσης, οι ανεπτυγμένες οικονομίες καθώς και η Fed (Federal Reserve Board) δηλαδή η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ αλλά και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) έχουν προβεί σε αυξημένες αγορές κρατικών ομολόγων για να εισπράξουν περισσότερα χρήματα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα προκειμένου να στηριχθούν οι εθνικές οικονομίες στην μάχη κατά της πανδημίας. Ανάλογες τέτοιες κινήσεις εφαρμόστηκαν και από άλλες Κεντρικές Τράπεζες σε όλη την υφήλιο για τον παραπάνω σκοπό καθώς όλοι συμφωνήσαν ότι είναι πρωτεύουσα προτεραιότητα η στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας.

Τέλος, και στην Ελλάδα, τα δεδομένα που προέκυψαν εξαιτίας της πανδημίας είναι ανάλογα με αυτά που συνέβησαν παγκοσμίως. Ειδικότερα μάλιστα στην Ελλάδα, η οποία μόλις είχε αρχίσει να ανακάμπτει απ' τα απανωτά μνημόνια λόγω της οικονομικής κρίσης και ουσιαστικά της χρεωκοπίας, η οικονομία βρέθηκε αρκετά ευάλωτη απέναντι σε μια τέτοια κατάσταση. Τα πρώτα κρούσματα εμφανιστήκαν στις αρχές του 2020, τα πρώτα περιοριστικά μέτρα άρχισαν να λαμβάνονται αμέσως με τα άλλα όπως και στον υπόλοιπο κόσμο. Υστέρα από περίπου ενάμιση χρόνο και μέχρι πρόσφατα, ο συνολικός αριθμός των κρουσμάτων ξεπερνάει τις 420 χιλιάδες, τα ανθρώπινα θύματα τις 12,6 χιλιάδες ενώ μετά από την έναρξη του προγράμματος εμβολιασμού, ήδη πάνω από 5 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν λάβει μια δόση του εμβολίου και τουλάχιστον 4,2 εκατομμύρια έχουν ολοκληρώσει την διαδικασία του εμβολιασμού με αποτέλεσμα, ήδη να υπάρχει ένα τοίχος ανοσίας και ήδη να φαίνεται στον ορίζοντα μια ελπίδα ότι το τέλος αυτής της περιπέτειας είναι κοντά. (wikipedia, Πανδημία COVID-19 στην Ελλάδα, 2020)

Πίνακας 1: Παράδειγμα Εικονικής Απεικόνισης COVID-19

1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφασίζει για την πανδημία

Όπως προαναφέρθηκε, όλες οι κυβερνήσεις του πλανήτη, συνασπισμοί κρατών (όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ή η Ευρωπαϊκή Ένωση), κινητοποιήθηκαν άμεσα για να αμυνθούν απέναντι στον κίνδυνο της πανδημίας. Ειδικά η Ε.Ε. μέσα από τα συλλογικά της όργανα έδωσε το στίγμα με τις παρακάτω κωδικοποιημένες δράσεις:

(Συμβούλιο, 2019)

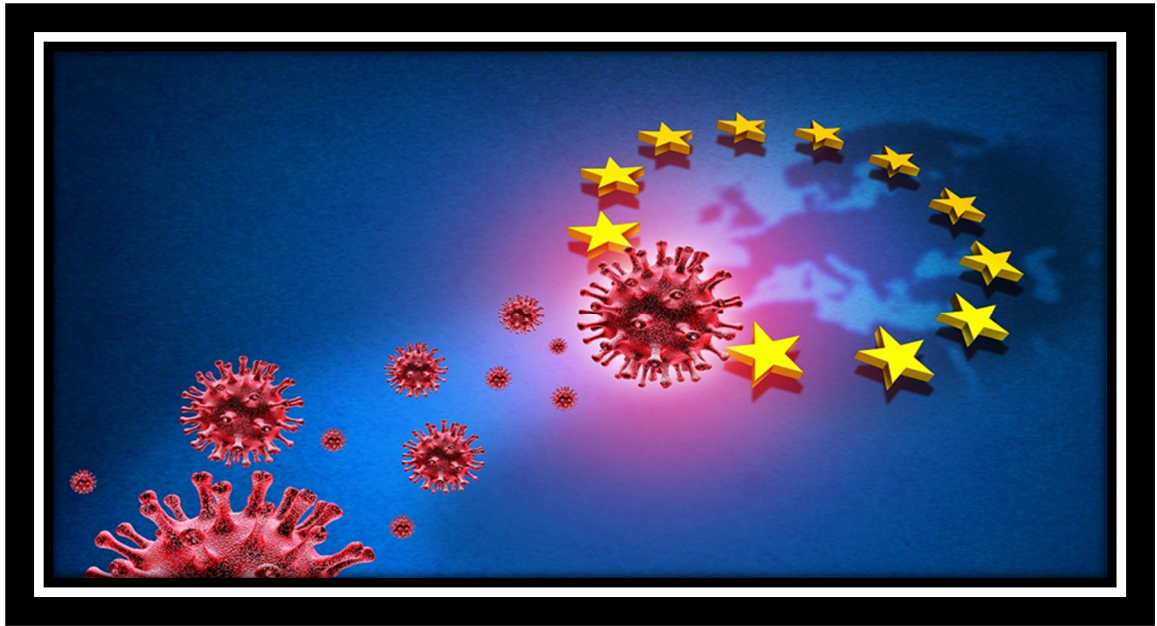
- **Προστασία των θέσεων εργασίας:** Για να στηρίξει τον κλάδο των εργαζομένων ώστε να διατηρήσουν τις δουλειές τους κατά την κρίση λόγω του περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας, η Ε.Ε. αποφάσισε και θέσπισε ένα μέσο προσωρινής στήριξης για τον περιορισμό των κινδύνων της απειλούμενης ανεργίας σε αυτή τη κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Το πρόγραμμα SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θα προσφέρει έως και 100 δισ. ευρώ σε δάνεια που χορηγούνται στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με προνομιακούς όρους για να καλύψουν το κόστος εθνικών συστημάτων λειτουργίας με μειωμένο ωράριο λόγω των αναγκαστικών lockdown, παύσης λειτουργίας επιχειρήσεων και ένταξης των εργαζομένων σε καθεστώς αναστολής εργασίας. Το φθινόπωρο του 2020 εκταμιεύτηκαν οι πρώτες δόσεις σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έως τις 30 Μαρτίου 2021, 17 κράτη μέλη έλαβαν συνολική στήριξη ύψους 75,5 δισ. ευρώ από το πρόγραμμα SURE. Για την Ελλάδα αναλογεί ως προτεινόμενο ποσό 5,2 δις ευρώ, το οποίο και τελικά εκταμιεύθηκε εξ ολοκλήρου.
- **Οικονομική βοήθεια προς χώρες της Ε.Ε. προκειμένου να αντιμετωπίσουν την COVID-19:** Η Ε.Ε. αποφάσισε να στηρίξει οικονομικά τα κράτη - μέλη της, στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση αυτής της κρίσης μέσα από μια σειρά πρωτοβουλιών για επενδύσεις για την αναχαίτιση του κορονοϊού, προσφέροντας στα κράτη μέλη περίπου 37 δισ. ευρώ από τα διαρθρωτικά ταμεία. Η Ε.Ε. αξιοποίησε την σχετική ευελιξία που προσφέρουν οι δημοσιονομικοί κανόνες προκειμένου να υποβοηθήσει τις χώρες της ώστε να στηρίξουν τα επιμέρους συστήματα υγείας και τις επιχειρηματικές μονάδες ώστε να προστατευθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η διατήρηση των θέσεων

εργασίας κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης. Η Ε.Ε. αποφάσισε επίσης να χαλαρώσει τους αυστηρούς κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων ούτως ώστε οι επιμέρους κυβερνήσεις να είναι ικανές να προσφέρουν αυξημένη ρευστότητα στην οικονομία τους στηρίζοντας τις επιχειρήσεις και σώζοντας όσο το δυνατόν περισσότερες θέσεις εργασίας.

- **Στήριξη των συστημάτων υγείας της ΕΕ:** Η Ε.Ε. σαν βασικό στόχο έχει να εξασφαλίσει μια επιτυχημένη διαχείριση αυτής της κρίσης και τον απόλυτο συντονισμό σε όλη τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19 μέσω συνεχών επαφών μεταξύ των κρατών - μελών και των οργάνων της. Η Ε.Ε. είχε φροντίσει για τη διάθεση ιατρικού εξοπλισμού έχοντας δημιουργήσει ένα κοινό ευρωπαϊκό στοκ εξοπλισμού, ατομικής προστασίας και αναπνευστήρων στο πλαίσιο του προγράμματος RescEU. Έχει επίσης προβεί σε κοινές δημόσιες συμβάσεις με προμηθεύτριες εταιρείες, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και έχει ρυθμίσει τις εξαγωγές εξοπλισμού για να εξασφαλίσει τον συνεχή και διαρκή εφοδιασμό της έτσι ώστε να μην εμφανιστούν τυχόν ελλείψεις αποθεμάτων σε κρίσιμα υγειονομικά υλικά. Με στόχο να βοηθήσει την Ευρώπη να αντιμετωπίσει ανάλογες μελλοντικούς κινδύνους κατά της δημόσιας υγείας, η Ε.Ε. πρότεινε επίσης ένα καινούργιο, ενισχυμένο πρόγραμμα το «EU4Health», το οποίο σκοπό έχει να βελτιώσει περαιτέρω τη στήριξη των επιμέρους συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης των κρατών μελών της. Το πρόγραμμα «EU4Health» έχει σχεδιαστεί ώστε να συμβάλει αποφασιστικά στην ανάκαμψη μετά την COVID-19 εποχή, και ως κύριο στόχο έχει να γίνουν ανθεκτικότερα τα συστήματα υγείας και ταυτόχρονα να προωθηθεί η καινοτομική τάση στον τομέα υγείας. Εδώ βέβαια πρέπει να επισημανθεί ότι η πολυγλωσσία και η συχνή γραφειοκρατία δημιούργησαν προβλήματα στο πρόγραμμα προμήθειας εμβολίων με αποτέλεσμα να υπάρξουν αρκετές καθυστερήσεις και αστοχίες στον τομέα αυτό.
- **Στήριξη οικονομικών τομέων που έχουν υποστεί τις μεγαλύτερες απώλειες:** Ειδικά για την προστασία της εφοδιαστικής αλυσίδας των τροφίμων και για να αποφευχθεί εντελώς η οποιαδήποτε έλλειψη τροφίμων και τυχόν επισιτιστική κρίση, η Ε.Ε. θέσπισε ειδικά έκτακτα μέτρα έτσι ώστε να στηρίξει τον γεωργικό και αλιευτικό τομέα και ειδικά τους μικρούς παραγωγούς οι οποίοι υπέστησαν σημαντικές απώλειες λόγω της πανδημίας. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν την άμεση οικονομική στήριξη

προς γεωργούς και αλιείς καθώς και μεγαλύτερη ευελιξία της χρηματοδότησης από την Ε.Ε. με ειδικά προγράμματα χρηματοδότησης ή δωρεάν ενίσχυσης από τα γεωργικά ταμεία της. Επιπλέον, η Ε.Ε. καθιέρωσε τις λεγόμενες «πράσινες λωρίδες» για να μπορούν να κυκλοφορούν ανεμπόδιστα τα διατροφικά προϊόντα σε όλη την Ευρώπη και χαρακτήρισε επίσης τους εποχιακούς εργαζόμενους ως «εργαζόμενους κρίσιμης σημασίας». Τέλος θεσπίστηκαν επίσης έκτακτα μέτρα στην αγορά προκειμένου να στηριχθούν οι οινοπαραγωγοί και οι παραγωγοί των οπωροκηπευτικών της Ε.Ε.

- **Στήριξη της ανάκαμψης της ΕΕ:** Οι ηγέτες της κάθε χώρας – μέλους της Ε.Ε. για να βοηθήσουν την Ένωση να ανακάμψει από τις κοινωνικές και κυρίως τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19, συμφώνησαν να συσταθεί ένα έκτακτο ειδικό Ταμείο, το λεγόμενο «Ταμείο Ανάκαμψης» με «προϊκα» κεφάλαια ύψους 750 δισ. ευρώ, το αποκαλούμενο αλλιώς «Next Generation EU». Το εν λόγω πακέτο ανάκαμψης σχεδιάστηκε για να δώσει προτεραιότητα στις γενικότερες επενδύσεις, στις υποδομές, στην ψηφιακή και στην πράσινη μετάβαση των οικονομιών των χωρών μελών της Ε.Ε. Επιπρόσθετα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε και τον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της Ε.Ε. για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, ο οποίος θα έχει στόχο να τονώσει την οικονομική ανάπτυξη και να στηρίξει τους πολίτες της Ευρώπης, τις επιχειρηματικές μονάδες και τις οικονομίες των χωρών για τα επόμενα χρόνια. Συνολικά, ο πολυετής προϋπολογισμός και το Ταμείο Ανάκαμψης ανέρχονται, σε 1.074,3 δισ. ευρώ. Μαζί με τα ήδη υπάρχοντα κονδύλια της Ε.Ε. ύψους 540 δισ. ευρώ για τα 3 δίκτυα ασφαλείας (για εργαζόμενους, επιχειρήσεις και κράτη μέλη), η συνολική δέσμη των μέτρων για την ανάκαμψη της Ε.Ε. φτάνει στο σημαντικό ποσό των 2.364,3 δισ. ευρώ. Επίσης η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) έχει αποφασίσει να παράσχει 1,350 δισ. ευρώ επιπλέον στα πλαίσια του προγράμματος αγοράς ομολόγων προκειμένου να στηρίξει έμμεσα την ρευστότητα των επιμέρους κυβερνήσεων κατά τη διάρκεια της κρίσης της πανδημίας.

Πίνακας 2: Ευρωπαϊκή Ένωση και COVID-19

1.1 Ο ρόλος του Ταμείου Ανάκαμψης

Τον Απρίλιο του 2021 και ενώ είχε από πολύ νωρίτερα διαφανεί η ανάγκη για ουσιαστικότερη προσπάθεια σε Ευρωπαϊκό επίπεδο τόνωσης της οικονομίας προκειμένου να ανακάμψει από την επιβράδυνση που επέφερε η πανδημία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε τον τρόπο για τη χρηματοδότηση του λεγόμενου Ταμείου Ανάκαμψης. Το πρόγραμμα δανεισμού της από τις χρηματαγορές που ανακοίνωσε, περιγράφει με σαφή τρόπο ότι θα δανείζεται περίπου 150 δισ. ευρώ ετησίως έως το 2026. Με τις εκδόσεις αυτές, τελικά η Κομισιόν θα γίνει ο μεγαλύτερος εκδότης ομολόγων σε ευρώ.

Η χρηματοδότηση λοιπόν του Ταμείου Ανάκαμψης, το οποίο τελικά προβλέπει ένα ποσό 750 δισ. ευρώ σε τιμές του 2018 αλλά 800 δισ. ευρώ σε τρέχουσες τιμές 2021, θα γίνεται μέσω δημοπρασιών αλλά και κοινοπρακτικών εκδόσεων ομολόγων που θα επιτρέπουν έτσι τις τακτικές και σταδιακές εκταμιεύσεις χρημάτων προς στις χώρες της Ε.Ε., μόλις αυτές ολοκληρώνουν συγκεκριμένα συμφωνηθέντα επενδυτικά έργα και οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Η Κομισιόν αποφάσισε ότι θα εκδίδει ομόλογα διάρκειας 3, 5, 7, 10, 15, 20, 25 και 30 ετών καθώς και έντοκα γραμμάτια με βραχυπρόθεσμης διάρκεια μικρότερης των 12 μηνών. Ο δανεισμός της Επιτροπής θα αρχίσει αμέσως μόλις η απόφαση για τους ίδιους πόρους

επικυρωθεί από τα εθνικά κοινοβούλια και των 27 χωρών της ΕΕ προκειμένου να υπάρξει ομοφωνία. Πρόκειται για νόμο που αυξάνει τις εγγυήσεις από τις χώρες της ΕΕ στον προϋπολογισμό της ΕΕ στο επίπεδο του 2% του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος (GNI) έως το 2058 από 1,4% που ισχύει τώρα. Η επικύρωση του νόμου είναι απαραίτητη, επειδή η εγγύηση του προϋπολογισμού της ΕΕ θα επιτρέψει στην ΕΕ να δανείζεται με τα χαμηλότερα δυνατά επιτόκια στις αγορές ομολόγων. Η εγγύηση λειτουργεί ως ένα δίκτυο ασφάλειας, καθώς η αποπληρωμή των δανείων πρόκειται να γίνει με νέους φόρους που πρέπει να συμφωνήσει η ΕΕ τα επόμενα χρόνια αντί μέσω των επιμέρους εθνικών προϋπολογισμών.

Την 1η Ιουνίου 2021, Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ότι για το έτος 2021 θα εκδώσει περίπου 80 δισεκατομμύρια Ευρώ σε μακροπρόθεσμα ομόλογα σαν μέρος του σχεδίου χρηματοδότησης του Ταμείου Ανάκαμψης.

Μετά την έγκριση της απόφασης περί ιδίων κεφαλαίων από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, η Επιτροπή θα μπορεί να αρχίσει να συγκεντρώνει τους απαραίτητους πόρους από τις αγορές κεφαλαίων, για λογαριασμό της ΕΕ, για τη οικονομική ενίσχυση του Ταμείου Ανάκαμψης όπως έχει συμφωνηθεί.

Σύμφωνα με την συγκεκριμένη ανακοίνωση της Επιτροπής, η εκτίμηση για την έκδοση των 80 δισεκατομμυρίων ευρώ μακροπρόθεσμων ομολόγων το 2021, θα ακολουθήσουν δεκάδες επιπλέον δισεκατομμύρια βραχυπρόθεσμων αξιόγραφων της ΕΕ για την κάλυψη των υπόλοιπων χρηματοδοτικών απαιτήσεών της. Το ακριβές ποσό τόσο ευρωομολόγων (EU-Bonds) όσο και των χρεογράφων (EU-Bills) θα εξαρτηθεί από τις ακριβείς ανάγκες χρηματοδότησης και η Επιτροπή θα αναθεωρήσει τη σημερινή αξιολόγηση πάλι το φθινόπωρο του 2021. Έτσι με αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να χρηματοδοτήσει, κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους, τις προγραμματισμένες επιχορηγήσεις και δάνεια προς τα κράτη-μέλη στο πλαίσιο του μέσου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), καθώς επίσης και να καλύψει τις ανάγκες των πολιτικών της ΕΕ που λαμβάνουν χρηματοδότηση από το NextGenerationEU. (Economistas, 2021), (Σπαθή, 2021)

➤ **Ειδική αναφορά για την Ελλάδα**

Την 17η Ιουνίου 2021 η Κομισιόν μετά από διαπραγματεύσεις, ενέκρινε το ειδικό πλάνο για την ανάκαμψη της Ελλάδας, μέσα στο οποίο περιγράφονται συνολικές επιχορηγήσεις ποσών περίπου 17,8 δις ευρώ αλλά και δανειακά κεφάλαια ύψους 12,7 δις ευρώ. Ποσά τα οποία θα εκταμιευθούν για τη διευκόλυνση της χώρας στην ανάκτηση και την ανθεκτικότητα (RRF) την προγραμματική περίοδο από το 2021 έως και το 2026. Στη συνέχεια, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα έχει ένα χρονικό διάστημα τεσσάρων εβδομάδων ώστε να εγκρίνει την πρόταση αυτή της Κομισιόν. Με την συγκεκριμένη έγκριση αυτού του σχεδίου από το Συμβούλιο, θα γίνει εφικτή η εκταμίευση προκαταβολικών κεφαλαίων 4 δις. Ευρώ στην Ελλάδα. Αυτό αντιπροσωπεύει περίπου το 13% των συνολικών κεφαλαίων που θα διατεθούν στην Ελλάδα. Πέρα από αυτό η Κομισιόν έχει σχεδιάσει να εγκρίνει περαιτέρω εκταμιεύσεις βάσει της επίτευξης ικανοποιητικής εκπλήρωσης συγκεκριμένων ορόσημων και στόχων που περιγράφονται στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου και η οποία θα αντιπροσωπεύει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην εφαρμογή των προαποφασισμένων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που προβλέπονται. Έτσι σύμφωνα με εκτίμηση της Κομισιόν, "αυτή η χρηματοδότηση θα υποβοηθήσει την εφαρμογή σημαντικών επενδυτικών αλλά και μεταρρυθμιστικών μέτρων που αναλυτικά καταγράφονται στο σχέδιο ανάκαμψης & ανθεκτικότητας της χώρας. Επιπλέον θα διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στην επανεκκίνηση της οικονομίας της Ελλάδας από την πανδημία COVID-19. Να σημειωθεί ότι το RRF αποτελεί το επίκεντρο του συνολικού προγράμματος NextGenerationEU – και σχεδιάζεται να παρέχει κεφάλαια έως 672,5 δις ευρώ (σε τρέχουσες τιμές) για τη στήριξη επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων σε όλες τις χώρες της ΕΕ.

Μερικά χαρακτηριστικά ορόσημα και στόχοι που έχουν συμφωνηθεί είναι πχ η ηλεκτρονική διασύνδεση ταμειακών μηχανών επιχειρήσεων και POS, ο ψηφιακός μετασχηματισμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ενεργοποίηση της 2ης πρόσκλησης του προγράμματος «Εξοικονομώ – Αυτονομώ», θεσμοθέτηση στρατηγικής Δια – βίου μάθησης, ανάθεση συμβάσεων ψηφιοποίησης αρχείων κρατικών φορέων και Κτηματολογίου, ανάθεση συμβάσεων διασύνδεσης από τον ΑΔΜΗΕ νησιών του Αιγαίου, αναδιοργάνωση του ΟΑΕΔ, εκσυγχρονισμό των one-stop shop των Δημοσίου και δεκάδες άλλα τα οποία χαρακτηρίζονται ως επί το πλείστο από την προσπάθεια εκσυγχρονισμού της οικονομίας μέσα από την ψηφιοποίηση, την ενεργειακή αναβάθμιση και την προστασία του περιβάλλοντος. Όλα τα

παραπάνω θα πρέπει να υλοποιηθούν σε ένα σφιχτό χρονοδιάγραμμα που θα περιλαμβάνει χρονικά βήματα 3 μηνών που ξεκινούν από το Γ' τρίμηνο του 2021 και θα ολοκληρωθούν στο τέλος του Δ' τριμήνου του 2025. (economistas, 2021), (InBusinessNews, 2021)

Πίνακας 3: Funds

2 Η Ελληνική οικονομία απέναντι στον COVID-19 και τα πρώτα μέτρα

Η χώρα, το χρονικό διάστημα πριν την εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης ήταν σε εντελώς διαφορετικό επίπεδο ετοιμότητας και αντανakλαστικών συγκριτικά με την ζοφερή οικονομική κατάσταση που βρέθηκε στην περίοδο πριν από την κρίση χρέους του 2009. Βρέθηκε αναγκαστικά να προσπαθεί να εφαρμόσει σκληρά δημοσιονομικά μέτρα προσαρμογής, με όποιο τρόπο κι αν έγινε αυτό, τα γνωστά «μνημόνια». Η απροσδόκητη εμφάνιση της πανδημίας του Covid-19, βρήκε την Ελληνική Οικονομία σε μία διαφορετική κατάσταση η οποία χαρακτηριζόταν από αρκετά θετικά δημοσιονομικά μεγέθη, από σημαντικά βελτιωμένα επίπεδα φερεγγυότητας και εμπιστοσύνης και το κυριότερο, με πρόσβαση στις διεθνείς χρηματαγορές και αγορές ομολόγων. Αυτό έδωσε μια εξαιρετικά μεγαλύτερη ευχέρεια

κινήσεων στο οικονομικό επιτελείο της χώρας η οποία σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω των αποφάσεων περί χαλάρωσης και παράτασης των αυστηρών κανόνων συνοχής, πέτυχε να δημιουργήσει επαρκή ελευθερία κινήσεων και δημοσιονομικό χώρο για να μπορεί να βοηθήσει τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους τους που επλήγησαν από τις σημαντικές επιπτώσεις της πανδημίας.

Στις 9 Μαρτίου 2020 περίπου με την έναρξη της υγειονομικής κρίσης στην Ελλάδα, πάρθηκαν και οι πρώτες αποφάσεις για μέτρα ενίσχυσης της οικονομίας και μάλιστα με αρκετά εξειδικευμένο χαρακτήρα, όπως η αναστολή καταβολής του Φ.Π.Α. για 4 μήνες όπως επίσης και των ασφαλιστικών εισφορών, των δόσεων από κάθε είδους ρύθμισης και των βεβαιωμένων οφειλών προς Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) για 3 μήνες, από τις επιχειρήσεις που επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από την πανδημία λόγω διακοπής της λειτουργίας τους. Εκτάκτως ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Υγείας πιστώθηκε με επιπλέον 15 εκατομμύρια ευρώ για προμήθειες υγειονομικού αναλώσιμου και μη υλικού. Την 17η Μαρτίου αποφασίστηκε ακόμα η παράταση μέχρι και την 30η Απριλίου της ισχύος διπλωμάτων οδήγησης και δελτίων ελέγχου των Κέντρων Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων (Κ.Τ.Ε.Ο.) και ανεστάλη η υποχρέωση διενέργειας επανελέγχου των οχημάτων. Ακόμα ακυρώθηκαν προς το παρόν όλες οι θεωρητικές και οι πρακτικές εξετάσεις για χορήγηση διπλώματος ικανότητας οδήγησης και σταμάτησαν να πραγματοποιούνται θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα για τους υποψήφιους οδηγούς. Την 18η Μαρτίου ανακοινώθηκε μια ακόμα δέσμη μέτρων από τους 3 Υπουργούς Οικονομικών Ανάπτυξης, Επενδύσεων και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Οι αποφάσεις αφορούσαν κυρίως την οικονομία αλλά και την εργασία, ενώ ο αρμόδιος υπουργός ανακοίνωσε επίσης κάτι πολύ σημαντικό για τη χώρα, ότι δηλαδή πλέον δεν υφίσταται η ανάγκη για επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος minimum 3,5% για την Ελλάδα όπως προβλεπόταν από τις υποχρεώσεις της λόγω των μνημονίων. Επίσης ότι οι δημοσιονομικές ενισχύσεις και οι δαπάνες για μέτρα, θα αποτελούν εξαίρεση από την τακτική αξιολόγηση της Ελληνικής Οικονομίας, σύμφωνα με σχετική απόφαση του Eurogroup. Εσωτερικά στην Ελλάδα αποφασίστηκε επίσης η αναστολή καταβολής φόρων και των εισφορών του μήνα Μαρτίου για τέσσερις μήνες για όλες τις επιχειρήσεις, με την μόνη προϋπόθεση να μην προχωρήσουν σε απολύσεις εργαζομένων για την χρονική αυτή περίοδο.

Το εν λόγω μέτρο σχεδιάστηκε να αγγίξει περίπου 220.000 επιχειρηματικές μονάδες και σχεδόν 600.000 εργαζόμενους. Πέραν αυτών, αποφασίστηκε, η αναστολή των φορολογικών υποχρεώσεων του μηνός Μαρτίου για 4 μήνες ενώ ακόμα αποφασίστηκε και μια έκτακτη

χρηματική ενίσχυση ύψους 800€ για κάθε ελεύθερο επαγγελματία και αυτοαπασχολούμενο, η μείωση του ΦΠΑ από 24% σε 6% για κάποια από τα προϊόντα υγιεινής ή αυτοπροστασίας, η διατήρηση του φόρου ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) του 2020 στο ίδιο καθεστώς με το 2019 και η άμεση αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών έως του ποσού των 30.000€. Τέλος επισημάνθηκε η αποφασιστικότητα για την αξιοποίηση των πόρων ύψους 1,8 δισεκατομμυρίων ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο. Οι αποφάσεις περιείχαν και την «αποζημίωση ειδικού σκοπού» των 800€ υπέρ των εργαζόμενων στις επιχειρήσεις των οποίων η λειτουργία έχει ανασταλεί λόγω του covid-19. Στις 19 Μαρτίου ο Πρωθυπουργός σε ένα ακόμα έκτακτο διάγγελμα του ανακοίνωσε την αναθεώρηση του Κρατικού προϋπολογισμού με τη διάθεση άνω των 10 δισεκατομμυρίων ευρώ για περαιτέρω στήριξη της οικονομίας. Αποφάσισε επιπλέον και η αναστολή υποχρέωσης καταβολής εισφορών καθώς και η επέκταση του αριθμού των δικαιούχων της έκτακτης ενίσχυσης των 800 ευρώ, ώστε πλέον να μπορεί να περιλαμβάνει και το σύνολο των ελεύθερων επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων και την πλειοψηφία των εργαζόμενων που απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Μέσα σε όλα τα παραπάνω, ο Πρωθυπουργός επίσης δήλωσε ότι το επικείμενο δώρο του Πάσχα θα καταβαλλόταν ακέραιο σε όλους τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα. Εξαιρετικά σημαντικό ωστόσο ήταν το γεγονός ότι η Ελλάδα εντάχθηκε στο πρόγραμμα «ποσοτικής χαλάρωσης» της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) έτσι ώστε να μπορεί να αντλήσει πρόσθετη ρευστότητα διαμέσου της αγοράς των ομολόγων. Την 27η Μαρτίου, οι ηγεσίες των κρατών - μελών της Ένωσης, συζήτησαν την πρόταση της Ελλάδας και ακόμα άλλων οκτώ χωρών (Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία, Βέλγιο, Ιρλανδία, Σλοβενία), που αντιπροσωπεύουν περίπου το 57% του ΑΕΠ της Ευρωζώνης, για την έκδοση Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ομολόγου («κορονο-ομολόγου» όπως ονομάστηκε) για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας. Εν τέλει, η πρόταση δεν έγινε δεκτή καθώς χώρες όπως η Γερμανία, η Δανία, η Ολλανδία, η Αυστρία και η Φινλανδία έθεσαν αντιρρήσεις. Πέραν αυτών, με κοινή ανακοίνωση των υπουργείων Οικονομικών, Εργασίας, Ανάπτυξης και Δικαιοσύνης στις 27 Μαρτίου, η Ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την επαγγελματική κατάρτιση 166.000 επιστημόνων από 6 κλάδους της οικονομίας, ύψους 180 εκατ. ευρώ μέσω διαδικασίας των εξειδικευμένων voucher. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μια τηλε-κατάρτιση 100 ωρών των ωφελούμενων επαγγελματιών, με στόχο την αναβάθμιση των ψηφιακών ικανοτήτων τους και την προώθηση της εξ αποστάσεως επαγγελματικής δραστηριότητας (distance learning), εν μέσω της πανδημίας. Στο πρόγραμμα αυτό δικαιούνταν να συμμετέχουν οικονομολόγοι, λογιστές, δικηγόροι, γιατροί,

μηχανικοί, εκπαιδευτικοί και ερευνητές και προέβλεπε ενίσχυση 600 ευρώ για κάθε έναν από τους συμμετέχοντες.

Στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα και την 30η Μαρτίου οι 3 συναρμόδιοι Υπουργοί Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ανακοίνωσαν ένα πρόσθετο πακέτο ενισχυτικών μέτρων με σκοπό τη στήριξη της οικονομίας, των επιχειρήσεων και εργαζομένων, με συνολική επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού να ανέρχεται στα 6,8 δις ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο 3,5% του ΑΕΠ της χώρας. Τα μέτρα θα περιλάμβαναν μεταξύ άλλων, την αύξηση του αριθμού των δικαιούχων του προαναφερόμενου επιδόματος των 800 ευρώ σε 1,7 εκατομμύρια εργαζομένους, οι οποίοι αποτελούν περίπου το 81% του συνόλου αυτών στον ιδιωτικό τομέα, την κάλυψη των ασφαλιστικών τους εισφορών για 45 ημέρες και την αναστολή αποπληρωμής οφειλών προς την εφορία για 4 μήνες. Τέλος αποφασίστηκε η επέκταση της οικονομικής στήριξης σε 800.000 επιχειρήσεις και 700.000 ελεύθερους επαγγελματίες, οι οποίοι σημειωτέο αποτελούν το 76% και το 75% του συνόλου αντίστοιχα.. Επιπλέον, αποφασίστηκε και μια εξειδικευμένη έκτακτη οικονομική ενίσχυση για τους 108.000 εργαζομένους στα νοσοκομεία, το ΕΚΑΒ, τον ΕΟΔΥ και την Πολιτική Προστασία καθώς έπρεπε με κάποιον τρόπο να επιβραβευτεί η σημαντική προσπάθεια που κατέβαλαν όλη την περίοδο μέχρι τότε οι εργαζόμενοι των κλάδων αυτών.

Συνολικά μαζί και με τις σημαντικές δωρεές ιδιωτικών οργανισμών, Ιδρυμάτων και διαφόρων φυσικών προσώπων, διατέθηκαν πάνω από 14 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 14% του ελληνικού ΑΕΠ, για τη στήριξη της οικονομίας. (PricewaterhouseCoopersGreece, 2021), (el.wikipedia, 2020)

Πίνακας 4: Ελλάδα, COVID-19 και Οικονομία

3 Εξειδικευμένα μέτρα στήριξης επιχειρήσεων

Μετά την πρώτη περίοδο την άνοιξη του 2020 και την ανάσχεση του πρώτου κύματος της πανδημίας το καλοκαίρι του 2020, και με την μερική εκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας και του τουρισμού, φάνηκε μια πρώτη συγκράτηση των επιπτώσεων. Μετά από τα πρώτα μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεών της και ανακούφισης των επιχειρήσεων και των εργαζομένων όπως περιεγράφηκαν παραπάνω, έγινε προσπάθεια για ακόμα μεγαλύτερη εξειδίκευσή των μέτρων προκειμένου η βοήθεια να διαχυθεί σε ολόκληρη την οικονομία και τους επιμέρους κλάδους και φυσικά σε όσο το δυνατόν περισσότερους πολίτες οι οποίοι αρχικά ήταν αποκλεισμένοι από τις παροχές για διάφορους λόγους. Έτσι σε συνεννόηση με αρμόδιους κλαδικούς φορείς και βάσει των περιθωρίων και των περιορισμών της Ελληνικής οικονομίας αλλά και την βοήθεια της Ε.Ε. αποφασίστηκαν περισσότερα εξειδικευμένα μέτρα τα οποία και θα περιγραφούν στην συνέχεια. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν σε 2 βασικές κατηγορίες. Αυτά που αφορούν άμεση χρηματική εξειδικευμένη ενίσχυση, όπως πχ την δωρεάν επιδότηση παγίων του κλάδου της

εστίασης, κι αυτά που έμμεσα προσφέρουν χρηματικό όφελος στον επιχειρηματικό κόσμο, όπως πχ το πρόγραμμα γέφυρα με την επιδότηση τόκων δανείων.

Πάντως, πέρα από τα εξειδικευμένα μέτρα που θα περιγραφούν με πιο κωδικοποιημένο τρόπο παρακάτω, στα πλαίσια της ελάφρυνσης των επιπτώσεων της πανδημίας του COVID-19, λαμβάνονται αποφάσεις που σχετίζονται με τροποποίηση υφιστάμενων διαδικασιών και κανόνων για την διευκόλυνση των επιχειρήσεων και των πολιτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι η απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών για την διαδικασία υποβολής των φορολογικών δηλώσεων των φυσικών προσώπων για το οικονομικό έτος του 2020, οι οποίοι αφορούν πάνω από 8.000.000 φορολογούμενους. Οι φορολογούμενοι που πλήττονται από την υγειονομική κρίση απαλλάσσονται από τα τεκμήρια διαβίωσης όπως επίσης από την προβλεπόμενη ποινή στην περίπτωση που δεν έχουν συγκεντρώσει το 30% του εισοδήματος τους από ηλεκτρονικές αποδείξεις εξόδων, αλλά και για τους υπόλοιπους το Υπουργείο αποφάσισε την μείωση του προστίμου. Η καταβολή του φόρου εισοδήματος θα γίνει στα τέλη Ιουλίου και υπάρχει δυνατότητα για την αποπληρωμή της σε 8 μηνιαίες δόσεις και μάλιστα θα υπάρχει 3% έκπτωση εάν πληρωθεί εφάπαξ. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα για καταβολής της πρώτης δόσης του φόρου εισοδήματος στα τέλη Αυγούστου πληρώνοντας όμως μαζί την δόση Ιουλίου και Αυγούστου.

Σύμφωνα με την ρύθμιση του Υπουργείου, το πάγωμα των τεκμηρίων ισχύει για:

- Τους επαγγελματίες που ασκούσαν το 2020 επιχειρηματική δραστηριότητα η οποία με βάση τον ΚΑΔ, χαρακτηρίστηκε πληττόμενη από τον κορονοϊό COVID-19 ή για κάποιο χρονικό διάστημα ανεστάλη η λειτουργία της.
- Τους εργαζομένους που μπήκαν σε καθεστώς αναστολής οποιοδήποτε χρονικό διάστημα μέσα στο 2020.
- Τους ιδιοκτήτες ακινήτων, οι οποίοι εντός του 2020 εισέπραξαν μειωμένο ενοίκιο και έχει υποβληθεί στο TAXIS δήλωση COVID-19
- Όσους μέσα στο 2020 εντάχθηκαν στον μηχανισμό ενίσχυσης "ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ"
- Τους ναυτικούς των οποίων μέσα στο 2020 ανεστάλη η σύμβαση ναυτολόγησής τους

Για να ισχύσει η παραπάνω ρύθμιση πρέπει να πληρούνται ορισμένα κριτήρια όπως: ο φορολογούμενος επαγγελματίας ή ιδιώτης να μην έχει φορολογηθεί την προηγούμενη διετία βάση τεκμήριων διαβίωσης και σε περίπτωση απόκτησης περιουσιακών στοιχείων η δαπάνη να μπορεί να δικαιολογηθεί απ' τα εισοδήματα που αναγράφονται στην δήλωση του.

Στην συνέχεια και με κωδικοποιημένο τρόπο παράθεσης, θα αποτυπωθούν τα εν βασικά μέτρα που αποφασίστηκαν με στόχο την αντιστάθμιση των συνεπειών της πανδημίας στην οικονομία. Η αποτύπωση έχει αφενός μια χρονική αλληλουχία, αφετέρου μια κατηγοριοποίηση που σχετίζεται με κριτήρια όπως ο φορέας παροχής της βοήθειας, το είδος κλπ.

3.1 Πρόγραμμα "Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού"

Ένα από τα πρώτα μέτρα στήριξης επιχειρήσεων λόγω της αναγκαστικής αναστολής λειτουργίας τους, ήταν η λεγόμενη Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού. Το μέτρο αυτό αφορούσε ειδική επιδότηση εργαζομένων έναντι του μισθού τους, οι οποίοι έως τότε απασχολούνταν σε επιχειρήσεις οι οποίες λόγω της πανδημίας αναγκάστηκαν να κλείσουν και οι εργαζόμενοί τους, τέθηκαν σε καθεστώς αναγκαστικής αργίας. Με την πρώτη προκήρυξη, αποφασίστηκε για κάποιες δραστηριότητες από αυτή την κατηγορία υπαλλήλων να επιδοτηθούν με το ποσό των 800€ και ταυτόχρονη πληρωμή των αντίστοιχων ενσήμων τους και παράλληλα την πλήρη απαλλαγή των εργοδοτών τους από αυτή την υποχρέωση. Ο συνολικός προϋπολογισμός του μέτρου ανήλθε στα 500 εκατ. € και η σχετική περίοδος υποβολής των αιτήσεων ξεκίνησε την 16/4/2020. Η αποζημίωση αυτής της παραγράφου χορηγήθηκε βάση της υπ' αρ. C(2020)1863 /19.03.2020. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Ε.) ως «Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19» και όπως κατόπιν τροποποιήθηκε με την

ανακοίνωση της ΕΕ υπ' αρ. C(2020) 2215/3.4.2020 (Προσωρινό Πλαίσιο) και υπ' αρ. C(2020) 3156/8.5.2020.

(ΕΣΠΑ, Αποζημίωση ειδικού σκοπού για την ενίσχυση επιχειρήσεων λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, 2020)

Στο μέτρο αυτό εντάχθηκαν λίγο καιρό μετά την 11.06.2021, πρόσθετες δραστηριότητες από αρχικά είχαν αποκλειστεί απ' την 1η απόφαση. Όπως είναι εύκολα κατανοητό, λόγω της συνέχισης της υγειονομικής κρίσης, το οικονομικό επιτελείο αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων να παρατείνει το μέτρο αυτό και για τους επόμενους μήνες με επόμενους κύκλους Αποζημίωσης Ειδικού Σκοπού, με διαφοροποιήσεις ανάλογα τους κλάδους που κρίνονταν πληττώμενοι σε σχέση με την πορεία και την εξέλιξη της πανδημίας και με ποσό που αφορούσε μηνιαία βάση 30 ημερών αντί 45ήμερο διάστημα όπως ήταν αρχικά. Τα ειδικότερα χαρακτηριστικά της 1ης απόφασης είναι:

3.1.1 Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 1 (16.04.2020 και 11.06.2020)

Το ποσό της Αποζημίωσης Ειδικού Σκοπού όπως προαναφέρθηκε ανήλθε στα 800 ευρώ και αφορούσε το χρονικό διάστημα των σαράντα πέντε (45) ημερών, από την 17η Μαρτίου 2020 έως και την 30η Απριλίου 2020, στους δικαιούχους που έχουν πληγεί οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διασποράς του ιού COVID-19. Οι δικαιούχοι της αποζημίωσης ορίστηκαν οι: Ιδιοκτήτες ατομικών επιχειρήσεων, οι Ελεύθεροι επαγγελματίες ή αυτοαπασχολούμενοι και οι Επιχειρήσεις με τη μορφή της ομόρρυθμης (Ο.Ε.) ή της ετερόρρυθμης εταιρείας (Ε.Ε.), εταιρείας περιορισμένης ευθύνης (Ε.Π.Ε.) ή ιδιωτικής κεφαλαιουχικής (ΙΚΕ), οι οποίες απασχολούσαν έως και είκοσι (20) εργαζόμενους ή καθόλου εργαζομένους. Τέλος οι έχοντες έδρα ή μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα οι οποίες διέθεταν ενεργό Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητας (ΚΑΔ) την 20.03.2020 και έναν από τους αναγραφόμενους στον πίνακα της σχετικής Απόφασης, είτε ως κύριο είτε ως δευτερεύοντα του οποίου τα μικτά έσοδα, όπως προκύπτουν μέσα από την αρχική δήλωση του φόρου εισοδήματος του φορολογικού έτους 2018, είναι μεγαλύτερα από τα ακαθάριστα έσοδα που αντιστοιχούν στον βασικό ΚΑΔ στις 20.03.2020. (ΕΣΠΑ, Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 1 16.4.2020, 2020)

Με ειδική απόφαση την 11.06.2021 αποφασίστηκε η τροποποίηση ουσιαστικά του προγράμματος με παράλληλη ένταξη σε αυτήν και πρόσθετων ΚΑΔ και συγκεκριμένα οικονομική δραστηριότητα από συμπλοιοκτησίες, κοινωνίες αστικού ή κληρονομικού δικαίου κερδοσκοπικού χαρακτήρα, επιχειρήσεις οι οποίες απαλλασσόμενες από το ΦΠΑ πραγματοποιούν πράξεις χωρίς να έχουν δικαίωμα έκπτωσης και απαλλασσόμενες από το ΦΠΑ πράξεις με δικαίωμα έκπτωσης και υπέβαλαν πρώτη αίτηση για την χορήγηση αποζημίωσης ειδικού σκοπού, η οποία όμως αρχικά απορρίφθηκε. Επίσης, τα καταστήματα του λιανικού εμπορίου, οι επιχειρήσεις παραγωγής πρωτογενούς (branded) ψηφιακού περιεχομένου, τα καταστήματα και οι επιχειρήσεις κάθε είδους που λειτουργούν μέσα σε χώρους ξενοδοχειακών μονάδων και συγκροτημάτων, όπως και αυτά που λειτουργούν εντός των αεροδρομίων. Τέλος τα καταστήματα λιανικής πώλησης τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης και της ανανέωσης των προπληρωμένων υπηρεσιών και της επισκευής και αντικατάστασης τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού των χρηστών. Όπως προαναφέρθηκε το πρόγραμμα συνεχίστηκε με επόμενους κύκλους. (ΕΣΠΑ, Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 1 11.6.2020, 2020),

3.1.2 Αποζημίωση Ειδικού σκοπού 2 (16.6.2020)

Η Αποζημίωση ειδικού σκοπού αυτής της Απόφασης αφορούσε ουσιαστικά τον μήνα Μάιο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ήταν:

α) Αφορούσε ποσό ύψους πεντακοσίων τριάντα τεσσάρων (534) ευρώ για τους δικαιούχους της περίπτωσης α' του άρθρου 2 της προκήρυξης, που είχαν πληγεί οικονομικά λόγω της εμφάνισης και της διασποράς του ιού COVID-19 και για τους οποίους παρέμειναν σε ισχύ μετά την 18η Μαΐου 2020 τα ειδικά και τα έκτακτα μέτρα για απαγόρευσης ή αναστολής λειτουργίας για προληπτικούς ή κατασταλτικούς λόγους που σχετίζονταν με τον κορονοϊό COVID-19, ενώ, β) Μειωνόταν σε ποσό ύψους τριακοσίων (300) ευρώ, στους δικαιούχους της περίπτωσης β' του ίδιου άρθρου, που είχαν πληγεί οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και για τους οποίους δεν παρέμειναν σε ισχύ τα ειδικά και έκτακτα μέτρα περί απαγόρευσης και αναστολής λειτουργίας μετά την 18η Μαΐου για τους ίδιους με τους παραπάνω λόγους.

Η αποζημίωση είναι αφορολόγητη, δεν εκχωρείται και είναι ακατάσχετη στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων, και κατά παρέκκλιση κάθε διάταξης, δεν υπόκειται σε καμία κράτηση, τέλος ή και εισφορά και δεν δεσμεύεται και δεν μπορεί να συμψηφίζεται με βεβαιωμένα χρέη προς το Δημόσιο εν γένει, τους Ο.Τ.Α., τις Περιφέρειες, τα ασφαλιστικά ταμεία ή τις τράπεζες. (Κυβερνήσεως Ε. τ., Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 2 16.6.2020, 2020)

3.1.3 Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 3 και 4

Οι επόμενοι δύο κύκλοι αποφάσεων Αποζημίωσης Ειδικού Σκοπού, αφορούσαν τα χρονικά διαστήματα Ιουνίου και Ιουλίου του ίδιου έτους. Ο μήνας Ιούνιος αποτυπώθηκε στην ΚΥΑ ΓΔΟΥ 199/19.8.2020 και ο Ιούλιος στην ΚΥΑ ΓΔΟΥ 217/15.9.2020. Ως δικαιούχοι ορίστηκαν οι ίδιοι με τις προηγούμενες ΚΥΑ του Ιουνίου, οι κατηγορίες των ποσών αποζημίωσης ήταν οι ίδιες και κάλυψαν χιλιάδες επιχειρήσεις και εργαζόμενους που πλήττονταν από την πανδημία. (Κυβερνήσεως Ε. , 2020), (Κυβερνήσεως Ε. τ., Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 4 15.9.2020, 2020)

3.1.4 Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 5

Σε αυτή την απόφαση το ύψος του 5ου κύκλου της αποζημίωσης ορίστηκε στα 534 ευρώ ανά δικαιούχο και ως δικαιούχοι ήταν όπως και στις προηγούμενες, οι ιδιοκτήτες ατομικών επιχειρήσεων, οι ελεύθεροι επαγγελματίες ή αυτοαπασχολούμενοι, οι επιχειρήσεις με μορφή Ομόρρυθμης, Ετερόρρυθμης Εταιρείας, Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.) ή Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρείας (Ι.Κ.Ε), με έως και 20 εργαζόμενους ή καθόλου εργαζόμενους. Επίσης οι Κοινωνίες αστικού ή κληρονομικού δικαίου κερδοσκοπικού χαρακτήρα (εξαιρούνταν οι κοινωνίες κληρονόμων εταίρων). Τέλος οι δικαιούχοι θα έπρεπε να είχαν την 20.03.2020 ως ενεργό Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητας (ΚΑΔ) έναν από τους αναγραφόμενους στον σχετικό πίνακα των ΚΑΔ της ΚΥΑ και με τις προϋποθέσεις που περιγράφονταν. (Εσόδων, Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 5 27.10.2020, 2020)

Το μέτρο της Αποζημίωσης Ειδικού Σκοπού έκτοτε, έλαβε την μορφή μόνιμης ενίσχυσης των περισσότερων κατηγοριών εργαζομένων και επιχειρήσεων που ανάλογα με την πορεία της πανδημίας στην χώρα μας, αναγκάζονταν να αναστέλλουν την λειτουργία τους και οι εργαζόμενοι σε αυτές βρίσκονταν σε καθεστώς υποχρεωτικής ανεργίας. Στην εξέλιξη του θεσμού και κατόπιν διαβουλεύσεων και διαπραγμάτευσης με συλλογικά όργανα διαφόρων κατηγοριών και συνδικαλιστικών οργάνων ακόμα πιο εξειδικευμένων κλάδων, εντάχθηκαν και άλλες κατηγορίες που δεν είχαν προβλεφθεί όπως καλλιτέχνες, ηθοποιοί κλπ. Τέλος και με δεδομένη την διατήρηση των συνεπειών της υγειονομικής κρίσης ακόμα και σήμερα, εκδίδονται σχετικές αποφάσεις ένταξης ειδικών κατηγοριών στο μέτρο αυτό.

Συμπερασματικά θα μπορούσε κάποιος να πει ότι με την Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού, το Κράτος ουσιαστικά μετατράπηκε για μεγάλες χρονικές περιόδους στον μεγαλύτερο Εργοδότη του... Ιδιωτικού Τομέα.

3.2 Πρόγραμμα "ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ"

Στις 14.6.2020 δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ η Κύρωση: α) της από 13.4.2020 Π.Ν.Π. «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις» (Α' 84) και β) της από 1.5.2020 Π.Ν.Π. «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα» (Α' 90) και άλλες διατάξεις». Ο προϋπολογισμός του προγράμματος βάσει των στοιχείων στο ΦΕΚ ανήλθε στα 997εκ ευρώ. Ουσιαστικά πρόκειται για έναν νόμο που αφορούσε ένα πολύ σημαντικό πακέτο μέτρων που πάρθηκε υπέρ των επιχειρήσεων και των υπαλλήλων τους οι οποίες ως πλητόμενες από την πανδημία έπρεπε να διαχειριστούν μια νέα πρωτόγνωρη κατάσταση για την οικονομία αλλά και για τις επιχειρήσεις. Κατάσταση με κύρια χαρακτηριστικά την χαμηλή οικονομική δραστηριότητα (πωλήσεις) με αντίστοιχη μειωμένη ανάγκη διατήρησης του πλεονάζοντος προσωπικού και μάλιστα χωρίς οι επιχειρήσεις αυτές να είναι σε καθεστώς αναγκαστικής

αναστολής λειτουργίας βάσει διοικητικών μέτρων όπως συνέβαινε σε άλλες περιπτώσεις. Αποφασίστηκε λοιπόν η εφαρμογή του προγράμματος για την ενίσχυση της απασχόλησης των εργαζομένων με την ονομασία «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ». Με το συγκεκριμένο πρόγραμμα, ο εργοδότης έχει την δυνατότητα να μειώσει έως και 50 % τις ώρες, κατά τις οποίες απασχολεί τους εργαζόμενούς του δεδομένης της χαμηλής δραστηριότητας της επιχείρησής του.

Προκειμένου να γίνει κατανοητός ο μηχανισμός του ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ καταγράφονται με κωδικοποιημένο τρόπο τα βασικά του χαρακτηριστικά και ο τρόπος λειτουργίας του. Έτσι:

- Ο βασικός σκοπός του προγράμματος «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» είναι η παροχή στήριξης, με τη μορφή οικονομικής ενίσχυσης της βραχυχρόνιας εργασίας, στους υπαλλήλους των επιχειρήσεων ως εργοδότες του ιδιωτικού τομέα με κύριο στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διατήρηση των θέσεων πλήρους απασχόλησης.
- Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι δυνατόν να ενταχθούν όλων των ειδών οι επιχειρήσεις, είτε συνεχούς είτε εποχικής λειτουργίας (π.χ. ξενοδοχεία), ανεξαρτήτως του Κωδικού Αριθμού Δραστηριότητας (ΚΑΔ) και εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που έχουν οριστεί στην απόφαση του Υπουργείου.
- Αυτές οι επιχειρήσεις - εργοδότες που έχουν ενταχθεί στον πρόγραμμα «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ», μπορούν να προχωρούν μονομερώς στη αλλαγή με μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας έως και ποσοστό πενήντα το εκατό (50%) είτε για ένα μέρος, είτε για όλο το σύνολο των υπαλλήλων τους, ανάλογα με τις επιχειρηματικές και λειτουργικές τους ανάγκες, για ένα χρονικό διάστημα ενός ή περισσότερων μήνες για όσο διάστημα ισχύει ο μηχανισμός.
- Έχει αποφασιστεί ότι η μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου απασχόλησης, δεν θα μπορεί να επιφέρει τροποποίηση της σύμβασης εργασίας των εργαζομένων της επιχείρησης που εντάσσονται στον Μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ», για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που οι επιχειρήσεις - εργοδότες κάνουν χρήση του Μηχανισμού.
- Στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων - εργοδοτών που έχουν ενταχθεί στον Μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ», θα καταβάλλεται οικονομική ενίσχυση βραχυχρόνιας εργασίας που ανέρχεται στο 60% (εξήντα το εκατό) επί των καθαρών αποδοχών τους και που αντιστοιχούν στο χρονικό διάστημα για το οποίο δεν εργάζονται.
- Οι επιχειρήσεις και οι εργοδότες που είναι υπόχρεοι σε υποβολή περιοδικής δήλωσης Φ.Π.Α. θα έπρεπε να παρουσιάζουν μείωση κατά τουλάχιστον 20% (είκοσι το εκατό)

του κύκλου, σε σχέση με τον κύκλο εργασιών αναφοράς, ανάλογα με τον μήνα της ένταξής τους στον Μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» αλλά και την κατηγορία των φορολογικών βιβλίων, με συγκεκριμένο τρόπο βάσει πινάκων που αναρτήθηκαν στο σχετικό Φ.Ε.Κ. (Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως).

- Στο εν λόγω Μηχανισμό της «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑΣ» είχαν δικαίωμα να ενταχθούν αποκλειστικά οι εργαζόμενοι, οι οποίοι απασχολούνταν με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας με πλήρη απασχόληση κατά την 30η Μαΐου 2020, δηλαδή την ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 4690/2020, σε επιχειρήσεις και εργοδότες που πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις του νόμου και κάνουν χρήση του συγκεκριμένου Μηχανισμού.

Να σημειωθεί ότι η «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» εφαρμόστηκε και στους εποχιακούς εργαζόμενους οι οποίοι έχουν υπογράψει σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης, που έχουν δικαίωμα υποχρεωτικής επαναπρόσληψης, σύμφωνα με την νομοθεσία, καθώς και σε επιχειρήσεις - εργοδότες κύριων και μη κύριων ξενοδοχειακών και τουριστικών καταλυμάτων και τουριστικών λεωφορείων, εποχιακής λειτουργίας, οι οποίες παράλληλα πληρούν τις προϋποθέσεις. Για τους υπόλοιπους εποχικά εργαζόμενους στον τουρισμό και επισιτισμό, οι οποίοι δεν είναι ενταγμένοι στο καθεστώς της μη υποχρεωτικής επαναπρόσληψης, θα μπορούν να ενταχθούν έως 6 μήνες από την πρόσληψή τους, σε σχεδιαζόμενο πρόγραμμα των 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας, ακόμα και με συμβάσεις μικρότερης διάρκειας του εξαμήνου, και με πρόσθετη επιδότηση 200 ευρώ, πλέον της κάλυψης των ασφαλιστικών εισφορών τους.

- Ο Μηχανισμός «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» δεν εφαρμόστηκε στους εργαζόμενους του ευρύτερου Δημοσίου τομέα και των επιχειρήσεων του κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005 (Α'314).
- Δεν εντάχθηκαν στον Μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» οι εργαζόμενοι που απασχολούνται με συμβάσεις εργασίας μερικής απασχόλησης καθώς και οι εργαζόμενοι των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τους, τελούν υπό αναστολή.
- Οι επιχειρήσεις και οι εργοδότες που είχαν ενταχθεί στον Μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» υποχρεούνταν να μην προχωρούν στη καταγγελία των συμβάσεων εργασίας

των εργαζομένων που είχαν ενταχθεί σε αυτόν και στη περίπτωση πραγματοποίησης της, τότε αυτή κρίνεται άκυρη. Υποχρεούνταν μάλιστα, να διατηρήσουν τους ονομαστικούς μισθούς των εργαζομένων αυτών για όσο χρονικό διάστημα εντασσόταν ο καθένας από αυτούς στον Μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ».

Ως αρχική διάρκεια ισχύος του Μηχανισμού «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» ορίστηκε το χρονικό διάστημα από 15.06.2020 έως 15.10.2020. Στην πορεία όπως είναι κατανοητό, ο μηχανισμός επεκτάθηκε καθώς οι ανάγκες ενίσχυσης των επιχειρήσεων και των εργαζομένων τους, συνέχισαν να υπάρχουν δεδομένης της εξέλιξης της πανδημίας στους επόμενους μήνες τόσο του 2020 όσο και το 2021. Έτσι τον Σεπτέμβρη του 2020 στα πλαίσια ψήφισης νομοσχεδίου του υπουργείου Υγείας, εντάχθηκε και η παράταση του μηχανισμού έως 31.12.2020. Στην συνέχεια στις 22.1.21 παρατάθηκε έως τέλος Φεβρουαρίου του ίδιου έτους και με μετέπειτα αποφάσεις ο μηχανισμός εξακολουθεί να είναι σε ισχύ με προς το παρόν καταληκτική ημερομηνία λήξης την 30 Σεπτέμβρη του 2021.

(e-nomothesia, Το πλαίσιο εφαρμογής του μηχανισμού ενίσχυσης της απασχόλησης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ», 2020), (e-forologia, 2020)

3.3 Επιστρεπτέα Προκαταβολή

Η «Επιστρεπτέα Προκαταβολή» όπως ονομάστηκε, είναι μια μορφή κρατικής οικονομικής ενίσχυσης με μορφή δανείου, με προνομιακούς όρους και δεν έχει καμία σχέση με την προκαταβολή του φόρου εισοδήματος, όπως λόγω της ονομασίας θα μπορούσε να θεωρήσει κάποιος. Αφορά ιδιωτικές επιχειρήσεις κάθε νομικής μορφής και ανεξαρτήτως του κλάδου δραστηριοποίησης, συμπεριλαμβανομένων των ατομικών επιχειρήσεων, οι οποίες απασχολούν από 1 έως πεντακόσιους (500) εργαζόμενους, οι οποίες έχουν έδρα τους ή την μόνιμη εγκατάσταση τους στην Ελλάδα και έχουν πληγεί οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του κορονοϊού COVID-19. Αποτελέσει μια πολύ δημοφιλή και αποτελεσματική βοήθεια στις πλητόμενες επιχειρήσεις από την πανδημία και στην πορεία του προγράμματος απέκτησε διάφορες μορφές.

Η επιστρεπτέα προκαταβολή σαν μορφή οικονομικής βοήθειας, υλοποιήθηκε σε 7 κύκλους εκ των οποίων όπως είχε αποφασιστεί αρχικά, οι 4 πρώτοι (I, II, III και IV) επιστρέφονταν

μετά την 31η.12.2021 σε σαράντα (40) ισόποσες τοκο-χρεωλυτικές μηνιαίες δόσεις, κάθε μια εξ αυτών καταβλητέας την τελευταία ημέρα του μήνα. Οι υπόλοιποι 3 κύκλοι θα είχαν το χαρακτηριστικό της εξ ολοκλήρου δωρεάν επιδότησης χωρίς υποχρέωση επιστροφής. Ωστόσο το οικονομικό επιτελείο στην συνέχεια αποφάσισε διάφορες τροποποιήσεις στο πρόγραμμα προκειμένου να γίνει πιο ελκυστικό και επικουρικό στις επιχειρήσεις.

Βάσει της προαναφερόμενης απόφασης, η χρονική περίοδος για την αποπληρωμή όλων των Επιστρεπτέων Προκαταβολών (δηλαδή από την 1η έως την 7η), επεκτάθηκε από 40 σε 60 δόσεις, με πενταετή περίοδο εξόφλησης από 31.1. 2022 έως 31.1.2027. Δόθηκε ακόμα η δυνατότητα για επιστροφή εφάπαξ όλου του ποσού προς επιστροφή, σε μία δόση το τέλος του 2021, με έκπτωση 15% επί του επιστρεπτέου ποσού. Ως ωφελοόμενοι συνολικά, υπολογίζεται ότι θα φτάσουν τις 550.000 επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν περίπου 800.000 εργαζόμενους. Επίσης, διευκρινίστηκε η δυνατότητα, για τις επιχειρήσεις με εργαζομένους που είχαν όλο το 2020 μείωση τζίρου τουλάχιστον 30% και δικαιούνται την έκπτωση του 50% στις Επιστρεπτέες Προκαταβολές 1 έως 3, να εισπράξουν ποσοστό έως το 35% του συνολικού ποσού των Επιστρεπτέων 1 έως 3 (I,II,III) ως ένα «πιστωτικό» που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εξόφληση μελλοντικών φορολογικών & ασφαλιστικών οφειλών, έως τα τέλη του έτους 2021. Στη συνέχεια ωστόσο, θα πρέπει να αποπληρωθεί το εξ ολοκλήρου το σύνολο της Επιστρεπτέας Προκαταβολής σε 60 δόσεις από 31.1.2022. Σε αυτή την περίπτωση εκτιμάται ότι δυνητικοί ωφελοόμενοι θα είναι τουλάχιστον 25.000 επιχειρήσεις που συμμετείχαν στις τρεις πρώτες επιστρεπτέες (I, II, III), απασχολούν εργαζόμενους και εμφάνισαν πτώση τζίρου που ξεπέρασε το 30%. Γενικά το μέτρο αυτό αφορά οριακές θέσεις εργασίας που κινδυνεύουν να χαθούν εξ αιτίας της υγειονομικής κρίσης, καθώς δίνει σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με εργαζομένους, που είναι σε σαφή δυσκολία και ενδεχομένως δεν έχουν πρόσβαση σε τραπεζικό δανεισμό, άμεση ρευστότητα, με τη μορφή του πιστωτικού που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για τις άμεσες φορολογικές και ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις.

3.3.1 Επιστρεπτέα Προκαταβολή I

Ο πρώτος κύκλος ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2020 και αποφασίστηκε ότι από 2 έως τις 10 Απριλίου μπορούσαν οι επιχειρήσεις που πλήττονταν από τις επιπτώσεις του κορονοϊού να εγγραφούν σε ειδική εφαρμογή του Taxis (<https://www.aade.gr/mybusinesssupport>) για να αποκτήσουν πρόσβαση στο χρηματοδοτικό σχήμα της «επιστρεπτέας προκαταβολής» ύψους 1 δισ. ευρώ. Στόχος της «επιστρεπτέας προκαταβολής» είναι η επιπλέον στήριξη μικρών και

μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σε όλο το φάσμα της οικονομίας και πλήττονται καίρια από τις επιπτώσεις της πρωτοφανούς υγειονομικής κρίσης. Η διαδικασία υλοποιείται με άμεση χρηματοδοτική ενίσχυση επιχειρήσεων, η οποία θα είναι, συνολικώς ή μερικώς, επιστρεπτέα προς το κράτος, ανάλογα και με την πορεία της επιχείρησης.

Το ποσό της επιστρεπτέας προκαταβολής έχει ως βασικό στόχο τη στήριξη των επιχειρήσεων, έτσι ώστε να μπορέσουν να διατηρήσουν τις θέσεις απασχόλησης κυρίως. Επομένως, οι επιχειρήσεις που θα αξιοποιήσουν το σχήμα, καταλαμβάνονται από τη λεγόμενη «ρήτρα μη απολύσεων».

Η «επιστρεπτέα προκαταβολή» απευθύνεται σε επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν από 1 έως 500 εργαζόμενους και η χρηματοδότηση θα είναι χαμηλότοκη (επιτόκιο 0,94%), θα αποπληρωθεί σε 60 μήνες και το πρώτο έτος θα ισχύει περίοδος χάριτος, δηλαδή δεν υπάρχει υποχρέωση καταβολής δόσης.

Τέλος το ύψος της ενίσχυσης προς κάθε επιχείρηση προσδιορίζεται με τυποποιημένο τρόπο με αλγόριθμο ο οποίος εμπεριέχει κριτήρια όπως τη μεταβολή της τρέχουσας κατάστασης της επιχείρησης και λαμβάνοντας υπόψη και λοιπά χαρακτηριστικά της όπως αριθμό εργαζομένων κλπ. Να σημειωθεί ότι η ενίσχυση της Επιστρεπτέας Προκαταβολής δεν μπορεί, ως ανώτατο όριο, να ξεπεράσει το ποσό των 500.000 ευρώ ανά επιχείρηση. Είναι μάλιστα ακατάσχετη, αφορολόγητη και δεν συμψηφίζεται με τυχόν άλλες οφειλές. (Κουκάκης, 2020)

3.3.2 Επιστρεπτέα Προκαταβολή II

Το επόμενο διάστημα και συγκεκριμένα μεταξύ 6 και Ιουλίου του ίδιου έτους, «έτρεξε» ο Β΄ κύκλος του προγράμματος συνολικού προϋπολογισμού επίσης 1 δις ευρώ, με στόχο να επωφεληθούν 100.000 επιχειρήσεις και με ορισμένα διαφορετικά χαρακτηριστικά όπως:

Το minimum ποσό που δικαιούνται να εισπράξουν είναι 2.000 ευρώ για τις επιχειρήσεις οι οποίες δεν απασχολούν καθόλου προσωπικό

- έως 4.000 ευρώ, όσοι απασχολούν 1 έως και 5 εργαζόμενους
- έως 8.000 ευρώ, για επιχειρήσεις που απασχολούν από 6 έως 20 εργαζόμενους
- έως 15.000 ευρώ, για τις επιχειρήσεις με 21 έως 50 εργαζόμενους
- έως 30.000 ευρώ, για επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 50 εργαζόμενους.

Όσοι δικαιούχοι είχαν εισπράξει χρήματα από τον Α΄ κύκλο της «επιστρεπτέας προκαταβολής» και περιλαμβάνονται στους δικαιούχους της «επιστρεπτέας προκαταβολής 2», τότε όπως είναι φυσικό, θα αφαιρεθεί το ποσό που ήδη έλαβαν από τον 1ο κύκλο. Όπως σημειώνεται η ελάχιστη ενίσχυση δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 2.000 €. Επίσης:

- Θα επιστρέφεται μειωμένη κατά 40%: Εφόσον οι επιχειρήσεις που απασχολούσαν την 1η Ιουνίου 2020 αριθμό μεγαλύτερο από 20 εργαζόμενους, διατηρήσουν κατά μέσο όρο τον ίδιο αριθμό των εργαζομένων που απασχολούσαν κατά την 1η Ιουνίου 2020, βάσει των στοιχείων του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, ως και την 1η Ιουνίου 2021.
- Θα επιστρέφεται μειωμένη κατά ποσοστό 30%: Εφόσον ο τζίρος της επιχείρησης, ένα έτος μετά τη λήψη της ενίσχυσης, θα είναι μειωμένος τουλάχιστον κατά 70% σε σχέση με το ύψος του κύκλου του προηγούμενου έτους. (naftemporiki, Επιστρεπτέα προκαταβολή 2: Άνοιξε η πλατφόρμα- Έως 15/07 οι αιτήσεις, 2020)

3.3.3 Επιστρεπτέα Προκαταβολή III

Στο Γ΄ κύκλο της Επιστρεπτέας Προκαταβολής, το πεδίο των δικαιούχων είναι ακόμα πιο διευρυμένο και οι επιχειρήσεις κλήθηκαν να υποβάλουν στοιχεία για το ύψος των ακαθάριστων έσοδων της περιόδου Ιανουαρίου-Αυγούστου 2020. Οι υποβολές των αιτήσεων στην ηλεκτρονική πλατφόρμα myBusinessSupport (της Α.Α.Δ.Ε.) πραγματοποιήθηκαν στο χρονικό διάστημα από 11 Σεπτέμβρη μέχρι τις 21 του ίδιου μήνα του έτους 2020.

Το συνολικό ύψος της χρηματοδοτικής ενίσχυσης αυξήθηκε περίπου στα 1,5 δισ. ευρώ. Έτσι τελικά η συνολική απευθείας επιχορήγηση του Κράτους προς τις επιχειρήσεις, και ιδίως τις μικρές και μικρομεσαίες, μέσω των τριών πρώτων κύκλων της Επιστρεπτέας Προκαταβολής, αγγίζει τα 3,5 δισ. Ευρώ. Όπως και στις προηγούμενες επιστρεπτέες έτσι και σε αυτή μπορούσαν να ενταχθούν και οι ατομικές χωρίς εργαζόμενους καθώς και ιδιωτικές επιχειρήσεις όλων των μορφών.

Ωστόσο προκειμένου να διευρυνθεί η βάση, δόθηκε η δυνατότητα συμμετοχής για πρώτη φορά:

- Οι μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις που υπόκεινται σε ΦΠΑ, με έδρα τους ή μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα και εφόσον λειτουργούν νόμιμα, ανεξαρτήτως ΚΑΔ (Κωδικού Αριθμού Δραστηριότητας).
- Οι ατομικές επιχειρήσεις χωρίς εργαζόμενους, ακόμα και χωρίς φορολογική ταμειακή μηχανή που δραστηριοποιούνται ενεργά στον τουριστικό κλάδο ή σε τομείς με εποχικότητα, οι οποίοι δέχθηκαν ισχυρό πλήγμα εξαιτίας της εμφάνισης του κορονοϊού κατά τους μήνες Μάρτιο έως και Αύγουστο.
- Οι ατομικές επιχειρήσεις που δεν απασχολούν εργαζόμενους και χωρίς φορολογική ταμειακή μηχανή, οι οποίες έχουν έδρα σε περιοχές του νομού Εύβοιας που το προηγούμενο διάστημα είχαν πληγεί από τη φυσική καταστροφή, ανεξαρτήτως κλάδων.
- Επίσης στον 3^ο κύκλο δόθηκε η δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση και άλλες ειδικότερες περιπτώσεις όπως, επιχειρήσεις που απασχολούσαν περισσότερους από 1.000 εργαζόμενους κατά την 1η Αυγούστου 2020, επιχειρήσεις που βρίσκονταν σε αδράνεια από τον Απρίλιο του 2019 και μετά, όπως αυτό μπορεί να αποδειχθεί από τα στοιχεία του Μητρώου της Α.Α.Δ.Ε. ή την υποβολή μηδενικών δηλώσεων ΦΠΑ σε όλη την περίοδο αυτή. Ακόμα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ), που αποτελούν δημοτικές, διαδημοτικές, διακοινοτικές, διανομαρχιακές, κοινοτικές και νομαρχιακές επιχειρήσεις, δημοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις, δημοτικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις, ενώσεις προσώπων διαχείρισης κτιρίων, επιτροπές εράνων, ευρωπαϊκοί όμιλοι οικονομικού σκοπού, κοινοπραξίες, διεθνείς οργανισμοί και πολιτικά κόμματα.

Στον Γ' κύκλο, υπήρξαν τα παρακάτω ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σχέση με ποσοστά μη επιστρεπτέας επιχορήγησης:

- Επιστρέφεται μειωμένη κατά 40%: Εφόσον οι επιχειρήσεις που την 1η Αυγούστου 2020 απασχολούσαν περισσότερους από 20 εργαζόμενους, και μπορούν να διατηρήσουν κατά μέσο όρο τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολούσαν κατά την 1η Αυγούστου 2020, βάσει των στοιχείων του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, ως την 1η Αυγούστου 2021.

- Επιστρέφεται μειωμένη κατά 30%: Εφόσον οι πωλήσεις της επιχείρησης, 1 έτος μετά τη λήψη της ενίσχυσης, εμφανίζεται μειωμένος κατά 70% ή και παραπάνω σε σχέση με το ύψος του κύκλου εργασιών αναφοράς της παρ. 10 και 11 της απόφασης ΓΔΟΥ 233/11-10-2020.

Τον Νοέμβριο του 2020 και αφού είχαν «τρέξει» και οι 3 πρώτοι κύκλοι του προγράμματος (Επιστρεπτέα I II και III), αποτυπώθηκαν οι ευνοϊκές ρυθμίσεις έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ώστε σε κάποιες περιπτώσεις, μέρος της επιστρεπτέας προκαταβολής να μετατρέπεται σε δωρεάν επιχορήγηση, δηλαδή να μην είναι «επιστρεπτέα». Αυτές ήταν:

- Επιστρέφεται μειωμένη κατά 40% : Εφόσον οι επιχειρήσεις που απασχολούσαν την 31η Μαρτίου 2020 περισσότερους από 20 εργαζόμενους, διατηρήσουν κατά μέσο όρο τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολούσαν κατά την 31η Μαρτίου 2020, βάσει των στοιχείων του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, ως και την 31η Μαρτίου 2021.
- Επιστρέφεται μειωμένη κατά 30% : Εφόσον ο τζίρος της επιχείρησης, μετά από ένα έτος μετά τη λήψη της ενίσχυσης, είναι μειωμένος τουλάχιστον κατά 70% ή παραπάνω σε σχέση με το ύψος του κύκλου εργασιών αναφοράς της παρ. 10 και 11 της απόφασης ΓΔΟΥ 94/2.5 (σπν, Επιστρεπτέα Προκαταβολή III: Ποιοι είναι δικαιούχοι, 2020)

3.3.4 Επιστρεπτέα Προκαταβολή IV

Στις 14.11.2020 τελικά δημοσιεύθηκε η απόφαση για το τέταρτο κύκλο του προγράμματος της Επιστρεπτέας Προκαταβολής ο οποίος ωφελεί όπως και οι προηγούμενοι κύκλοι τις επιχειρήσεις που επλήγησαν από οικονομική άποψη λόγω της πανδημίας COVID -19. Χαρακτηριστικό ήταν ότι δόθηκε η δυνατότητα ότι το 50% του ποσού που θα διατεθεί στις επιχειρήσεις να είναι μη επιστρεπτέο (δηλαδή δωρεάν επιχορήγηση) και χορηγήθηκε τον Νοέμβριο με κριτήριο την πτώση του τζίρου των επιχειρήσεων στους μήνες Σεπτεμβρίου – Οκτωβρίου. Η απόφαση επίσης αναφέρει ότι η προθεσμίες για τις υποβολές των αιτήσεων για τους δικαιούχους ορίστηκαν από την 20.11.2020 και με λήξη στις 30.11.2020.

Πιο αναλυτικά δικαιούχοι του προγράμματος αποτελούν ιδιωτικές επιχειρήσεις κάθε νομικής μορφής, συμπεριλαμβανομένων και των ατομικών (υπό την προϋπόθεση ότι παρουσίασαν μείωση τζίρου 20% και ελάχιστο τζίρο αναφοράς 300 ευρώ) , καθώς και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις υποκείμενες σε ΦΠΑ και οι οποίες έχουν στην Ελλάδα την έδρα τους ή μόνιμη εγκατάσταση και λειτουργούν νομίμως, ανεξαρτήτως ΚΑΔ, με ορισμένες εξαιρέσεις που αναφέρονται στην απόφαση, εφόσον παρουσιάζουν μείωση του κύκλου εργασιών αλλά και επιχειρήσεις που έχουν κλείσει ή έκλεισαν με εντολή του κράτους από τον Οκτώβριο μέχρι τις 10 Νοέμβριου με προϋπόθεση ότι έχουν ως ελάχιστο τζίρο αναφορά το ποσό των 300 ευρώ.

Επιπλέον, επιχειρήσεις που έχει ανασταλεί ή θα ανασταλεί η λειτουργία τους με κυβερνητική εντολή τον Οκτώβριο και μέχρι την 10η Νοεμβρίου, θα λάβουν, στην Επιστρεπτέα Προκαταβολή 4, με χαρακτηριστικό ότι οι μεν ατομικές επιχειρήσεις χωρίς εργαζόμενους δικαιούταν σταθερό ποσό των 2.000 ευρώ ανεξαρτήτως μαθηματικού τύπου, αλλά και οι δε υπόλοιπες επιχειρήσεις ισχύει ο γνωστός μαθηματικός αλγόριθμος, με κατώτατο όριο τα 2.000 ευρώ.

Τέλος, προϋπολογισμός του τέταρτου κύκλου ανήλθε στα 2 δισεκατομμύρια με αποτέλεσμα και μαζί με τους προηγούμενους τρεις κύκλους συνολικό ποσό της χρηματοδοτικής ενίσχυσης διαμορφώθηκε στα 5,5 δις. Έτσι, οι δικαιούχοι που έλαβαν χρηματοδότηση αυξήθηκαν σε 444.170, στους οποίους καταβλήθηκε άμεση ενίσχυση ύψους 2,16 δις. ευρώ, σε διάστημα μόλις τριών εβδομάδων. (Κάτζου, 2020), (cnn, Επιστρεπτέα Προκαταβολή IV: Πίστωση ποσού 362 εκατ. ευρώ σε επιπλέον 25.323 δικαιούχους, 2020)

3.3.5 Επιστρεπτέα Προκαταβολή V – VI – VII

Οι τρεις επόμενοι κύκλοι (5^{ος} , 6^{ος} και 7^{ος}) του προγράμματος της επιστρεπτέας προκαταβολής έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό ότι το 50% του ποσού που διατέθηκε στις επιχειρήσεις είναι μη επιστρεπτέο όπως ακριβώς και ο 4^{ος} κύκλος . Η 5η Επιστρεπτέα Προκαταβολή χορηγήθηκε τον μήνα Δεκέμβριο, βάσει της πτώσης του κύκλου εργασιών του Νοεμβρίου ενώ η 6^η τον Μάρτιο του 2021 με κριτήριο το ποσοστό της μεταβολής του τζίρου τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο. Τέλος η 7^η ολοκληρώθηκε με υποβολές αιτήσεων από αρχές Μαΐου έως και την 12^η του ίδιου μήνα.

- Πιο συγκεκριμένα με τον **5^ο κύκλο του προγράμματος** η έναρξη υποβολής αιτήσεων πραγματοποιήθηκε από τις 25.1.2021 μέχρι τις 2.2.2021 και το συνολικό ύψος της

χρηματοδοτικής ενίσχυσης αναμενόταν να φτάσει στα 1,5 δισ. Ευρώ με την ελπίδα ότι το άθροισμα των πέντε κύκλων θα φθάσει τα 7 δισ. ευρώ. Δικαιούχοι της Επιστρεπτέας Προκαταβολής του 5ου κύκλου είναι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις κάθε νομικής μορφής, συμπεριλαμβανομένων των ατομικών, καθώς και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις που υπόκεινται σε ΦΠΑ, οι οποίες έχουν στην Ελλάδα την έδρα τους ή μόνιμη εγκατάσταση και λειτουργούν νομίμως, ανεξαρτήτως ΚΑΔ. Έτσι, ο συνολικός αριθμός δικαιούχων που εισέπραξε χρηματοδότηση από το 5^ο κύκλο ανήλθε στους 359.691 όπου καταβλήθηκε συνολική ενίσχυση ύψους 1,23 δισ. ενώ η μέση ενίσχυση ανά δικαιούχο του προγράμματος διαμορφώθηκε στα 3.408 ευρώ. Τέλος, συμπεραίνουμε ότι με βάση τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών το άθροισμα των προϋπολογισμών των 5 κύκλων, ανήλθε στα 6,8 δισ. ευρώ, επιβεβαιώνοντας ότι το πρόγραμμα πέτυχε το στόχο που είχε τεθεί όπως αναφέρθηκε παραπάνω και έτσι ενισχύθηκαν οι επιχειρήσεις αλλά κυρίως οι μικρές και οι μικρομεσαίες. (cnn, Επιστρεπτέα Προκαταβολή 5: Πίστωση 161,6 εκατ. ευρώ σε 11.707 δικαιούχους, 2021)

- Στο, **6^ο κύκλος** όπως και προαναφέρθηκε παραπάνω, το 50% του ποσού, έχει μη επιστρεπτέο χαρακτήρα. Μέχρι τις 22 Φεβρουαρίου οι επαγγελματίες και οι επιχειρήσεις υπέβαλαν αιτήσεις για την συμμετοχής τους σε αυτό τον κύκλο της επιστρεπτέας προκαταβολής μέσω της οποίας τελικά διατέθηκαν ενισχύσεις ύψους 500 εκατ. Ευρώ περίπου, η δε προθεσμία υποβολής της αίτησης για τη χορήγηση της Επιστρεπτέας Προκαταβολής έληξε 16 Μαρτίου 2021. Τα ελάχιστα ποσά που θα ελάμβαναν οι δικαιούχοι διαμορφώνονται από τα 500 ή 1.000 ευρώ, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του καθενός και το μέγιστο ύψος στα 50.000 ευρώ. Για ελεύθερους επαγγελματίες προβλέπεται ελάχιστη ενίσχυση 500-1.000 ευρώ σε συνάρτηση με τον τζίρο, ενώ για τις κλειστές επιχειρήσεις τα ελάχιστα ποσά διαμορφώνονται ανάλογα με τον αριθμό των υπάλληλων.

Χαρακτηριστικό του 6^{ου} κύκλου ήταν ο μικρότερος αριθμός δικαιούχων διότι στο διάστημα ελέγχου του κύκλου εργασιών, διαπιστώθηκε σε πολλές περιπτώσεις αύξηση του τζίρου οπότε αποκλείστηκαν από το μέτρο. Τέλος, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικού πάνω 280.000 επαγγελματίες και επιχειρήσεις έλαβαν κάποιο ποσό επιστρεπτέας επιχορήγησης. (cnn, Επιστρεπτέα Προκαταβολή 6: Έως 22 Φεβρουαρίου η υποβολή των αιτήσεων, 2021),

- Τέλος ο 7^{ος} κύκλος, με το 50% ως μη επιστρεπτέο αφορούσε την εικόνα του τζίρου των επιχειρήσεων για το χρονικό διάστημα Ιανουάριου έως και Μάρτιο του 2021 και όπως και στην 6^η, λόγω αύξησης του κύκλου εργασιών αρκετών επιχειρήσεων, μεγάλος αριθμός έμεινε εκτός της επιχορήγησης. Είχε επίσης το χαρακτηριστικό ότι περιλαμβάνει και όσους είχαν άνοδο πωλήσεων το 2020, αλλά είχαν πτώση 20% ή 30% και άνω στο τζίρο πρώτου τριμήνου 2021 σε σχέση με το 2020 και επίσης προέβλεπε την εξαίρεση επιχειρήσεων του τουρισμού από το κριτήριο του τζίρου όπως και για την εστίαση δεδομένης της μεγάλης επίπτωσης της πανδημίας σε αυτούς τους δύο κλάδους. Στα πλαίσια της Επιστρεπτέας Προκαταβολής 7 ο σχεδιασμός υπολόγιζε συνολικό προϋπολογισμό έως 1 δισ. ευρώ, με την ελάχιστη ενίσχυση να διπλασιάζεται από τα 500 ευρώ στα 1.000 ευρώ. Ο αρχικός αριθμός αιτήσεων ενδιαφέροντος που υποβλήθηκαν ανήλθε σε 704.604, αλλά τελικά η Επιστρεπτέα Προκαταβολή μοιράστηκε σε λιγότερες από τις μισές, περίπου 300.000 ενώ η μέση ενίσχυση ανήλθε σε 3.390 ευρώ. Τέλος προκειμένου να ελεγχθεί η αξιοπιστία και φερεγγυότητα των αιτήσεων, έχει σχεδιαστεί ότι σε αυτό τον κύκλο δεν θα ληφθούν υπόψη τροποποιητικές δηλώσεις του 2020 που υποβλήθηκαν μετά τον Ιανουάριο του 2021, ενώ θα υπάρχουν και ειδικές αυστηρές κυρώσεις σε περίπτωση καταστρατήγησης των διατάξεων του νόμου. (cnn, Επιστρεπτέα Προκαταβολή 7: Από τη Μεγάλη Πέμπτη θα δοθεί 1 δισ. σε 300.000 δικαιούχους, 2021),

Εν τέλει αποδείχτηκε ότι το μέτρο της Επιστρεπτέας προκαταβολής υπήρξε ένα εξαιρετικής σημασίας και πολύ δημοφιλές εργαλείο παροχής ρευστότητας του Υπουργείου προς τις επιχειρήσεις που αποδεδειγμένα επλήγησαν από τις καταστροφικές συνέπειες των lock down που επέβαλε η καραντίνα και η πανδημία γενικότερα. Συνολικά διατέθηκε στην οικονομία ποσό άνω του 7,8 δις ευρώ ενώ μέσω των 7 επαναλαμβανόμενων κύκλων, έγιναν περισσότερες από 1,2 εκ πιστώσεις σε χιλιάδες επιχειρήσεις αρκετές εκ των οποίων έλαβαν ενίσχυση περισσότερο από 1 φορά. Η γενική αίσθηση είναι ότι τα κριτήρια που επιλέχθηκαν στον αλγόριθμο που χρησιμοποιήθηκε, ήταν αντικειμενικά και έτσι κρίνεται ότι η απόδοση των ποσών ήταν δίκαιη. Είναι επίσης αποδεκτό ότι σε κάθε κύκλο γινόταν προσπάθεια να ενταχθούν όλο και περισσότερες κατηγορίες πληττόμενων, ωστόσο πολλές φορές αυτό ήταν αδύνατο κυρίως για λόγους ιδιαιτεροτήτων ορισμένων κλάδων και επαγγελματιών είτε για

λόγους που σχετίζονται με την «αδήλωτη οικονομία». Προφανώς υπήρξαν και αδικίες και αντικειμενικές δυσκολίες εντοπισμού επιχειρήσεων και κλάδων που ενδεχομένως να είχαν εξίσου την ανάγκη της εν λόγω ρευστότητας, ωστόσο κατ' ομολογία το πρόγραμμα κύλησε ομαλά προς όφελος της οικονομίας.

3.4 Πρόγραμμα "Γέφυρα"

Το πρόγραμμα με την ονομασία «Γέφυρα» αφορά τη δωρεάν εισφορά του Δημοσίου για την αποπληρωμή δανείων τα οποία εξασφαλίζονται με εμπράγματα εξασφαλίσεις (υποθήκες και προσημειώσεις) στην κύρια κατοικία του δανειολήπτη και αφορά επαγγελματίες οι οποίοι ως οφειλέτες που έχουν πληγεί αποδεδειγμένα από τις δυσμενείς συνέπειες του COVID-19.

3.4.1 Γέφυρα Ι

Με το πρόγραμμα αυτό, το Δημόσιο συνεισφέρει για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, που δεν υπερβαίνει τους εννέα μήνες, από την ημερομηνία έγκρισης της αίτησης στο πρόγραμμα και σύμφωνα με το άρθρο 76 της προκήρυξης, στις δόσεις για αποπληρωμή των πάσης φύσεως δανείων νομικών ή φυσικών προσώπων προς χρηματοδοτικούς φορείς (πχ τράπεζες) που εξασφαλίζονται με εμπράγματη εξασφάλιση στην κύρια κατοικία του οφειλέτη. Επιλέξιμα είναι τα φυσικά πρόσωπα, που έχουν, είτε τα ίδια, είτε ο σύζυγος, ή εξαρτώμενο μέλος αποδεδειγμένα πληγεί, και για τον λόγο αυτό έχουν ενταχθεί στα ληφθέντα μέτρα στο πλαίσιο του κορονοϊού COVID-19.

Αναλυτικότερα το πρόγραμμα «Γέφυρα» αφορά:

- Εργαζόμενους που απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα και είτε έλαβαν οικονομική ενίσχυση είτε μειώθηκε το εισόδημά τους λόγω της πανδημίας.
- Ελεύθερους επαγγελματίες αλλά και ατομικές επιχειρήσεις που έλαβαν οικονομική ενίσχυση ή αποδεδειγμένα μειώθηκαν τα έσοδά τους
- Εταίρους προσωπικών ή κεφαλαιουχικών εταιριών των οποίων η λειτουργία έχει ανασταλεί υποχρεωτικά ή έχουν λάβει ενίσχυση ή και τα δύο ταυτόχρονα.

- Ανέργους ή μακροχρόνια ανέργους στους οποίους με κάποιο τρόπο, πιστώθηκε κάποιας μορφής οικονομική ενίσχυση.
- Δικαιούχους που έλαβαν ενίσχυση με τη μορφή της «επιστρεπτέας προκαταβολής» οποιουδήποτε από τους επτά κύκλους που προκηρύχθηκαν.
- Φυσικά πρόσωπα που εντάχθηκαν στον μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ»
- Ιδιοκτήτες ακινήτων που έλαβαν μειωμένο το αναμενόμενο μίσθωμα βάσει ανάλογου προγράμματος επιδότησης ενοικίου.

Κριτήρια επιλεξιμότητας του προγράμματος

Προκειμένου να ενταχθεί κάποιος στις ευεργετικές διατάξεις του προγράμματος θα έπρεπε να πληροί κάποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλεξιμότητας. Επιγραμματικά τα κριτήρια αυτά είναι τα παρακάτω:

- Ο αιτών ή ο σύζυγος ή εξαρτώμενο μέλος πρέπει να έχει πληγεί αποδεδειγμένα από τις συνέπειες του COVID-19.
- Ο αιτών θα πρέπει να διαθέτει εμπράγματο δικαίωμα πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας σε ακίνητο, το οποίο ταυτόχρονα να αποτελεί την κύρια κατοικία του και να βρίσκεται στην Ελληνική Επικράτεια.
- Δεν θα πρέπει ο δανειολήπτης να έχει υπαχθεί στο Ν.4605 /2019 για την Προστασία της κύριας κατοικίας ή σε κάποια άλλη ρύθμιση οφειλών με τον Ν.3588/2007, το Ν.4307/2014 ή το Ν.4469/2017.
- Δεν θα πρέπει να υφίσταται Εγγύηση Ελληνικού Δημοσίου ή κάποια άλλη ενεργή κρατική ενίσχυση ή επιδότηση στο εν λόγω δάνειο.
- Η συνολική αξία των μεταφορικών μέσων και οχημάτων που απέκτησε εντός της τελευταίας τριετίας για ιδιωτική χρήση να μην υπερβαίνει το ποσό των 80.000€.
- Το συνολικό οικογενειακό εισόδημα του οφειλέτη φυσικού προσώπου, κατά το τελευταίο έτος στο οποίο υπάρχει η δυνατότητα για υποβολή φορολογικής δήλωσης, καθώς και η αντικειμενική αξία της κύριας κατοικίας του, οι καταθέσεις και επενδύσεις στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό και το υπόλοιπο της οφειλής του κατά το χρόνο

υποβολής της αίτησης στο πρόγραμμα, να μην ξεπερνούν κάποια συγκεκριμένα ανώτατα όρια. Αναλυτικά με βάση τα κριτήρια τα όρια αυτά είναι:

Κριτήριο εισοδήματος:

1η κατηγορία επιδότησης, όπου το ετήσιο καθαρό συνολικό οικογενειακό εισόδημα έως 57.000€:

- Ατομικό εισόδημα του αιτούντα του προγράμματος έως 24.000€
- Συζύγου έως του ποσού των 18.000€
- Εξαρτώμενων μελών έως τα 5.000€ ανά μέλος της οικογένειας και έως 3 μέλη

2η κατηγορία επιδότησης, με ετήσιο συνολικό καθαρό οικογενειακό εισόδημα έως 45.000€:

- Ατομικό εισόδημα του αιτούντα έως 17.000€
- Συζύγου έως 13.000€
- Εξαρτώμενων μελών έως 5.000€ ανά μέλος οικογένειας και έως 3 μέλη

3η κατηγορία επιδότησης, με ετήσιο συνολικό καθαρό οικογενειακό εισόδημα έως 36.000€

- Ατομικό εισόδημα του αιτούντα έως το ποσό των 12.500€
- Συζύγου έως των 8.500€
- Εξαρτώμενων μελών έως 5.000€ ανά μέλος, έως 3 μέλη
- Σε αυτήν την 3η κατηγορία επιδότησης εξετάζεται με ξεχωριστό τρόπο και το ατομικό εισόδημα τυχόν συνοφειλέτη ή εγγυητή του δανείου, το οποίο πρέπει να είναι έως τα 12.500€. Επιπλέον, για να είναι το δάνειο επιλέξιμο για το εν λόγω πρόγραμμα επιδότησης, πρέπει και ο συνοφειλέτης ή εγγυητής να θεωρείται πληγείς του Covid-19.

Αντικειμενική αξία κύριας κατοικίας:

1η κατηγορία επιδότησης με αντικειμενική αξία κύριας κατοικίας έως τα 300.000€.

2η κατηγορία επιδότησης: Αντικειμενική αξία κύριας κατοικίας έως τα 250.000€.

3η κατηγορία επιδότησης: Αντικειμενική αξία κύριας κατοικίας έως τα 200.000€.

Καταθέσεις/Επενδύσεις:

1η κατηγορία επιδότησης: Συνολική αξία καταθέσεων και επενδύσεων έως 40.000€.

2η κατηγορία επιδότησης: Συνολική αξία καταθέσεων και επενδύσεων έως 25.000€.

3η κατηγορία επιδότησης: Συνολική αξία καταθέσεων και επενδύσεων έως 15.000€.

Ακίνητη περιουσία:

1η κατηγορία επιδότησης: Συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας έως 600.000€.

2η κατηγορία επιδότησης: Συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας έως 500.000€.

3η κατηγορία επιδότησης: Συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας έως 280.000€.

Σε αυτήν την 3η κατηγορία επιδότησης εξετάζεται ξεχωριστά η συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας

Υπόλοιπο οφειλής ανά πιστωτή κατά το γρόνο υποβολής της αίτησης:

1η κατηγορία επιδότησης: Συνολικό υπόλοιπο οφειλής δανείου έως 300.000€.

2η κατηγορία επιδότησης: Συνολικό υπόλοιπο οφειλής δανείου έως 250.000€.

3η κατηγορία επιδότησης: Συνολικό υπόλοιπο οφειλής δανείου έως 130.000€.

Στοιχεία Επιδότησης

Με βάση αυτή την κατηγοριοποίηση της οφειλής τους στις 29.02.2020 («Ημερομηνία Αναφοράς» όπως λέγεται), οι δικαιούχοι εντάσσονται σε μία από τις παρακάτω κατηγορίες, ανά χρηματοπιστωτικό οργανισμό – τράπεζα ή Fund.

- Η 1η κατηγορία επιδότησης αφορά ενήμερα δάνεια χωρίς οφειλές ή δάνεια με οφειλές με καθυστέρηση έως 90 ημέρες
- Η 2η κατηγορία επιδότησης αναφέρεται σε ληξιπρόθεσμα δάνεια και με οφειλές σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών
- Στην 3^η κατηγορία επιδότησης διευκρινίζει δάνεια σε καθεστώς καταγγελίας και οριστικής καθυστέρησης.

Χαρακτηριστικά Επιδότησης

Είχε αποφασιστεί ότι η επιδότηση του Δημοσίου:

- Η επιδότηση θα ισχύει για 9 μήνες, με χαρακτηριστικό την διαφοροποίηση ανά τρεις μήνες
- Θα υπολογίζεται στον κάθε πελάτη ανά Τράπεζα και βάσει της κατηγοριοποίησης της οφειλής του δανειολήπτη.
- Δεν θα μπορεί να ξεπερνάει το ανώτατο όριο που έχει οριστεί ανά οφειλής

Κατηγορία Οφειλής	Ποσοστό επιδότησης για το Α' Τρίμηνο	Ποσοστό επιδότησης για το Β' Τρίμηνο	Ποσοστό επιδότησης για το Γ' Τρίμηνο	Μέγιστο ποσό επιδότησης ανά οφειλή
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α Ενήμερες οφειλές ή σε καθυστέρηση για χρονικό διάστημα ≤ 90 ημερών	90%	80%	70%	600€
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β Οφειλές σε καθυστέρηση για χρονικό διάστημα > 90 ημερών	80%	70%	60%	500€
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ Καταγεγραμμένες οφειλές	60%	50%	30%	300€

Πίνακας 5: Κατηγορίες Οφειλής και Ποσοστά Επιδότησης

Περίοδος επιτήρησης

Έχει καθοριστεί περίοδος της επιτήρησης η οποία ξεκινά αμέσως μετά τη λήξη της επιδότησης. Η διάρκεια της επιτήρησης διαφοροποιείται ανάλογα με την κάθε κατηγορία της επιδότησης στην οποία ανήκει ο εκάστοτε δανειολήπτης:

- 1η κατηγορία επιδότησης: με επιτήρηση που διαρκεί έως 6 μήνες.
- 2η κατηγορία επιδότησης: με επιτήρηση που διαρκεί έως 12 μήνες.
- 3η κατηγορία επιδότησης: με επιτήρηση που διαρκεί έως 18 μήνες.
- Δάνεια χωρίς μηνιαία συχνότητα αποπληρωμής, σε οποιαδήποτε κατηγορία: 12 μήνες

(uci, 2020)

Το πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ» τελικά ολοκληρώθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2020 και από ότι φάνηκε είχε πολύ μεγάλη απήγηση καθώς οι αιτήσεις ξεπέρασαν τις 160.000 και οι περισσότεροι από αυτούς καρπώθηκαν τα ευνοϊκά χαρακτηριστικά του προγράμματος το οποίο παρείχε στήριξη, μέσω κρατικής επιδότησης, στους δανειολήπτες που επλήγησαν από τις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας του covid – 19 και έχουν δάνεια με προσημείωση

/υποθήκη στην Α΄ κατοικία. (taxheaven, Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ: Το χρονοδιάγραμμα για την κρατική επιδότηση των δικαιούχων - Ξεπέρασαν τις 160.000 οι αιτήσεις, 2020)

3.4.2 Γέφυρα II

Η «ΓΕΦΥΡΑ II» είναι επίσης ένα πρόγραμμα ρύθμισης οφειλών, το οποίο ακολούθησε χρονικά το αντίστοιχο πρόγραμμα «Γέφυρα 1», και απευθύνεται σε επιχειρήσεις που έχουν ενήμερες εξυπηρετούμενες οφειλές, και σε επιχειρήσεις που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις και εμφανίζουν ληξιπρόθεσμες οφειλές.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εν λόγω προγράμματος είναι τα παρακάτω:

- Επιδότηση της δόσης του κάθε μήνα των επιχειρηματικών δανείων για διάστημα 8 μηνών.
- Επιδότηση του κεφαλαίου και των τόκων του δανείου.
- Επιβράβευση των δανειοληπτών που είναι συνεπείς, με υψηλό ποσοστό επιδότησης, που φθάνει μέχρι και το 90% της μηνιαίας δόσης.
- Επιδότηση δόσης μέχρι και ποσοστό 80% για επιχειρήσεις που έχουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια, έτσι ώστε να τα ρυθμίσουν και να αποφύγουν αναγκαστικά μέτρα εκτέλεσης όπως κατασχέσεις και πλειστηριασμούς.

Η διαδικασία αίτησης των επιχειρήσεων στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν αποκλειστικά ηλεκτρονική, χωρίς να χρειάζονται ιδιαίτερα δικαιολογητικά, αφού ότι απαιτείται ήταν ήδη διαθέσιμο στις βάσεις δεδομένων των δημόσιων και ιδιωτών πιστωτών.

Προκειμένου να ενταχθούν στο πρόγραμμα και την παροχή Κρατικής επιδότησης, βασική προϋπόθεση ήταν η πλήρωση των βασικών κριτηρίων επιλεξιμότητας, τα οποία είναι ανάλογα του μεγέθους της αιτούσης επιχείρησης.

Κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση έπρεπε να ακολουθήσει την παρακάτω διαδικασία ώστε να λάβει την επιδότηση:

1^ο Βήμα. Υποβολή της αίτησης:

Οι ενδιαφερόμενοι του προγράμματος Γέφυρα μπορούσαν να υποβάλλουν την αίτησή τους στην ηλεκτρονική πλατφόρμα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.) του Υπουργείου Οικονομικών ή της ενιαίας πύλης του Ελληνικού Δημοσίου. Η πλατφόρμα ενεργοποιήθηκε την 5η Απριλίου 2021 και η καταληκτική προθεσμία υποβολής των αιτήσεων ήταν μέχρι την 31η Μαΐου 2021.

Η πλατφόρμα θεωρείται φιλική προς τον χρήστη και σχεδιάστηκε από την Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους με αρωγή από τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Απλούστευσης Διαδικασιών αλλά και τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, από την οποία υποστηρίζεται διαρκώς και φιλοξενείται στις υποδομές της.

2^ο βήμα. Έλεγχοι της επιλεξιμότητας:

Γίνονται ενέργειες ώστε να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητοι έλεγχοι και διασταυρώσεις στοιχείων, με στόχο την διαπίστωση ότι κατά πόσο πληρούνται τα βασικά κριτήρια επιλεξιμότητας του οφειλέτη. Αντλούνται αυτόματα στοιχεία από τις βάσεις δεδομένων του δημοσίου και των τραπεζών – διαχειριστών δανείων (funds).

3^ο βήμα. Έγκριση της επιδότησης:

Εκδίδεται η ηλεκτρονική Απόφαση Έγκρισης Επιδότησης από την ΕΓΔΙΧ, εφόσον πληρούνται τα προαναφερόμενα κριτήρια επιλεξιμότητας. Ειδοποιείται με ηλεκτρονικό μήνυμα (e-mail) ο οφειλέτης, ώστε να γνωρίζει την απόφαση και τους όρους της.

4^ο βήμα. Συνεννόηση με την τράπεζα ή τον διαχειριστή δανείων:

Ο οφειλέτης κατόπιν, έρχεται σε επαφή με τους πιστωτές (τράπεζες ή διαχειριστές δανείων), με σκοπό να συμφωνήσει στη ρύθμιση για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

5^ο βήμα. Καταβολή της επιδότησης:

- Εάν το εκάστοτε επιχειρηματικό δάνειο είναι ενήμερο και εξυπηρετούμενο, τότε η καταβολή της επιδότησης θα ξεκινάει 1 μήνα μετά από την έγκριση της επιδότησης και πραγματοποιείται κατά την τελευταία εργάσιμη ημέρα του κάθε μήνα. Η καταβολή της 1ης δόσης της επιδότησης θα πιστωθεί από την 31.5.2021.
- Εάν σε διαφορετική περίπτωση το δάνειο είναι ληξιπρόθεσμο και μη εξυπηρετούμενο, τότε η καταβολή της επιδότησης θα ξεκινά 1 μήνα μετά τη σύναψη της σύμβασης ρύθμισης δανείου με την τράπεζα ή εάν υπάρχει, τον διαχειριστή δανείου και υλοποιείται κατά την τελευταία εργάσιμη ημέρα του κάθε μήνα. Η ρύθμιση του δανείου θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί το αργότερο έως τις 15.7.2021.

Οι παραπάνω ρυθμίσεις κατατέθηκαν και ψηφιστήκαν στη βουλή στα τέλη Μάιου του 2021 και γενικά αποτελεί ένα πρόγραμμα που δίνει ανάσα σε πολλές επιχειρήσεις που έχουν οφειλές στο τραπεζικό σύστημα και η πανδημία επιδείνωσε την οικονομική τους κατάσταση και δυσκολεύονται να εξυπηρετήσουν τις οφειλές τους. Όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικό της Γέφυρας 2 είναι η ένταξη στο πρόγραμμα και των ενήμερων πελατών, με βασική διάταξη προς στις τράπεζες να είναι η υποχρεωμένοι να δεσμεύονται ότι για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση δεν επιτρέπεται να τροποποιηθούν οι ουσιώδεις όροι της δανειακής σύμβασης. Όπως πχ το επιτόκιο, η διάρκεια και γενικά, η διάταξη απαγορεύει οποιαδήποτε τροποποίηση να είναι δυσμενέστερη για τον οφειλέτη από την προηγούμενη. Όσο αφορά τους ληξιπρόθεσμους οφειλέτες δίνεται η δυνατότητα στις τράπεζες για συμπληρωματικά μέτρα υπέρ των οφειλετών όπως: διαγραφή ποσοστού κεφαλαίου, τόκων υπερημερίας και εξολογιστικών τόκων. Επίσης, επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής και μείωση επιτοκίου. Η συμφωνία επήλθε μετά την σύμφωνη γνώμη των «θεσμών» (πρώην ΤΡΟΙΚΑ) και συγκεκριμένα της DG COMP (Directorate-General for Competition). Υπολογίζεται ότι περισσότερες από 35.000 αιτήσεις υπεβλήθησαν στα πλαίσια του προγράμματος «ΓΕΦΥΡΑ 2» που σημαίνει ότι αθροιστικά με τους ωφελούμενους της «ΓΕΦΥΡΑ 1», σχεδόν 200.000 οφειλέτες ρύθμισαν τις οφειλές τους, επιβεβαιώνοντας ακόμα μία φορά το ευνοϊκό καθεστώς που προωθεί το εν λόγω πρόγραμμα προς τους δανειολήπτες εν μέσω πανδημίας. (Χρέους, 2021), (Αλεξοπούλου, Γέφυρα 2: Αναλυτικά όλα τα κριτήρια υπαγωγής στο πρόγραμμα, 2021)

3.5 Πρόγραμμα “Μείωση Ενοικίων”

Τον Μάρτιο το 2020 και ενώ οι επιπτώσεις της πανδημίας έδειχναν όλο και πιο επιδραστικές στην οικονομία, η κυβέρνηση με την 13.4.2020 Π.Ν.Π. «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19» μεταξύ άλλων, αποφάσισε ακόμα ένα μέτρο προκειμένου να υποστηρίξει το λιανεμπόριο και ειδικά τις επιχειρήσεις εκείνες οι οποίες αναγκάστηκαν να μείνουν κλειστές ενώ βρίσκονταν σε καθεστώς μίσθωσης της επαγγελματικής τους έδρας. Δηλαδή ενώ δεν λειτουργούσαν, έπρεπε ταυτόχρονα να πληρώνουν το ενοίκιο που προέβλεπε το μισθωτήριο συμβόλαιό τους. Το μέτρο αυτό σχεδιάστηκε ώστε να επιδοτεί μέρος τους ενοικίου των επιχειρήσεων με διάφορους τρόπους, ποσά και κατηγορίες δικαιούχων και τελικά αποδείχτηκε ένα εξαιρετικά επωφελές μέτρο στήριξης των επιχειρήσεων ειδικά αυτών που αναγκάστηκαν να μένουν κλειστές εξ αιτίας των διοικητικών και υγειονομικών μέτρων που αποφάσιζε η Πολιτεία.

Ταυτόχρονα με τα μέτρα για τις επιχειρήσεις και τους επαγγελματικούς χώρους, λόγω των οικονομικών συνεπειών που είχαν προκληθεί από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας COVID-19, το κράτος προχώρησε και ανάλογα και σε ειδικά μέτρα στήριξης εργαζομένων, με τη μείωση ενοικίων για το τρίμηνο Μάρτιο έως Μάιο αρχικά, και κατόπιν για την περίοδο από τον Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και μετά, καθώς την καλοκαιρινή περίοδο τα καταστήματα λειτούργησαν κανονικά. (forin.gr, 2020)

Το μέτρο επιδότησης των ενοικίων μετά το καλοκαίρι του 2020, κωδικοποιήθηκε ως εξής:

Προαιρετική μείωση 30% – Σεπτέμβριος και Οκτώβριος 2020

- ✓ Για τους δύο μήνες του Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου αποφασίστηκε η προαιρετική μείωση του ενοικιοστασίου σε ποσοστό 30% και ως δικαιούχοι ορίστηκαν οι:
 - Οι ενοικιαστές των επαγγελματικών χώρων για τη λειτουργία της επιχείρησής τους, η οποία έχει υποστεί οικονομική ζημιά λόγω του Covid-19 (με υπουργική απόφαση προσδιορίστηκαν οι επιχειρήσεις και τα συγκεκριμένα ΚΑΔ που έχουν υποστεί ζημιά ανά κλάδο και ανά μήνα). Προϋπόθεση προκειμένου να γίνει αυτή η μείωση είναι να υπάρχει συμφωνία μεταξύ του ενοικιαστή και του προσώπου (φυσικού ή νομικού) που παραχωρεί τον επαγγελματικό χώρο και δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το ποσοστό του 30%.
 - Οι εργαζόμενοι επιχειρήσεων της παραπάνω κατηγορίας (για το σπίτι που νοικιάζουν), των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν ανασταλεί.

Υποχρεωτική μείωση 40% – Οκτώβριος 2020

- ✓ Για τον Οκτώβριο του 2020 το οικονομικό επιτελείο αποφάσισε επιπλέον υποχρεωτική μείωση του ενοικίου σε αυξημένο ποσοστό 40% για συγκεκριμένους δικαιούχους οι οποίοι είναι:
 - Οι ενοικιαστές επαγγελματικών χώρων για τη λειτουργία της επιχείρησής τους. Αυτό όμως υπό την προϋπόθεση ότι η επιχείρηση να βρίσκεται σε περιοχή που ανήκει για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 14 μέρες τον Οκτώβριο σε «πολύ υψηλό» επιδημιολογικό επίπεδο (σύμφωνα με τα όσα όρισε η σχετική ΚΥΑ).
 - Οι εργαζόμενοι των επιχειρήσεων αυτής της παραπάνω κατηγορίας (για το σπίτι που νοικιάζουν), των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν «ανασταλεί».

Υποχρεωτική μείωση 40% – Νοέμβριος 2020

- ✓ Για τον Νοέμβριο του 2020, επίσης υποχρεωτική μείωση ενοικίου στο 40% δικαιούνταν:
 - Οι ενοικιαστές επαγγελματικών χώρων για τη λειτουργία της επιχείρησής τους. Όπως και πριν αυτό θα ίσχυε υπό την προϋπόθεση η επιχείρηση να βρίσκεται σε περιοχή που ανήκει σε επιδημιολογικό επίπεδο αυξημένου κινδύνου και άνω, ή σε περιοχή που ισχύουν ειδικά έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας (και πάντα για επιχειρήσεις με ορισμένους ΚΑΔ που ορίζει η σχετική ΚΥΑ).
 - Οι εργαζόμενοι των επιχειρήσεων (για την οικία που νοικιάζουν οι ίδιοι), των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν «ανασταλεί» ανεξάρτητα ωστόσο από το επιδημιολογικό επίπεδο της περιοχής στην οποία βρίσκεται η επιχείρηση στην οποία εργάζονταν.

Σημειώνεται ότι οι ιδιοκτήτες των ακινήτων για τα οποία από τον Νοέμβριο παίρνουν μειωμένο ενοίκιο κατά 40%, μπορούσαν να λάβουν αποζημίωση σε ποσοστό 50% του εισοδήματος που έχασαν. Η αποζημίωση θα καταβάλλεται απευθείας στους τραπεζικούς λογαριασμούς που έχουν δηλωθεί στο Taxis. (taxheaven, Μείωση μισθωμάτων για Οκτώβριο και Νοέμβριο. Οι αλλαγές μετά την κατάθεση της τροπολογίας, 2020)

Για τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους τα ποσοστά μείωσης ενοικίου διατηρήθηκαν στο ίδιο επίπεδο, δηλαδή 40%.

Η επιτυχία του μέτρου για το 2020 ήταν τέτοια που στο οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης ακόμα και μετά από σχεδόν ένα χρόνο από την έναρξη του μέτρου, που οι συνθήκες έδειχναν να βελτιώνονται με την άρση των απαγορεύσεων, αποφάσισαν ότι το μέτρο της μείωσης των ενοικίων θα πρέπει με κάποιο τρόπο να συνεχίσει να εφαρμόζεται και το 2021 καθώς αποτέλεσε ένα από τα βασικά εργαλεία στήριξης των επιχειρήσεων που δοκιμάστηκαν από την υγειονομική κρίση του κορονοϊού όλο το χρόνο και που θα συνέχιζαν να δοκιμάζονται για αρκετούς μήνες ακόμη μέχρι να χτιστεί το πολυπόθητο τείχος ανοσίας με το πρόγραμμα των εμβολιασμών και να απελευθερωθεί η οικονομική δραστηριότητα σε όσο το δυνατόν πιο φυσιολογικό επίπεδο. Ένα από τα βασικά σενάρια για τη συνέχιση του μέτρου του κουρέματος των ενοικίων που επεξεργάστηκε το υπουργείο Οικονομικών προέβλεπε τα εξής:

- Τη συνέχιση του μέτρου της μείωσης ενοικίων σε μεγαλύτερο ποσοστό για τις επιχειρήσεις και λιγότερο για τα φυσικά πρόσωπα.

- Τη συνέχιση του μέτρου της μείωσης των ενοικίων στη μορφή της υποχρεωτική βάση για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους πληττώμενους κλάδους από την κρίση. Θεωρείται ήδη αποφασισμένο στο υπουργείο Οικονομικών ότι πρόκειται να παραταθεί η υποχρεωτική μείωση του ενοικίου για τις επιχειρήσεις εστίασης και τις τουριστικές επιχειρήσεις για όσο χρονικό διάστημα έμειναν κλειστές.

- Τη θέσπιση διαδικασίας επιδότησης εθελοντικών συμφωνιών μεταξύ ενοικιαστών και ιδιοκτητών. Ενοικιαστές και ιδιοκτήτες επαγγελματικών χώρων και κατοικιών που θα συμφωνήσουν από κοινού να μειώσουν το ενοίκιο θα έχουν κοινό όφελος. Οι ενοικιαστές θα καρπωθούν τη μείωση του ενοικίου και οι ιδιοκτήτες θα πάρουν έκπτωση φόρου που θα ισούται με το 30% του μισθώματος που θα χάνουν.

Δυστυχώς οι υγειονομικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν από το τρίτο κύμα της πανδημίας που χτύπησε την άνοιξη του 2021 διαφοροποίησε τα δεδομένα και το πρόγραμμα των ενοικίων συνεχίστηκε με διάφορες παραλλαγές και τροποποιήσεις.

Έτσι στη διάρκεια των επόμενων μηνών του 2021 αποφασίστηκαν διάφορα ποσοστά μείωσης ενοικίου τα οποία σε κάποιες περιπτώσεις έφταναν και μέχρι την πλήρη απαλλαγή, δηλαδή 100% μείωση ενοικιοστασίου ανάλογα με τα ΚΑΔ, τις περιοχές, το επίπεδο υγειονομικού κινδύνου κλπ. Πλήρη απαλλαγή ενοικίου για τον μήνα Μάιο για παράδειγμα είχαν οι επιχειρήσεις στις οποίες εφαρμόζονταν πλήρη περιοριστικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένου και του κλάδου του λιανεμπορίου που είχε αρχίσει να λειτουργεί και πάλι τον Απρίλιο του 2021.

Στους άμεσα ωφελούμενους ήταν το λιανεμπόριο, η εστίαση, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στον κλάδο του τουρισμού, των μεταφορών, αλλά και άλλες επιχειρήσεις οι οποίες παρέμειναν κλειστές με κρατική εντολή, όπως τα γυμναστήρια, τα κέντρα διασκέδασης κ.λπ. Όσον αφορά τους ιδιοκτήτες των ακινήτων αυτών που δεν εισέπραξαν καθόλου το ενοίκιο του Μαΐου, αποζημιώθηκαν με το 80% του αρχικού ενοικίου (όπως είχε συμβεί και στους προηγούμενους μήνες του ίδιου έτους), ενώ τα νομικά πρόσωπα αποζημιώθηκαν με το 60% του συμφωνημένου μισθώματος. Για τους ιδιοκτήτες ακινήτων που εισέπραξαν μειωμένο ενοίκιο κατά 40%, αποζημιώθηκαν για το 50% της απώλειας τους.

Όπως προαναφέρθηκε, το συγκεκριμένο μέτρο αποτέλεσε μεγάλη οικονομική ανάσα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στις οποίες το ενοίκιο αποτελεί σημαντικό τμήμα των λειτουργικών τους εξόδων, ειδικά μάλιστα όταν δεν υπάρχουν έσοδα λόγω υποχρεωτικής αναστολής της λειτουργίας τους. Για το μέτρο αυτό εκταμιεύθηκαν σημαντικά ποσά. Ενδεικτικά μόνο τη Μεγάλη Πέμπτη του 2021 πιστώθηκε στους τραπεζικούς λογαριασμούς 5.238 ιδιοκτητών ακινήτων το ποσό των 10,2 εκατ. ευρώ, με το οποίο καλύφθηκε έως και το 80% της μείωσης των ενοικίων για το Α΄ τρίμηνο του 2021. Από τον Μάρτιο του 2020 οπότε και ξεκίνησε να ισχύει το μέτρο των μειωμένων ενοικίων και η ταυτόχρονη καταβολή αποζημιώσεων στους ιδιοκτήτες των ακινήτων, είτε μέσω συμψηφισμών, είτε μέσω της καταβολής χρημάτων, έως και τον Μάρτιο του 2021 είχαν πιστωθεί συνολικά περισσότερα από 395 εκατ. Ευρώ.

(Αλεξοπούλου, Μειωμένα ενοίκια: Τι ισχύει για Μάιο & Απρίλιο - Έως 14/5 δηλώσεις Covid για τα «κουρεμένα» ενοίκια Μαρτίου, 2021)

3.6 Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (Ε.Α.Τ.)

Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (Ε.Α.Τ.) στοχεύει στην προώθηση της βιώσιμης και ολιστικής ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας. Αποτελεί την μετεξέλιξη του παλιού Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (Τ.Ε.Μ.Π.Μ.Ε.) το οποίο ακολουθήθηκε από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.Α.Ν.). Ο πρωταρχικός ρόλος της ΕΑΤ είναι να λειτουργεί ως ενδιάμεσος φορέας μεταξύ του επιχειρηματικού κόσμου και του τραπεζικού συστήματος των εμπορικών τραπεζών, αφενός για την πρόσβαση των επιχειρήσεων στην τραπεζική χρηματοδότηση γενικότερα μέσω εγγυήσεων, αφετέρου την πρόσβαση με χαμηλό χρηματοοικονομικό κόστος, αντιμετωπίζοντας τις συχνές δυσλειτουργίες και τις ανεπάρκειες της αγοράς και να ενθαρρύνει με στοχευμένες δράσεις τις επενδύσεις και τις εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Αναλυτικότερα η Ε.Α.Τ. προσφέρει την εγγύησή της σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό έως και 80% σε κάθε μορφής επαγγελματικά δάνεια επιχειρήσεων, όπως κεφάλαια κίνησης βραχυπρόθεσμου ή μακροπρόθεσμου χαρακτήρα, σε δάνεια αγοράς ή ανακαίνισης επαγγελματικής στέγης ή και σε δάνεια προμήθειας ή ανανέωσης επαγγελματικού εξοπλισμού. Δικαιούχοι είναι οι επιχειρήσεις οι οποίες για διάφορους λόγους δεν πληρούν ένα από τα βασικά πιστωτικά κριτήρια του τραπεζικού συστήματος για χρηματοδοτήσεις δηλαδή δεν μπορούν να παράσχουν εμπράγματα εξασφαλίσεις (collaterals ή προσημειώσεις) προς τις τράπεζες προκειμένου να χαρακτηριστούν αξιόχρεες και να λάβουν δανεισμό. Επίσης η Ε.Α.Τ. λόγω της πρόσβασης σε χαμηλού κόστους χρήμα μέσω Κρατικών ενισχύσεων ή Ευρωπαϊκών πόρων, μπορούν να «επιδοτήσουν» έμμεσα το επιτόκιο επιχειρηματικών δανείων των εμπορικών τραπεζών, προσφέροντας με αυτό τον τρόπο χαμηλότοκα επαγγελματικά δάνεια για επενδυτικούς σκοπούς ή απλά κεφάλαια κίνησης. Σήμερα, η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα διαχειρίζεται με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο, δάνεια που ήδη ξεπερνούν τα 8 δις. Ευρώ.

Στο ευρύτερο φάσμα των δραστηριοτήτων της, η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα:

- Σχεδιάζει και δημιουργεί διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία για τις επιχειρήσεις με σκοπό την βέλτιστη διοχέτευση τόσο των Εθνικών όσο και διεθνών κονδυλίων.
- Προωθεί έμμεσα την καινοτομία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομίας.
- Στηρίζει τις μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις της χώρας μας στην εξωστρέφεια και στην προσπάθεια διεθνοποίησής τους ενώ, ταυτόχρονα, διευκολύνει τις μεγάλες επενδύσεις σε βασικές υποδομές.
- Προσελκύει κεφαλαία με στόχο την οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της απασχόλησης.

Για τις παραπάνω δραστηριότητες, η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα τελευταία διαχειρίζεται τα παρακάτω Ταμεία Χαρτοφυλακίου, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από Κοινοτικούς και Εθνικούς πόρους και λειτουργούν ως ανεξάρτητες διοικητικά χρηματοδοτικές μονάδες εντός της Ε.Α.Τ.:

- Ταμείο Επιχειρηματικότητας I (Ταμείο Δανειοδοτήσεων και Ταμείο Εγγυήσεων)
- Ταμείο Επιχειρηματικότητας II
- Ταμείο Εξοικονομώ κατ' οίκον I (Ταμείο Δανειοδοτήσεων)
- Ταμείο Εξοικονομώ κατ' οίκον II
- Ταμείο Εγγυοδοσίας COVID-19
- Equifund
- Ταμείο Αγροτικής Επιχειρηματικότητας

Από τα παραπάνω Ταμεία, αυτό που όπως είναι φυσικό σχετίζεται με την προσπάθεια βοήθειας των επιχειρήσεων να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς συνθήκες της πανδημίας, είναι το Ταμείο Εγγυοδοσίας COVID – 19 το οποίο συστάθηκε για αυτό ακριβώς τον σκοπό. Ωστόσο και το Ταμείο Επιχειρηματικότητας II (ΤΕΠΙΧ II για συντομία) συνδέεται με την προαναφερόμενη προσπάθεια ενίσχυσης των επιχειρήσεων καθώς ουσιαστικά αποτελεί την μετεξέλιξη του ΤΕΠΙΧ I μέσα στην χρονική περίοδο της πανδημίας με ειδικότερα χαρακτηριστικά που

σχετίζονται με επενδυτικά σχέδια κυρίως. Τα ειδικότερα χαρακτηριστικά τους αναλύονται παρακάτω. (Τράπεζα Ε. Α., Τρέχοντα Προγράμματα, 2020), (Τράπεζα Ε. Α., Γενικά Χαρακτηριστικά Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, 2020)

Πίνακας 6: Λογότυπο Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας

3.6.1 Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19

Το «Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19» δημιουργήθηκε από την Ε.Α.Τ. τον Ιούνιο του 2020 εν μέσω πανδημίας ώστε να υποβοηθήσει την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε δανειακά κεφάλαια κυρίως κεφαλαίου κίνησης, μέσω της παροχής εγγυοδοσίας. Αντικειμενικός σκοπός του είναι η προσπάθεια για περιορισμό των επιπτώσεων της πανδημίας στην ομαλή λειτουργία των επιχειρήσεων, μέσω της ενίσχυσης της ρευστότητάς τους με δάνεια κεφαλαίου κίνησης με συγκεκριμένα ευνοϊκά χαρακτηριστικά. Το αρχικό κεφάλαιο ορίστηκε σε 1 δις ευρώ με στόχο οι συνολικές χρηματοδοτήσεις μέχρι το τέλος του προγράμματος να φτάσουν τα 3,5 δις ευρώ. (Τράπεζα Ε. Α., 2020)

➤ Ταμείο εγγυοδοσίας Β΄ φάση

Το πρώτο πρόγραμμα που διαχειρίστηκε είναι το λεγόμενο «Ταμείο Εγγυοδοσίας β΄ φάσης» δεδομένου ότι ουσιαστικά αποτελούσε την συνέχεια προηγούμενου προγράμματος της Ε.Α.Τ. στο οποίο έγιναν διαφοροποιήσεις.

Ως επιλέξιμες ορίστηκαν όλες οι επιχειρήσεις αυτές οι οποίες λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα, εκτός των εξωχώριων (offshore), των εταιριών με ποσοστό συμμετοχής σε άλλες εταιρίες (venture capitals), των επιχειρήσεων χρηματοπιστωτικού τομέα (Ε.Λ.Δ.Ε. και Α.Ε.Π.Ε.Υ.), των δημοσίων φορέων και των θυγατρικών τους, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και των θυγατρικών του.

Επιπλέον ορίστηκαν και ορισμένες εξαιρέσεις δραστηριοτήτων όπως αυτές που δραστηριοποιούνται:

- ✓ Στη παραγωγή ή την εμπορία όπλων
- ✓ Στα τυχερά παιχνίδια (Καζίνο)
- ✓ Στα γενετικά μεταλλαγμένα τρόφιμα
- ✓ Σε παράνομες δραστηριότητες όπως καθορίζονται από το εκάστοτε εθνικό δίκαιο
- ✓ Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε παρασκευή, επεξεργασία και την εμπορία καπνού όπως και των προϊόντων καπνού

Όπως όλες οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις που προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από Ευρωπαϊκά Ταμεία και οι εγγυοδοσία ως μορφή ενίσχυσης εμπεριέχει το λεγόμενο Α.Ι.,Ε (Ανώτατο Ισοδύναμο Επιχορήγησης) και υπάγεται εκ των πραγμάτων στον κανόνα του De minimis και ειδικά στο ειδικό καθεστώς του De minimis - covid.

Γενικά σε κάθε μορφής Ευρωπαϊκής ενίσχυση προς τις επιχειρήσεις υπάρχει ένα maximum πλαφόν ποσού επιδότησης το οποίο ονομάζεται De minimis και μέχρι πριν την πανδημία ήταν 200.000€ επιδότηση με χρονικό ορίζοντα την 3ετία. Πλέον το ποσό αυτό τροποποιήθηκε για τις επιδοτήσεις που προέρχονται από επιδοτούμενα προγράμματα που σχετίζονται με την πανδημία (για αυτό ονομάζεται πλέον De minimis – covid) και είναι:

- ✓ για επιχειρήσεις όλων των κλάδων εκτός του πρωτογενούς τομέα, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, maximum ποσό: 800.000 ευρώ
- ✓ για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, maximum ποσό: 120.000 ευρώ
- ✓ και για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων και γενικά του πρωτογενή τομέα, maximum ποσό: 100.000 ευρώ.

Ο έλεγχος των μέγιστων ορίων επιδότησης που επιτρέπεται να λάβει μια επιχείρηση γίνεται μέσω ειδικής διαδικτυακής πλατφόρμας του Υπουργείου προσβάσιμη σε όλους, λόγω των κανόνων δημοσιότητας της Ε.Ε., στην οποία καταχωρούνται όλες οι ενισχύσεις που εμπίπτουν στον κανόνα de minimis και είναι η www.sorefsis.gr.

Να σημειωθεί ότι ακόμα και όταν δεν υπάρχει καθαρή χρηματική επιδότηση και η χρηματοδότηση εμπεριέχει εγγυήσεις ή επιδότηση επιτοκίου, τότε με ειδικό αλγόριθμο υπολογίζεται η προαναφερόμενη επιδότηση και αποτυπώνεται στην δανειακή σύμβαση το λεγόμενο Ανώτατο Ισοδύναμο Επιδότησης (Α.Ι.Ε.) προκειμένου να τηρούνται οι κανόνες δημοσιότητας της Ε.Ε. σχετικά με τις επιδοτήσεις.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την προμήθεια εγγύησης, διευκρινίζονται και ισχύουν τα εξής :

- ✓ Στην περίπτωση κατά την οποία η εν λόγω προμήθεια της αιτούμενης δανειοδότησης ξεπερνάει τα προβλεπόμενα όρια, τότε ισχύει ότι το παραπάνω ποσό θα πρέπει να επιστρέφεται από την επιχείρηση ή αλλιώς να διαφοροποιούνται οι όροι της αρχικής έγκρισης και εκταμίευσης της χρηματοδότησης (διάρκεια, ποσό δανείου κλπ) προκειμένου να πληρούνται τα προβλεπόμενα όρια.
- ✓ Η είσπραξη της ενίσχυσης η οποία σχετίζεται με την προαναφερόμενη προμήθεια εγγύησης είναι κατ' αρχήν προαιρετική και ο δανειζόμενος μπορεί αν θέλει, να μην την λάβει.
- ✓ Το μέγιστο ύψος της εκάστοτε ενίσχυσης υπολογίζεται σύμφωνα με κάποια δανειοδοτικά κριτήρια όπως τη διάρκειά του δανείου, το ποσό του εγγυημένου δανείου, την προαναφερόμενη προμήθεια εγγύησης που ο δανειολήπτης όφειλε να καταβάλλει και το ποσό της προμήθειας που τελικά κατέβαλλε τελικά (εφόσον υπάρχει).

- ✓ Στην περίπτωση όπου πραγματοποιείται πρόωγη εξόφληση του δανείου, τότε δεν αλλάζει ούτε το ύψος της ενίσχυσης που ο δανειζόμενος έλαβε, ούτε και τελικά επιστρέφεται τυχόν πιστωθείσα προμήθεια.
- ✓ Για το ποσό του δανείου που δεν καλύπτεται από την επιχορήγηση, τότε η προμήθεια, θα πιστώνεται σε ειδικό λογαριασμό που διατηρεί στις τράπεζες το Ταμείο Εγγυοδοσίας.
- ✓ Η ενίσχυση που αφορά την προμήθεια εγγύησης δεν θα αποδίδεται στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
- ✓ Για αυτές τις επιχειρήσεις που δρουν στον κλάδο της μεταποίησης και της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, η ενίσχυση (προμήθεια εγγύησης) χορηγείται εφόσον αυτές δεσμευτούν για την απαγόρευση μετακύλησης της εισπραχθείσας ενίσχυσης εν μέρει ή εξ ολοκλήρου σε πρωτογενείς παραγωγούς (γεωργούς ή κτηνοτρόφους) δεδομένου ότι αυτοί συνήθως επιδοτούνται από άλλα εξειδικευμένα γεωργικά Ταμεία της Ε.Ε. και μέσω του Υπουργείου Γεωργικής Ανάπτυξης.
- ✓ Οι ενισχύσεις στις επιχειρήσεις του πρωτογενή τομέα και της παραγωγής των γεωργικών προϊόντων πρέπει να μην καθορίζονται βάσει της τιμής ή της ποσότητας των προϊόντων που διατίθενται τελικά στην αγορά.

Για το χρηματοδοτικό αυτό εργαλείο έγινε συμφωνία με τις εμπορικές τράπεζες οι οποίες το προωθούν στο πελατολόγιό τους με μικρές γενικά διαφοροποιήσεις ως προς τα χαρακτηριστικά του. Ως maximum ποσό ορίστηκαν τα 250.000€ εφόσον ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης το 2019 ήταν έως 1εκ€ και 500.000€ εάν ξεπερνούσε το 1εκ€ βάσει φορολογικών στοιχείων (Ε3 ή Ισολογισμός εάν η επιχείρηση τηρεί βιβλία Β΄ ή Γ΄ κατηγορίας αντίστοιχα) και με περιορισμό μέγιστου ύψους ποσού το 25% του κύκλου εργασιών της χρήσης 2019. Παρέχεται στην χρηματοδότηση η Εγγύηση της Ε.Α.Τ. σε ποσοστό 80% και δίνεται η δυνατότητα στις τράπεζες να ζητήσουν πρόσθετες εξασφαλίσεις εφόσον κρίνουν σκόπιμο για το μη εγγυημένο τμήμα της χρηματοδότησης. Μέγιστη διάρκεια ορίστηκαν τα 5 έτη με δυνατότητα περιόδου χάριτος κεφαλαίου τους 12 μήνες. Το επιτόκιο γενικά είναι χαμηλότοκο κυμαίνεται μεταξύ Euribor + 3,5% έως 4,25% ανάλογα το ρίσκο του πελάτη και τους κανόνες πιστωτικής πολιτικής της κάθε τράπεζας.

Η αρχική προκήρυξη προέβλεπε ότι οι χρηματοδοτήσεις θα έπρεπε να ολοκληρωθούν μέχρι και την 31/12/2020. Ωστόσο η συνέχιση της πανδημίας και των επιπτώσεων στην επιχειρηματικότητα που με την σειρά της προκάλεσε μεγάλη ανάγκη ρευστότητας και χρηματοδοτήσεων για τις επιχειρήσεις, ανάγκασαν εκ των πραγμάτων να παρθεί απόφαση παράτασης εκταμιεύσεων έως και την 31/12/2021. (Τράπεζα Ε. Α., Β' κύκλος Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων, 2020)

➤ Ταμείο εγγυοδοσίας Γ' φάση

Το πρόγραμμα αυτό ενεργοποιήθηκε τον 5^ο του 2021 και η σημαντική διαφορά του από τη β' φάση είναι ότι απευθύνεται σε Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις η οποίες απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζομένους και εμφάνισαν κύκλο εργασιών την 31.12.2019 που δεν ξεπερνούσε τις 200.000 ευρώ. Το πρόγραμμα διαθέτει εγγυοδοτικά κεφάλαια 220εκ€ και στοχεύει σε συνολικές εκταμιεύσεις δανείων συνολικού ύψους 460εκ€ μέχρι 31/12/2021. Επίσης, ως επιλέξιμες είναι οι επιχειρήσεις που 31.12.2021 δεν παρουσίαζαν ληξιπρόθεσμες οφειλές άνω των 90 ημερών, παράλληλα πληρούσαν τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας και που δεν έχουν ενταχθεί στον Α' και Β' κύκλο του προγράμματος. Το είδος του δανείου θα μπορεί να είναι Τοκοχρεωλυτικό ή χρεολυτικό δάνειο κεφαλαίου κίνησης, χορηγούμενο με την εγγύηση του Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19 της ΕΑΤ σε ποσοστό 80%. Σαν μέγιστο ύψος δανείου ορίστηκαν τα 50.000 €, με κριτήριο το 25% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης για το έτος 2019, ενώ για όσες επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν εντός του 2020 ή του 2021, το ποσό θα προκύπτει από τις ανάγκες ρευστότητας που θα πρέπει να καλύψει ο δανειολήπτης από την ημέρα εκταμίευσης του δανείου και για τους επομένους 18 μήνες και οι οποίες πρέπει να τεκμηριώνονται με επαρκή αιτιολόγηση. Η Διάρκεια Δανείου μπορεί να είναι από 1 έως 5 χρόνια με δυνατότητα περιόδου χάριτος κεφαλαίου έως 12 μήνες. Τέλος θεωρούνται χαμηλότοκα δεδομένου ότι το επιτόκιο κυμαίνεται μεταξύ Euribor +4,65% έως +5,65%.

Ο βασικός στόχος όπως φαίνεται από τα χαρακτηριστικά του προγράμματος είναι η προσέγγιση των μικρότερων επιχειρηματικών μονάδων που έως τότε δεν είχαν την δυνατότητα

ή δεν γνώριζαν ότι μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από τις προηγούμενες φάσεις του Ταμείου Εγγυοδοσίας. Το υψηλό ποσοστό εγγύησης του 80% παρέχει όπως και στην β' φάση, μια σχετική ευελιξία στα πιστωτικά κριτήρια του τραπεζικού συστήματος και κατ' επέκταση στην γρήγορη διαδικασία αίτησης – αξιολόγησης - εκταμίευσης με ελάχιστα δικαιολογητικά. Στη στόχευση του προγράμματος εμπεριέχονται και οι ατομικές επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες όλων των ειδικοτήτων στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα δείχνει ιδανικό για επιχειρήσεις που δεν είχαν σκεφτεί το δανεισμό μέχρι τώρα, ενώ το timing ταιριάζει σε μικρές τουριστικές επιχειρήσεις.

Η προκήρυξη είναι ανοικτή, ήδη έχουν κατατεθεί δεκάδες αιτήσεις χρηματοδότησης στο τραπεζικό σύστημα και αρκετές έχουν εκταμιευθεί, διαχέοντας ρευστότητα στην οικονομία σε μια περίοδο που προσπαθεί να ανακάμψει μετά από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα αναστολής πολλών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και καραντίνας. (Τράπεζα Ε. Α., Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19 - Γ Κύκλος, 2021)

3.6.2 Επενδυτικά Δάνεια (ΤΕΠΙΧ II)

Με το εν λόγω υποπρόγραμμα επενδυτικών δανείων της Δράσης «Επιχειρηματική Χρηματοδότηση» του Ταμείου Επιχειρηματικότητας II (ΤΕΠΙΧ II) γίνεται προσπάθεια στη βοήθεια για ευκολότερη πρόσβαση των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά εργαλεία, τα οποία ενισχύουν την επενδυτική δραστηριότητα της χώρας. Χαρακτηριστικό του, είναι η προώθηση δανείων με χαμηλό χρηματοοικονομικό κόστος δηλαδή μέσω χαμηλών επιτοκίων. Το πρόγραμμα αποτελεί την συνέχεια του ΤΕΠΙΧ I από τον 3ο (Μάρτιος) του 2019 το οποίο επικαιροποιήθηκε στα πλαίσια της πανδημίας τον 4ο (Απρίλιο) του 2020.

Ειδικότερα, το πρόγραμμα αποσκοπεί στην παροχή χρηματοδοτήσεων (δανείων) με ευνοϊκούς όρους, αφού ποσοστό 40% του κεφαλαίου του κάθε δανείου είναι άτοκο, επειδή προέρχεται και χρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας II, το οποίο ουσιαστικά υπάρχει κάτω από τη διαχείριση της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (HDB). Το υπόλοιπο 60% προέρχεται από τις εκάστοτε εμπορικές τράπεζες με αποτέλεσμα το μέσο τελικό επιτόκιο του δανείου προς την κάθε επιχείρηση, να είναι πολύ χαμηλότερο από τα κλασσικά δάνεια της τραπεζικής αγοράς, οπότε και οι δανειολήπτες έχουν την δυνατότητα να υλοποιήσουν επενδυτικά σχέδια με χαμηλότερο χρηματοοικονομικό κόστος άρα και ενωρίτερη απόσβεση

της επένδυσης. Επιλέξιμες επιχειρήσεις που μπορούν να υποβάλουν αίτηση χρηματοδότησης στην παρούσα δράση είναι οι υπό σύσταση, νεοσύστατες, νέες και υφιστάμενες, πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις των επιλέξιμων οικονομικών κλάδων βάσει συγκεκριμένης λίστας με ΚΑΔ, που αναπτύσσουν βιώσιμη επιχειρηματική δράση στην Ελλάδα. Επίσης είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερες και δεν εμφανίζουν ληξιπρόθεσμες οφειλές, σε δάνεια που έχουν λάβει στο παρελθόν από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα.

Η μορφή των δανείων που χορηγούνται με αυτό τον τρόπο αφορούν τόσο κεφάλαια κίνησης, όσο κυρίως **Δάνεια επενδυτικού σκοπού.**

Τα δάνεια που αφορούν κεφάλαια κίνησης είναι βραχυπρόθεσμα, έχουν διάρκεια από 2 έως 5 χρόνια με δυνατότητα περιόδου χάριτος έως 12 μήνες, ενώ τα επιτρεπτά ποσά έχουν ελάχιστο όριο τα 10.000€ και maximum τα 500.000€ και έως του 50% του κύκλου εργασιών της χρήσης 2019. Στην περίπτωση που η αίτηση αφορά επενδυτικό σχέδιο αγοράς ή εκσυγχρονισμού επαγγελματικού εξοπλισμού ή επαγγελματικής στέγης, τότε τα παραπάνω μεγέθη διαφοροποιούνται και ισχύει ύψος δανείου από 25.000€ έως 1,5 εκ €, διάρκειας από 5 έως 10 έτη με επίσης 12μηνη περίοδο χάριτος με χρεολυτική ή τοκοχρεολυτική μορφή δανείου με μηνιαία ή 3μηναία καταβολή δόσεων κεφαλαίου και τόκων.

Το βασικό πλεονέκτημα όπως αναφέρθηκε, είναι το χαμηλό επιτόκιο το οποίο διαμορφώνεται ανάλογα με το είδος χρηματοδότησης (κεφάλαιο κίνησης, επαγγελματικός εξοπλισμός ή στέγη) και το προφίλ ή το είδος των προσφερόμενων εξασφαλίσεων από τον επιχειρηματία. Τα επιτόκια τελικά κυμαίνονται από 3,18% έως και 5,38%. Να επισημανθεί ότι η μορφή της ενίσχυσης στο ΤΕΠΙΧ II είναι ουσιαστικά μόνον η επιδότηση επιτοκίου για χαμηλό επιτόκιο και όχι κάποιας μορφής εγγύηση. Σε κάθε περίπτωση, και αυτό το είδος του δανεισμού, εμπεριέχει επιδότηση που ανήκει στο καθεστώς του De minimis.

Ειδικό χαρακτηριστικό των χρηματοδοτήσεων μέσω ΤΕΠΙΧ II είναι ότι τα δάνεια μπορούν να αφορούν είτε ανεξάρτητα, είτε επενδυτικά σχέδια που εντάχθηκαν σε άλλα προγράμματα κρατικής ενίσχυσης και δεν έχουν υλοποιηθεί όπως πχ προγράμματα νέων Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΕΣΠΑ τα οποία είχαν προκηρυχθεί και έχουν αρχίσει να υλοποιούνται πριν την πανδημία. Προϋπόθεση τη τήρηση των ορίων του De minimis η οποία ελέγχεται από το σύστημα www.sorefsis.gr.

Οι πόροι του Ταμείου προέρχονται είναι συγχρηματοδοτούμενοι δηλαδή προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ελληνικό Δημόσιο, και

προέρχονται από την από κοινού εισφορά κεφαλαίων από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ), και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) και γι' αυτό τα συγκεκριμένα δάνεια αποκαλούνται «συγχρηματοδοτούμενα» εργαλεία.

Η προκήρυξη ουσιαστικά είναι ανοικτή και διαρκής και στοχεύει να χρηματοδοτήσει χιλιάδες επιχειρήσεις μέχρι 31.12.2023 με κεφάλαια ύψους 915,75 εκ € όπου τα 549,45 εκ € προέρχονται από τραπεζικά κεφάλαια και το υπόλοιπο ποσό των 366,3 εκ € (δηλαδή το 40%) από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας. (e-nomothesia, ΤΕΠΙΧ II: Νέα Επενδυτικά Δάνεια Ταμείου Επιχειρηματικότητας - Όλες οι λεπτομέρειες, 2021), (taxheaven, ΤΕΠΙΧ II: Ξεκινούν από 12 Μαΐου οι νέες αιτήσεις από μικρομεσαίες επιχειρήσεις για δάνεια Επενδυτικού σκοπού, 2021), (eurobank, 2021)

3.7 Προγράμματα μέσω "ΕΣΠΑ"

3.7.1 Ενίσχυση επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19 **Προσκλήσεις σε όλη την Ελλάδα**

Ένα από τα πρώτα προγράμματα του Εταιρικού Συμφώνου για Πλαίσιο Ανάπτυξης (το γνωστό Ε.Σ.Π.Α.) που προκηρύχθηκε για την υποστήριξη των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που αντιμετώπισαν τις επιπτώσεις της πανδημίας λόγω του περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας και την αναπόφευκτη μείωση του κύκλου εργασιών, την συρρίκνωση της κερδοφορίας τους και εμφάνιση ζημιών ήταν το πρόγραμμα: "Ενίσχυση επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19". Η δράση αυτή είχε σαν πρωταρχικό σκοπό να παρασχεθεί με στοχευμένο τρόπο, δωρεάν και μη επιστρεπτέα δημόσια στήριξη έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι στην αγορά θα κυκλοφορεί επαρκής ποσότητα ρευστότητας για την αντιμετώπιση των δραματικών οικονομικών επιπτώσεων του COVID-19. Κυρίως ωφελούμενοι είναι οι υφιστάμενες μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Αποφασίστηκε να εκδοθεί ξεχωριστή προκήρυξη σε κάθε μια από τις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας έτσι ώστε η κάθε περιφέρεια να καθορίσει ξεχωριστά τα χαρακτηριστικά σε κάθε προκήρυξη όπως ταιριάζει με τις ανάγκες της κάθε Περιφέρειας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι

προκηρύξεις των περιφερειών να έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, όπως πχ το maximum ποσό ενίσχυσης. (ΕΣΠΑ, Ενίσχυση επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19 (Προσκλήσεις σε όλη την Ελλάδα), 2020) Δεδομένου ότι εστιάζουμε στις επιπτώσεις της πανδημίας στην Δυτική Ελλάδα, περιγράφουμε παρακάτω την αντίστοιχη προκήρυξη της δράσης που αφορά την Δυτική Ελλάδα.

Η προκήρυξη που αφορά την Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας δηλαδή του νομού: Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας) και εκδόθηκε στις 2.10.2020, όπου κύριοι ωφελούμενοι του προγράμματος αποτελούσαν οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις που λειτουργούν νόμιμα στην διοικητική Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Το χρονικό όριο υποβολής των αιτήσεων για το πρόγραμμα ήταν από τις 6.10.2020 έως τις 26.10.2020. Όμως με την 1η τροποποίηση που εκδόθηκε στις 23.10.2020 η καταληκτική ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων παρατάθηκε για τις 4.11.2020. Ο συνολικός προϋπολογισμός αυτής της δράσης φτάνει το ποσό των 30.000.000€ και κατανέμεται σύμφωνα με τις οριζόμενες 3 κατηγορίες δικαιούχων:

- 1^η Κατηγορία Επιχειρήσεων: περιλαμβάνει τον Πρωτογενή και Δευτερογενή Τομέα με ποσοστό 30% του συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης.
- 2^η Κατηγορία Επιχειρήσεων: αφορά τον Τριτογενή Τομέα που περιλαμβάνει Εμπόριο/Υπηρεσίες με 30% του συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης.
- 3^η Κατηγορία Επιχειρήσεων: αναφέρεται στον Τριτογενή Τομέα και ειδικότερα στον Τουρισμό-Εστίαση με 40% του συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης.

Μετά την υποβολή όλων των αιτήσεων που κατέθεσαν οι επιχειρήσεις για να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα και υστέρη από την αξιολόγηση κάθε μιας ξεχωριστά, το αποτέλεσμα που προέκυψε είναι ότι τελικά 1.017 επιχειρήσεις κατάφεραν να πάρουν χρηματικό ποσό από τον συνολικό προϋπολογισμό των 30.000.000 που είχε ορισθεί. Τα κριτήρια τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για αξιολόγηση των αιτήσεων των επιχειρήσεων είναι τα εξής:

- Ετήσιες Μονάδες Εργασίας (ΕΜΕ) έτους 2019
- Κέρδη προ Φόρων, Τόκων & Αποσβέσεων προς Κύκλο εργασιών έτους 2019 (Ebitda)
- Επίπτωση του Covid-19 στον συνολικό τζίρο της επιχείρησης για το διάστημα 1/4/2020 έως 30/6/2020 συγκριτικά με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2019.

Οι δηλώσεις ένταξης των επιχειρήσεων στο πρόγραμμα ξεκίνησαν την 6/10/2020 και έληξαν την 4/11/2020 όπως προέβλεπε η 1η τροποποίηση της προκήρυξης. Η χρηματοδότηση είναι με την μορφή της δωρεάν και μη επιστρεπτέας ενίσχυσης και καλύπτει κεφάλαιο κίνησης ίσο με το 50% των εξόδων της επιχείρησης το 2019 όπως αποτυπώνεται στο έντυπο του Ε3, με ελάχιστο ποσό επιχορήγησης τα 5.000€ και μέγιστο τα 50.000€. Όπως αποδείχτηκε απ' τον τεράστιο αριθμό αιτήσεων ο οποίος ξεπέρασε τις 8.000 το ενδιαφέρον ήταν πολύ μεγάλο και τελικά ο αρχικός προϋπολογισμός των 30εκ εξαντλήθηκε με αποτέλεσμα μόνον μία στις οκτώ επιχειρήσεις εγκρίθηκαν και εκατοντάδες άλλες να μην λάβουν την παραπάνω ενίσχυση. Την περίοδο αυτή η Περιφέρεια αξιολογεί τις εκατοντάδες ενστάσεις που υποβλήθηκαν από επιχειρήσεις που αποκλείστηκαν και επεξεργάζεται σενάρια είτε προκήρυξης β' κύκλου, είτε αύξησης του αρχικού προϋπολογισμού προκειμένου να ενταχθούν στο πρόγραμμα, περισσότερες επιχειρήσεις. Η σύγκριση με άλλες Περιφέρειες απέδειξε ότι ενδεχομένως να ήταν προτιμότερο να μειωθεί το maximum ποσό των 50χ προκειμένου να μοιραστεί το ποσό σε περισσότερες επιχειρήσεις, όπως έγινε σε άλλες Περιφέρειες όπου τα maximum ποσά ήταν χαμηλότερα. (ΕΣΠΑ, Στήριξη επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19 στην Δυτική Ελλάδα, 2020)

3.7.2 Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε επιχειρήσεις εστίασης για προμήθεια πρώτων υλών - Επανεκκίνηση εστίασης

Ένα ακόμα πρόγραμμα που προκηρύχθηκε για την υποστήριξη των επιχειρήσεων του κλάδου της εστίασης εντός του 2021 είναι το "Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε επιχειρήσεις εστίασης για προμήθεια πρώτων υλών – Επανεκκίνηση εστίασης". Όπως είναι κατανοητό, ο συγκεκριμένος κλάδος επλήγη σημαντικά καθώς οι επιχειρήσεις αυτής της κατηγορίας αναγκάστηκαν να μείνουν κλειστές για πολύ μεγάλα χρονικά διαστήματα καθώς όπως είχε αποδειχθεί, θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημαντικές εστίες μετάδοσης του ιού λόγω της φύσης λειτουργίας τους (κλειστοί και όχι καλά αεριζόμενοι χώροι, συνωστισμός ανθρώπων, επαφές κοινόχρηστων αντικειμένων κλπ.).

Ως ωφελούμενοι είναι οι επιχειρήσεις εστίασης, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους, οι οποίες θα πρέπει σαν κύρια δραστηριότητα να έχουν έναν από τους ακόλουθους κωδικούς δραστηριότητας (ΚΑΔ):

- 56.10: Δραστηριότητες υπηρεσιών εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης,
- 56.21: Δραστηριότητες υπηρεσιών τροφοδοσίας για εκδηλώσεις,
- 56.29.20: Άλλες υπηρεσίες εστίασης,
- 56.30: Δραστηριότητες παροχής ποτών

Μερικές από τις βασικές προϋποθέσεις που τέθηκαν προκειμένου οι επιχειρήσεις να μπορούν να υποβάλουν αίτηση στο πρόγραμμα αυτό είναι οι:

- Να τηρούν διπλογραφικά ή απλογραφικά βιβλία του ν. 4308/ 2014
- Να είναι υπόχρεες υποβολής δηλώσεων με ΦΠΑ
- Να εμφανίζουν μείωση του κύκλου εργασιών του έτους 2020 ποσοστού τουλάχιστον 30%, σε σχέση με τον κύκλο εργασιών του 2019 όπως φαίνεται από τα έντυπα Ε3 των εν λόγω κλεισμένων χρήσεων.

Η ενίσχυση αφορά δαπάνες των επιχειρήσεων αυτού του κλάδου για προμήθεια των πρώτων υλών, οι οποίες είναι επιλέξιμες από την 1.4.2021. Η καταβληθείσα προκαταβολή του κεφαλαίου κίνησης για προμήθεια α' υλών θα πρέπει να έχει καταναλωθεί από την ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών έως 31/12/2021 και η επιδότηση ανέρχεται έως τα 100.000 ευρώ και η χρηματοδότηση καλύπτει έως το 70% της συνολικής αξίας των αγορών. Σε κάθε επιχείρηση με ξεχωριστό ΑΦΜ θα πιστώνεται συνολική μη επιστρεπτέα επιδότηση με μορφή του κεφαλαίου κίνησης, που μπορεί να φτάσει κατά μέγιστο ποσοστό στο 7% του ετήσιου κύκλου εργασιών για την κλεισμένη χρήση του 2019. Για αυτές τις επιχειρήσεις που έκαναν έναρξη δραστηριότητας μέσα στο 2019, η επιδότηση θα υπολογίζεται κατ' αναλογία.

Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης φτάνει τα 330.000.000 ευρώ και κατανέμεται σε 280 εκατ. ευρώ για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τα υπόλοιπα 50 εκατ. ευρώ για τις μεγάλες επιχειρήσεις. Η προκήρυξη εκδόθηκε την 12.5.2021 και θα είναι ανοιχτή με βάση την ανακοίνωση έως την 30.7.2021. Προφανώς, ανάλογα με το ενδιαφέρον, τον αριθμό των αιτήσεων και την κάλυψη του προϋπολογισμού των 330 εκατομμυρίων, θα ληφθούν οι ανάλογες αποφάσεις για τον αν θα πάρει παράταση, αν θα λήξει την προβλεπόμενη ημερομηνία και ενδεχομένως να προκηρυχθεί επόμενος κύκλος. (ΕΣΠΑ, Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε επιχειρήσεις εστίασης για προμήθεια πρώτων υλών - Επανεκκίνηση εστίασης, 2021)

3.7.3 Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του ιού COVID-19 (Α' Κύκλος)

Οι Ελληνικές επιχειρήσεις είναι βέβαιο ότι αντιμετωπίζουν έλλειψη ρευστότητας, αλλά και έχουν υποστεί μεγάλη ζημία εξαιτίας των σοβαρών επιπτώσεων από τα περιοριστικά μέτρα περιορισμού της εξάπλωσης της νόσου COVID-19 . Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της εξάπλωσης της νόσου σημαίνει ότι οι παρούσες ζημίες δεν ήταν δυνατόν να είχαν προβλεφθεί νωρίτερα και επιπλέον είναι σημαντικά μεγάλης κλίμακας. Ως εκ τούτου, δημιουργούν για τις επιχειρήσεις πρωτόγνωρες δυσμενείς συνθήκες σημαντικά διαφοροποιημένες από τις κανονικές συνθήκες της αγοράς στις οποίες λειτουργούσαν έως τώρα. Ακόμη και υγιείς επιχειρήσεις, οι οποίες υποτίθεται ότι είναι καλά προετοιμασμένες για κινδύνους της συνηθισμένης επιχειρηματικής δραστηριότητας, τελικά, το πιο πιθανό είναι να αντιμετωπίσουν μικρές ή τεράστιες δυσκολίες σε αυτές τις εξαιρετικές καταστάσεις. Οι επιπτώσεις από την έξαρση του COVID-19, αποτελούν κίνδυνο σοβαρής επιβράδυνσης ολόκληρης την Ελληνικής οικονομίας και φυσικά της Ε.Ε., πλήττοντας επιχειρήσεις, θέσεις εργασίας και νοικοκυριά.

Φάνηκε ξεκάθαρα ότι απαιτείται στοχευμένη δημόσια υποστήριξη έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι στην αγορά παραμένει διαθέσιμη επαρκής διαθέσιμη ρευστότητα για την αντιμετώπιση των σημαντικών ζημιών που προκαλούνται σε υγιείς επιχειρήσεις και για τη διατήρηση της συνέχειας της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της εξάπλωσης της νόσου.

Με τον Α' κύκλο του προγράμματος "Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του ιού COVID-19", εκδόθηκε την 10.4.2020 η προκήρυξη και βάσει αυτής αποφασίστηκε να ενισχυθούν οι επιχειρήσεις που επλήγησαν αποδεδειγμένα από την πανδημία, με τη μορφή κάλυψης των τόκων των επιχειρηματικών τους δανείων για ένα χρονικό διάστημα 3 μηνών αρχικά. Η προαναφερόμενη περίοδος θα μπορούσε να αυξηθεί σε 5 μήνες μετά από σχετικό αίτημα του λήπτη της ενίσχυσης. Το μέτρο συμπεριλήφθηκε στον κατάλογο των μέτρων που θα διαβιβάστηκαν στην ΕΕ έως τις 31.12.2020, στο πλαίσιο καθεστώτων που εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια των αποφάσεων για λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης του COVID-19. Ωφελούμενοι του προγράμματος ήταν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είχαν πληγεί από την πανδημία του COVID-19 βάσει των ΚΑΔ.

Βάσει του προγράμματος οι επιλέξιμες επιχειρήσεις ενισχυθήκαν με 100% επιδότηση των τόκων δανείων για τους μήνες από Απρίλιο έως και Ιούνιο του 2020. Ο αρχικός προϋπολογισμός ανήλθε στα 750 εκατ. ευρώ και η περίοδος υποβολής των αιτήσεων για την επιδότηση άρχισε στις 15.4.2020 και έληξε στις 31.8.2020.

Πέραν των παραπάνω τόκων, το πρόγραμμα προβλέπεται να καλύπτει και την αναλογούσα ειδική εισφορά του νόμου 128 /75 των δανείων των επιλέξιμων επιχειρήσεων, και μάλιστα των επιχειρηματικών δανείων (τοκοχρεολυτικά – χρεολυτικά), των ομολογιακών δανείων και των συμβάσεων πίστωσης (ανοικτών αλληλόχρεων λογαριασμών) τα οποία δεν ήταν ενήμερα στις 31.12.2019, αλλά έγιναν ενήμερα έως 29.2.2020. Η εν λόγω δημόσια επιδότηση όπως προαναφέρθηκε, συνολικά καλύπτει ποσό, που ισούται με το σύνολο των συμβατικών τόκων που εκτοπίστηκαν από 1.4.2020 έως και την 30.6.2020 ή από 1.4.2020 έως και την 31.8.2020, δηλαδή για χρονικό διάστημα 3 ή 5 μηνών, σύμφωνα με τις αντίστοιχες δανειακές ή πιστωτικές συμβάσεις. Ειδικά μάλιστα για τις συμβάσεις ανοικτών αλληλόχρεων λογαριασμών, καλύπτονται αφενός οι τόκοι για το χρεωστικό υπόλοιπο σύμφωνα με το τελευταίο - πριν ή κατά την 31.3.2020 - προσωρινό κλείσιμο του λογαριασμού αυτού, αφετέρου δε και οι τόκοι που προκύπτουν από τη χρήση του υφιστάμενου κατά την 1.4.2020 πιστωτικού ορίου.

Ως αποκλειστικός δικαιούχος της δράσης αυτής ορίστηκε να είναι η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Εφαρμογής Τομέων Βιομηχανίας, Εμπορίου & Προστασίας του Καταναλωτή (Ε.Υ.Δ.Ε. – Β.Ε.Κ.) του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, η οποία ωστόσο αποφάσισε τη μεταβίβαση των απαιτούμενων χρηματικών πόρων στις Τράπεζες, σύμφωνα με τις διαδικασίες του Κεφ. 11 της εν λόγω προκήρυξης. Επιπλέον μεταβίβασε και την γενική επίβλεψη και ευθύνη της διοικητικής υποστήριξης αυτού του έργου. Τέλος ανέλαβε και την υποχρέωση της συγκέντρωσης των προαπαιτούμενων δικαιολογητικών υλοποίησης της δράσης και της τήρησης όλων των παραστατικών καθώς επίσης και της επιβεβαίωσης τήρησης των υποχρεώσεων των δικαιούχων της ενίσχυσης.

Επιλέξιμες επιχειρήσεις της εν λόγω ενίσχυσης, είναι όλες οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, όλων των νομικών μορφών οι οποίες λειτουργούν στην Ελλάδα νόμιμα. Οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων που υποβάλλουν πρόταση, είναι οι παρακάτω:

1. Να δραστηριοποιούνται την 19.3.2020 στους επιλέξιμους τομείς δραστηριότητας (ΚΑΔ) όπως αναφέρονται στο Παράρτημα V της προκήρυξης.

2. Να περιλαμβάνονται στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις όπως έχουν οριστεί στο Παράρτημα I του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής της 17^{ης} Ιουνίου 2014, σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων.
3. Να μην συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού τους σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 40 του ν. 4488/2017 (Α' 137)
4. Να μην απαρτίζουν προβληματικές επιχειρήσεις σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: της πρόσκλησης την 31 Δεκεμβρίου 2019. Διευκρινίζεται ότι η χρηματοδότηση μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που δεν είναι προβληματικές και/ή επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές στις 31 Δεκεμβρίου 2019, αλλά οι οποίες αντιμετώπισαν προβλήματα ή βρέθηκαν προβληματικές στη συνέχεια εξ αιτίας της έξαρσης της πανδημίας.
5. Εάν, δραστηριοποιούνται στη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων, να δεσμευτούν για τη μη μετακύληση της ενίσχυσης σε πρωτογενείς παραγωγούς και για την υποχρέωση ότι η ενίσχυση δεν μπορεί να καθορίζεται με βάση την τιμή/την ποσότητα των προϊόντων που αγοράζονται από τους πρωτογενείς παραγωγούς ή που διατίθενται στην αγορά από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.
6. Να μην εκκρεμεί εις βάρος τους εντολή ανάκτησης (αναγκαστικής επιστροφής) προηγούμενης παράνομης κρατικής ενίσχυσης βάση απόφασης ΕΕ ή ΔΕΕ
7. Να δεσμευτούν ότι την 31.12.2020 θα απασχολούν τουλάχιστον τον ίδιο αριθμό εργαζομένων με τον αριθμό εργαζομένων που απασχολούσαν την 19.03.2020. Ο τρόπος εξέτασης πλήρωσης αυτής της υποχρέωσης επεξηγείται στο σημείο (α) του Κεφαλαίου 13 της προκήρυξης. Διευκρινίζεται ότι η αναστολή συμβάσεων εργασίας στο πλαίσιο των μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας δεν αποκλείει τη συμμετοχή των επιχειρήσεων.

8. Το συνολικό ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που έχει την δυνατότητα να λάβει η κάθε επιχείρηση, συμπεριλαμβανομένης και κάθε άλλη άμεσης ενίσχυσης που θα έχει λάβει δυνάμει της, δεν μπορεί να ξεπερνάει τις 800.000 ευρώ (De minimis - Covid).
9. Τονίζεται, ότι επιχειρήσεις στις οποίες έχει χορηγηθεί δυνατότητα αναστολής καταβολής κεφαλαίου δανείου για την επιλέξιμη χρονική περίοδο, έχουν την δυνατότητα να λάβουν την ενίσχυση της παρούσας για τους τόκους της ίδιας χρονικής περιόδου (περιπτώσεις ένταξης στα προγράμματα "Γέφυρα").

Οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί και οι εξωχώριες εταιρείες (offshore) δεν έχουν δικαίωμα υποβολής πρότασης.

Το πρόγραμμα αυτό, βοήθησε δεκάδες επιχειρήσεις. Μέχρι τις 21.12.2020 οπότε και εκδόθηκε η 6η απόφαση υπαγωγής επιλέξιμων επιχειρήσεων είχε εξαντληθεί ο αρχικός προϋπολογισμός. (ΕΣΠΑ, Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, 2020)

3.7.4 Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του ιού COVID-19 (B' Κύκλος)

Όπως φάνηκε από τον 1ο κύκλο, το πρόγραμμα της επιδότησης τόκων μέσω του ΕΣΠΑ το οποίο διαχειρίστηκε το τραπεζικό σύστημα είχε μεγάλη επιτυχία. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την απόφαση του Υπουργείου να προκηρυχθεί Β' κύκλος για το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Η προκήρυξη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεων την 25.02.2021 με το ΦΕΚ 757 / τεύχος Β. Τα χαρακτηριστικά του Β' κύκλου είναι ανάλογα με αυτά του 1ου κύκλου. Δηλαδή απευθύνεται σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους, που λειτουργούν νόμιμα στη χώρα και έχουν πληγεί από την πανδημία του COVID-19.

Όπως και στον 1ο κύκλο και εδώ, η δημόσια χρηματοδότηση καλύπτει τους συμβατικούς τόκους καθώς και την αναλογούσα εισφορά του ν. 128/75 των δανείων των επιχειρήσεων, και

ειδικότερα επιχειρηματικών δανείων τακτής λήξης, των ομολογιακών δανείων και συμβάσεων πίστωσης ΑΑΛ (ανοικτών αλληλόχρεων λογαριασμών), περιλαμβανομένων των:

Τιτλοποιημένων δανείων και πιστώσεων (άρθρο 10 του ν. 3156/2003).

Δανείων και πιστώσεων που έχουν μεταβιβαστεί λόγω πώλησης (άρθρα 1 - 3 του ν. 4354/2015).

Αφορά τις κατηγορίες των δανείων των οποίων έχει αναλάβει την διαχείριση Ειδικός Εκκαθαριστής ως το λεγόμενο διαχειριστικό «όχημα ειδικής εκκαθάρισης», όπως ορίζεται στις διατάξεις του νόμου 4261/2014, με διαχειριστή, είτε την Τράπεζα που μετέχει στη Δράση, είτε «Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων» του νόμου 4354/2015 και το οποίο και έχει την πλήρη ευθύνη της τήρησης των προβλεπόμενων κανόνων, ή «Ειδικό Εκκαθαριστή» των υπό ειδική εκκαθάριση τραπεζών (όπως ορίζεται σε διατάξεις του ν.4261/2014) ο οποίος έχει αναθέσει εγγράφως την υλοποίηση του συνόλου των απαιτούμενων εργασιών και διαδικασιών στο πλαίσιο της Δράσης, σε Χρηματοπιστωτικό ίδρυμα – Τράπεζα η οποία μετέχει στη Δράση και η οποία και έχει την πλήρη ευθύνη της τήρησης των προβλεπόμενων ενεργειών.

Τέλος, ως περίοδος υποβολής ορίστηκε η χρονική περίοδος από 1.3.2021 έως 16.7.2021 άρα η προκήρυξη είναι ακόμα ανοικτή και είναι πολύ πιθανό να παραταθεί ακόμα περισσότερο. Ωφελούμενοι όπως και στην 1ο κύκλο, είμαι ο μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, που παρουσίασαν το 2020 μείωση κύκλου εργασιών της τάξης τουλάχιστον 20% σε σχέση με το 2019. Η προβλεπόμενη ενίσχυση αφορά την επιδότηση 100% τόκων των υφιστάμενων δανείων για τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2021 ενώ ο προϋπολογισμός θα φτάσει τα 200.000.000 ευρώ. (ΕΣΠΑ, Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας της νόσου COVID-19 (Β' κύκλος), 2021)

3.7.5 Επιχορήγηση επιχειρήσεων εστίασης για την προμήθεια θερμαντικών σωμάτων εξωτερικού χώρου

Το παραπάνω εξειδικευμένο πρόγραμμα, προκηρύχθηκε για την επιχορήγηση μικρομεσαίων και των μεγάλων επιχειρήσεων ειδικά του κλάδου της εστίασης και του τουρισμού για την βελτίωση των συνθηκών εξυπηρέτησης και παραμονής πελατών στους εξωτερικούς χώρους των επιχειρήσεων ώστε να στηριχθεί η λειτουργία τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας και να αποτραπεί ο συγχρωτισμός στους εσωτερικούς χώρους του καταστήματος όπου απαγορεύτηκε

η χρήση τους. Ειδικότερα, η δράση αυτή σχετίζεται με την επιδότηση προς τις επιλέξιμες επιχειρήσεις για την προμήθεια θερμαντικών σωμάτων εξωτερικών χώρων όπως για παράδειγμα: σόμπες τύπου πυραμίδες ή μανιταριού και υγραερίου ή ηλεκτρικές. Η προκήρυξη του προγράμματος έγινε στις 5.2.2021 και είχε συνολικό προϋπολογισμό 60.000.000€ και μοιράζεται ενδεικτικά σε 50.000.000€ για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και 10.000.000 € για μεγάλες επιχειρήσεις.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της προκήρυξης είναι τα εξής:

Η προκήρυξη συνδέει την επιλεξιμότητα των επιχειρήσεων με την χρησιμοποιούμενη επιφάνεια εξωτερικών χώρων για καθήμενους πελάτες όπως έχει οριστεί από την αντίστοιχη άδεια τους. Άδεια, η οποία πρέπει να είναι νομότυπη και να έχει εκδοθεί από έναν επίσημο φορέα όπως Δήμοι, Λιμενικά Ταμεία, Περιφέρειες, ΕΟΤ κλπ. Εδώ να σημειωθεί ότι στα πλαίσια αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας στον κλάδο της εστίασης σε πολλούς Δήμους της χώρας, όπου υπήρχε χωροταξική δυνατότητα, οι αρμόδιες αρχές (ΟΤΑ, ΚΕΔΕ) αυξήσαν τους χώρους που μίσθωναν στις επιχειρήσεις όπως πλατείες, πεζοδρόμια και πεζοδρόμοι τόσο για να βοηθηθούν στην αύξηση του πελατολογίου τους, όσο και για να τηρηθούν τα υγειονομικά πρωτόκολλα που όρισε το Υπουργείο Υγείας σχετικά με τις αποστάσεις των καθημένων πελατών στα καταστήματα εστίασης. Με τον ίδιο τρόπο υπολογίζεται η επιλεξιμότητα σε επιχειρήσεις του τουριστικού κλάδου.

Όπως αναφέρθηκε οι επιλέξιμες δαπάνες αφορούν θερμαντικά σώματα εξωτερικού χώρου. Η προκήρυξη προβλέπει ένα θερμαντικό σώμα ανά 10 τ.μ. και μέχρι 100 € ανά θερμαντικό σώμα καθαρής αξίας χωρίς Φ.Π.Α. Εάν ο αριθμός της επιφάνειας σε τετραγωνικά μέτρα δεν δικαιολογεί ακριβώς ακέραιο αριθμό θερμαντικών σωμάτων, τότε το ποσό της αναλογούσας επιχορήγησης θα υπολογίζεται με τον αμέσως επόμενο ακέραιο αριθμό θερμαντικών σωμάτων. Επιλέξιμες δαπάνες είναι αυτές που πραγματοποιήθηκαν μετά την 1.2.2020 και εφόσον η εκάστοτε επιχείρηση διαθέτει τον επιλέξιμο ΚΑΔ της εστίασης Η παραπάνω προκήρυξη ξεκίνησε στις 5.2.2021 και εξακολουθεί να είναι ανοιχτή για τον απλό λόγο ότι οι επιλέξιμες δαπάνες που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις αφορούν κυρίως μη καλοκαιρινή περίοδο και επομένως λαμβάνει υπόψη της και μελλοντικές ανάγκες των επιχειρήσεων εστίασης που μπορεί να προκύψουν την επόμενη χειμερινή σεζόν, εάν οι επιπτώσεις της πανδημίας συνεχίζουν να πλήττουν τον

Κλάδο. (ΕΣΠΑ, Επιχορήγηση επιχειρήσεων εστίασης για την προμήθεια θερμαντικών σωμάτων εξωτερικού χώρου, 2021)

3.7.6 Επιχορήγηση αυτοαπασχολούμενων δικηγόρων

Το παρόν πρόγραμμα αποφασίστηκε και προκηρύχτηκε για την επιχορήγηση αυτοαπασχολούμενων δικηγόρων και αφορά την αναβάθμιση των ψηφιακών υποδομών των γραφείων για να παρέχουν τις υπηρεσίες τους μέσω τηλεδιάσκεψης αλλά και να αξιοποιήσουν τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία στην διαδικασία απονομής της Δικαιοσύνης, σε δικαστήρια και σφραγιστικά καταστήματα της χώρας, περιορίζοντας με αυτόν τον τρόπο την απώλεια εισοδημάτων και υποστηρίζοντας την ικανότητα ανταπόκρισής τους σε απαιτήσεις ψηφιακού εκσυγχρονισμού των γραφείων τους διότι για μεγάλο χρονικό διάστημα τα γραφεία τους αλλά και τα δικαστήρια, έμειναν κλειστά εξαιτίας της πανδημίας και στην διάρκεια αυτού του χρονικού διαστήματος οι περισσότερες διαδικασίες γίνονταν εξ 'αποστάσεως. Πιο συγκεκριμένα, οι ωφελούμενοι της δράσης αυτής είναι οι όλοι οι αυτοαπασχολούμενοι Δικηγόροι-κυρίως φυσικά πρόσωπα-εγγεγραμμένοι στον δικηγορικό σύλλογο, που λειτουργούν νομίμως στη χώρα, εφόσον έχουν κάνει έναρξη στην αρμόδια ΔΟΥ έως και την 31.12.2020 αλλά κύριο και σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ο αποκλεισμός νομικών προσώπων από το παρόν πρόγραμμα. Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο του προγράμματος επιχορηγούνται όλα τα μέσα ηλεκτρονικών συστημάτων (δηλαδή laptop, ακουστικά, οθόνες τηλεδιάσκεψης, web κάμερες, routers κτλ.). Η προκήρυξη του προγράμματος έγινε στις 01.06.2021 και έχει ως συνολικό προϋπολογισμό 20.000.000€

Τα όρια επιχορήγησης των δικηγόρων είναι τα εξής:

ΕΣΟΔΑ	ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ
0 = < 1/1/2019 - 31/12/2019 = < 20.000,00 €	2.000,00€
20.000,00 < 1/1/2019 - 31/12/2019 = < 40.000,00 €	1.500,00€
40.000,00 < 1/1/2019 - 31/12/2019 = < 60.000,00 €	1.000,00€
60.000,00 < 1/1/2019 - 31/12/2019	500,00€

Πίνακας 7: Όρια επιχορήγησης των δικηγόρων

Άρα και βάσει του παραπάνω πίνακα, συμπεραίνουμε ότι η ανώτατη επιχορήγηση για κάθε δικηγόρο είναι έως 2.000€ και η κατωτάτη 500€ για την αναβάθμιση της υποδομής των γραφείων τους και αυτό προκύπτει ανάλογα με τα έσοδα κατά την διάρκεια του έτους 2019

όπως αποτυπώνονται στο έντυπο του Ε3 που υποβλήθηκε το 2020 και αφορά την χρήση του 2019.

Τέλος η περίοδος υποβολής των αιτήσεων για την ένταξη στο πρόγραμμα ξεκινάει από τις 16.6.2021 και λήγει στις 30.7.2021. (ΕΣΠΑ, Επιχορήγηση αυτοαπασχολούμενων δικηγόρων, 2021)

3.7.7 Επιχορήγηση Υφιστάμενων Επιχειρήσεων Γυμναστηρίων, Παιδότοπων

Η συγκεκριμένη δράση αναφέρεται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών παιδότοπων και γυμναστηρίων, οι οποίες επλήγησαν ίσως περισσότερο από όλες τις άλλες, από την πανδημία, καθώς η λειτουργία τους έχει ανασταλεί σε όλο το χρονικό διάστημα της ισχύος των περιοριστικών μέτρων στη χώρα και μόλις πρόσφατα αποφασίστηκαν μέτρα επανέναρξης της λειτουργίας τους. Πιο συγκεκριμένα, έχει ως στόχο να καλύψει με τη μορφή της δωρεάν ενίσχυσης των μελλοντικών λειτουργικών δαπανών (κόστος απασχόλησης προσωπικού, αλλά και οι αποσβέσεις παγίου εξοπλισμού της επιχείρησης), μέρος της απαιτούμενης ρευστότητας για την επανεκκίνηση των συγκεκριμένων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, καθώς και για να δώσει ένα κίνητρο για τη διατήρηση των ενισχυόμενων δραστηριοτήτων στο εγγύς μέλλον, στηρίζοντας έτσι εμμέσως και τη διατήρηση θέσεων εργασίας στους χώρους αυτούς οι οποίοι σημειωτέο, βρίσκονταν σε άνηση τα τελευταία χρόνια.

Το προαναφερόμενο πρόγραμμα σχεδιάστηκε ώστε να επιχορηγήσει έως του ποσού των 18.000 ευρώ την εκάστοτε ωφελούμενη και επιλέξιμη επιχείρηση για την κάλυψη των μελλοντικών δαπανών της. Επίσης επιχορηγεί και το κατ' αποκοπή ποσό που αφορά έως στο 25% του ετήσιου κόστους λειτουργίας του 2019 (λειτουργικά έξοδα) και αποδίδεται στην ωφελούμενη επιχείρηση κατά την ένταξη της στη Δράση, υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι θα πετύχει να διατηρήσει την συνέχιση της επιχειρηματικής της δραστηριότητας για ένα χρονικό διάστημα 6 μηνών από την απόφαση υπαγωγής της στην επιδότηση αυτή.

Επίσης ως κύριοι ωφελούμενοι του προγράμματος αποτελούν ως κατηγορία μεγέθους οι Πολύ Μικρές, Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών γυμναστηρίων και παιδότοπων που διατηρούν νομότυπη αδειοδοτημένη επαγγελματική έδρα (ή και σε διακριτό της οικίας τους χώρο), ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και με ΚΑΔ:

- **93.13.10** Υπηρεσίες γυμναστηρίων

- **93.13.10.01** Υπηρεσίες γυμναστηρίου ειδικών γυμναστικών (αεροβικής, πιλάτες, γιόγκα κλπ.)
- **93.13.10.02** Υπηρεσίες γυμναστηρίου ενόργανης ή μη γυμναστικής
- **93.11.10.04** Υπηρεσίες πίστας καρτ
- **93.29.19.05** Υπηρεσίες παιδότοπου

Επιπλέον ορίζεται ότι η έναρξη υποβολής των αιτήσεων για την δράση ξεκίνησε στις 31.5.2021 και θα λήξει στις 28.7.2021 με συνολικό προϋπολογισμό € 16.000.000. Βασικός σκοπός τις συγκεκριμένης δωρεάν επιχορήγησης είναι να καλύψει τις βασικές ανάγκες λειτουργικών εξόδων των επιχειρήσεων του κλάδου αυτού, όπως: μισθολογικό κόστος προσωπικού της επιχείρησης, δαπάνες ενέργειας, ενοικιοστάσια επαγγελματικών χώρων, δαπάνες σταθερής και κινητής επαγγελματικής τηλεφωνίας, κοινωφελή έξοδα όπως της ύδρευσης, θέρμανσης κλπ. Η μορφή της καταβληθείσας δημόσιας χρηματοδότησης γίνεται με το κατ' αποκοπή ποσό που προορίζεται για την κάλυψη μελλοντικών επιλέξιμων λειτουργικών δαπανών για μια περίοδο ίση με 6 μήνες από την ημερομηνία ένταξης της επιχείρησης στο πρόγραμμα αυτό.

Αναμένεται μεγάλη συμμετοχή στο συγκεκριμένο πρόγραμμα καθώς όπως είναι γνωστό οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις ήταν αυτές που επλήγησαν καθώς έμειναν κλειστές ίσως περισσότερο από όλες τις υπόλοιπες μια και τα υγειονομικά δεδομένα του ιού δεν ευνοούσαν καθόλου την λειτουργία τους λόγω της συνάθροισης πολλών ατόμων στον ίδιο χώρο, συνήθως άσχημα αεριζόμενο και με συνθήκες που ευνοούν την διασπορά του ιού είτε πρόκειται για γυμναστήριο είτε για παιδότοπο. (ΕΣΠΑ, Επιχορήγηση υφιστάμενων επιχειρήσεων γυμναστηρίων, παιδότοπων, 2021)

3.7.8 «e-λιανικό» - Επιχορήγηση υφιστάμενων ΜμΕ επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου, για την ανάπτυξη/αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος

Το πρόγραμμα αυτό επιλέχθηκε για την επιχορήγηση μικρομεσαίων (ΜμΕ) επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου για την ανάπτυξη, βελτίωση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος-ιστοσελίδας (e-shop) ώστε να στηριχθεί η λειτουργία τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας που πλήττει την Ελλάδα καθώς και ολόκληρο τον κόσμο, να ενισχυθεί και να αυξηθεί ο βαθμός υιοθέτησης της ψηφιακής τεχνολογίας, καθώς και ο ψηφιακός μετασχηματισμός τους και να αποτραπεί ο συνωστισμός από την φυσική παρουσία των ανθρώπων στους εσωτερικούς χώρους του καταστήματος.

Το πρόγραμμα αυτό, χορηγεί έως 5.000 € σε κάθε επιχείρηση με ξεχωριστό ΑΦΜ για την προμήθεια εξοπλισμού πληροφορικής (πληκτρολόγιο, οθόνη, desktop, laptop, server, εξοπλισμό δικτύου κλπ.) και την υλοποίηση άυλων ενεργειών (λογισμικό, υπηρεσίες cloud κλπ.) με στόχο την ανάπτυξη και την σωστή διαχείριση του e-shop. Επίσης, επιχορηγεί έως και 1.500 € για την αναβάθμιση υφιστάμενου ηλεκτρονικού καταστήματος εάν η επιχείρηση το διέθετε ήδη πριν από την 18.3.2020.

Κύριοι ωφελούμενοι για το πρόγραμμα αποτέλεσαν οι υφιστάμενες και οι νεοσύστατες μεσαίες, μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες δρουν στον κλάδο του λιανικού εμπορίου αλλά και διατηρούν φυσικό κατάστημα σε ξεχωριστό της οικίας τους χώρο ανεξάρτητα το είδος της νομικής μορφής, που λειτουργούν με νόμιμο τρόπο στη χώρα μας και έχουν κάνει νομότυπη έναρξη στην αρμόδια ΔΟΥ. Πιο συγκεκριμένα επιδοτήθηκαν, οι υφιστάμενες επιχειρήσεις, εφόσον έχουν συσταθεί έως και τις 30.9.2019 και οι νεοσύστατες επιχειρήσεις, εφόσον έχουν συσταθεί από τις 1.10.2019 μέχρι την ημερομηνία προκήρυξης της Δράσης. Τέλος, η περίοδος υποβολής των αιτήσεων ξεκίνησε στις 22.2.2021 και έληξε στις 6.4.2021 (έως 15:00), ενώ ο προϋπολογισμός ανήλθε στα 80.000.000 €. Βάση του παραπάνω προϋπολογισμού του 80.000.000, υπολογίστηκε ότι θα ωφεληθούν είτε ως υφιστάμενες είτε ως νεοσύστατες, περίπου 16.000 επιχειρήσεις.

Πάρα τις αρχικές προσδοκίες, τελικά υποβλήθηκαν 11.503 αιτήσεις συνολικού προϋπολογισμού 53,5 εκατομμύρια ευρώ περίπου. Δεν είναι πολύ σαφής ο λόγος για τον οποίο υπήρξε μειωμένο ενδιαφέρον. Εικάζεται ότι πιθανώς αυτό οφείλεται στην μικρή διάρκεια της προκήρυξης και ενδεχομένως στην μικρή δημοσιότητα που είχε το πρόγραμμα. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει το υπουργείο σε σχεδιασμό Β' κύκλου υποβολών.

Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί 2 αποφάσεις υπαγωγής με συνολικά ωφελούμενες 2179 επιχειρήσεις έχοντας αντλήσει το ποσό των 16,7 εκατομμυρίων ευρώ περίπου. Η 1η εκδόθηκε 21.05.2021 για τις πρώτες 595 επιχειρήσεις και η 2η στις 7.6.2021 με ακόμα 1584 επιλέξιμες επιχειρήσεις. Αναμένονται άμεσα και άλλες αποφάσεις μέχρι να εξαντληθεί το δεσμευμένο κονδύλι των 53,5 εκατομμυρίων ευρώ. Η παραπάνω δράση αποδείχθηκε εξαιρετικά ωφέλιμη στις επιχειρήσεις του λιανεμπορίου μέσα σε συνθήκες πανδημίας οπότε και τα περισσότερα καταστήματα ήταν κλειστά για μεγάλο χρονικό διάστημα και επομένως είχαν ανάγκη να συνεχίσουν να λειτουργούν έστω και διαδικτυακά. Ο μοναδικός τρόπος για να γίνει αυτό, ήταν η ανάπτυξη καταστημάτων ηλεκτρονικού εμπορίου (e-shop) στις επιχειρήσεις που δεν είχαν έως τώρα, ή η αναβάθμιση των υφιστάμενων σε αυτές που είχαν e-shop. (ΕΣΠΑ, e-λιανικό - Επιχορήγηση υφιστάμενων ΜμΕ επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου για την ανάπτυξη, αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος, 2021), (taxheaven, e-λιανικό: Έρχεται μέσα στον Απρίλιο ο δεύτερος κύκλος της δράσης, 2021), (Επενδύσεων, 2021)

3.8 Πρόγραμμα "Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών"

Με την έξαρση της πανδημίας και σε συνδυασμό με την κακή οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων, των επαγγελματιών και των ιδιωτών μετά από αρκετά χρόνια οικονομικής κρίσης και μνημονίων, έχει συσσωρευτεί ένας τεράστιος όγκος ιδιωτικού χρέους προς το κράτος. Βάση των στοιχείων του Υπουργείου Οικονομικών, το 2020 το χρέος έφτασε τα 225 δις.

Αναλυτικότερα:

- Τα 108 δις αφορούν, ιδιωτικό χρέος προς εφορία/ΑΑΔΕ (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων)
- Τα 80 δις αφορούν, προς αυξήσεις των οφειλών στις εφορίες
- Τα 25 δις σχετίζονται με κύριες οφειλές σε ταμεία/ΚΕΑΟ (ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΟΦΕΙΛΩΝ)
- Τέλος, 12,5 δις αφορούν πρόσθετα τέλη και προς αυξήσεις προς τα ταμεία

Εδώ να σημειωθεί ότι πέραν του παραπάνω ιδιωτικού χρέους προς το δημόσιο, ο ιδιωτικός τομέας οφείλει προς το τραπεζικό σύστημα ποσό περίπου 240 δις. Το Υπουργείο Οικονομικών

τον Ιούνιο του 2021 αποφάσισε την ενεργοποίηση μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας εξωδικαστικού μηχανισμού (ofeiles.gov.gr) μέσα από την οποία τόσο οι επιχειρήσεις και οι επαγγελματίες όσο και οι ιδιώτες, θα μπορούν να προβούν σε ρυθμίσεις των οφειλών που έχουν προς το δημόσιο, προς το τραπεζικό σύστημα αλλά και τις εταιρίες που έχουν εμφανιστεί τελευταία και διαχειρίζονται τραπεζικά χρέη (τα γνωστά funds). Σημειωτέο, την πρώτη μέρα λειτουργίας της πλατφόρμας, τουλάχιστον 4.200 αιτήσεις φάνηκαν να ενεργοποιούνται. Στην συγκεκριμένη ρύθμιση για πρώτη φορά θεσπίζεται η δυνατότητα να μπορούν να ρυθμιστούν χρέη που δεν είναι ακόμα ληξιπρόθεσμα. Δηλαδή, μπορεί να γίνει ρύθμιση για το σύνολο του χρέους και όχι μόνο για το ποσό που έχει χαρακτηριστεί ληξιπρόθεσμο. Βασική προϋπόθεση για να ισχύσει κάτι τέτοιο είναι να μπορεί ο οφειλέτης να αποδείξει ότι υπάρχει βασική δυσκολία εξυπηρέτησης του χρέους και ότι τα εισοδήματα του έχουν μειωθεί τουλάχιστον 20%. Βασική προϋπόθεση επίσης είναι οι οφειλές αυτές να μην ξεπερνάνε το ποσό των 10.000€ και η οφειλή αυτή να μην αφορά μόνο έναν φορέα κατά ποσοστό 90%. Επίσης βασική προϋπόθεση για να υποβληθεί αίτηση είναι ο δανειολήπτης να συναινέσει στην άρση του τραπεζικού και φορολογικού απορρήτου Την πρώτη μέρα έναρξης λειτουργίας της πλατφόρμας τουλάχιστον 1.800 χρήστες δέχτηκαν να παραιτηθούν από τραπεζικό απόρρητο προκειμένου να αποδειχθεί τι ρευστότητα διαθέτουν και τι είναι ικανοί να πληρώνουν.

Μέσα στο πλαίσιο αυτής της εξωδικαστικής ρύθμισης οφειλών προβλέπεται η δυνατότητα της διαγράφης χρέους ("κούρεμα") είτε από το δημόσιο είτε από τραπεζικό σύστημα. Το δημόσιο μάλιστα υποχρεώνεται να ακολουθήσει συμφωνία κούρεματος η οποία έχει αποφασιστεί μεταξύ της τράπεζας και του δανειολήπτη. Σε αυτή την περίπτωση, η διαγραφή του χρέους προς το δημόσιο δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το 95% των προσαυξήσεων και των προστίμων του δημοσίου ή το 85% όταν πρόκειται για ασφαλιστικά ταμεία. Να σημειωθεί ότι απαγορεύεται από τον νόμο διαγραφή βασικής οφειλής προς το δημόσιο ή τους ασφαλιστικούς φορείς.

Με αυτά τα βασικά χαρακτηριστικά του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών εξασφαλίζονται τα εξής:

- Αναβολή της διαδικασίας αναγκαστικών εκτελέσεων (διαταγές πληρωμής, κατασχέσεις κλπ.)
- Δυνατότητα αποπληρωμής του χρέους προς το δημόσιο έως και 20 χρόνια (240 δόσεις, αντί 120 που ίσχυε στο προηγούμενο εξωδικαστικό μηχανισμό) και του χρέους προς το τραπεζικό σύστημα έως και 35 έτη (420 μήνες)

- Δυνατότητα διαγράψης μέρους του χρέους ανάλογα με τα κριτήρια βιωσιμότητας του οφειλέτη για να μπορεί να ανταπεξέλθει.
- Δεν είναι εφικτή η ρύθμιση όταν ο διαχειριστής έχει καταδικαστεί για φοροδιαφυγή απάτη ξέπλυμα χρήματος κτλ.
- Η όλη διαδικασία είναι ταχύτατη και προβλέπεται υλοποίηση της εντός 2 μηνών. Μετά το χρονικό διάστημα αυτό η ρύθμιση παύει να ισχύει και θεωρείται άκαρπη.
- Καταργούνται οποιεσδήποτε άλλες ρυθμίσεις έχουν συμφωνηθεί και αφορούν ποσά που εντάσσονται σε αυτή την ρύθμιση, δεδομένου ότι θεωρείται ευνοϊκότερη από όλες τις προηγούμενες.
- Υπάρχει η δυνατότητα ανοχής σε καθυστέρηση καταβολής δόσεων έως και 3 μήνες προκειμένου να μην χαθεί η ρύθμιση

Από την μεγάλη ανταπόκριση των οφειλετών και δανειοληπτών θεωρείται ότι η συγκεκριμένη ρύθμιση οφειλών των επιχειρήσεων και σε συνδυασμό με τον όγκο των επιπτώσεων της πανδημίας, θα είναι πολύ δημοφιλής και αυτό γιατί, θα απαλλάξει τις οφειλέτες επιχειρήσεις από το βραχνά και το άγχος της εξυπηρέτησης των χρεών και ειδικά αυτών προς το δημόσιο, τώρα που διαφαίνεται μια προοπτική επανεκκίνησης της οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικά δε στο τουριστικό κλάδο που κυριαρχεί η εποχικότητα και χαρακτηρίζεται από σημαντικά χρέη είναι δεδομένο ότι μεγάλος όγκος του χρέους θα ρυθμιστεί και θα υποβοηθήσει αυτές τις επιχειρήσεις να λειτουργήσουν αποδοτικότερα. (Τζώρτζη, Σε λειτουργία ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης χρεών, 2021) (taxheaven, Έναρξη του νέου εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών νοικοκυριών και επιχειρήσεων, 2021) (Τζώρτζη, Σε λειτουργία ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης χρεών, 2021)

4 Μέτρα για τις τουριστικές επιχειρήσεις

Ο κλάδος του τουρισμού αποτελεί ένα πολύ μεγάλο τμήμα της Ελληνικής οικονομίας και όπως είναι φυσικό η σημαντική μείωση της δραστηριότητας αυτού του κλάδου λόγω της πανδημίας COVID-19 επέδρασε σε μεγάλο βαθμό στο σύνολο της Ελληνικής οικονομίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι πάρα πολλοί άλλοι κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητας συνδέονται έμμεσα με τον τουρισμό όπως: ο κλάδος των οδικών μεταφορών, της ακτοπλοΐας, των αερομεταφορών, της εστίασης, της εμπορίας τροφίμων κτλ. Ήταν απαραίτητο το οικονομικό επιτελείο να πάρει εξειδικευμένα μέτρα που να τονώνουν τον τουρισμό προκειμένου να αντισταθμίσει τις απώλειες όσο το δυνατόν περισσότερο. Τέτοια μέτρα είναι το πρόγραμμα Τουρισμός για Όλους, Κοινωνικός Τουρισμός, Μέτρα Στήριξης των Τουριστικών Επιχειρήσεων μέσω ΕΣΠΑ είτε για κεφάλαια κίνησης είτε για πάγιες δαπάνες.

4.1 Κοινωνικός Τουρισμός ΟΑΕΔ

Όπως γνωστό ένας από τους κλάδους με τις μεγαλύτερες επιπτώσεις απ' την πανδημία είναι ο τουρισμός. Ο περιορισμός των μετακινήσεων, οι διοικητικές απαγορεύσεις συγχρωτισμού, οι υποχρεωτικές καραντίνες μετά από ταξίδια οι περιορισμοί στα μέσα μεταφοράς και στα σύνορα, η αβεβαιότητα και ο φόβος, υπήρξαν καθοριστικοί και καταστροφικοί παράγοντες στον κλάδο. Πέρα από διάφορα προγράμματα άμεσης στήριξης προς τις ίδιες τις τουριστικές επιχειρήσεις, αποφασίστηκε να προωθηθεί και ένα τουριστικό πρόγραμμα το οποίο να αποτελεί οικονομικό κίνητρο για τους ίδιους τους πελάτες του κλάδου, δηλαδή τους ιδιώτες ταξιδιώτες, προκειμένου να ταξιδέψουν, έτσι ώστε έμμεσα να ωφεληθούν οι τουριστικές επιχειρήσεις και τα καταλύματα. Το πρόγραμμα αυτό, δημιουργήθηκε από το Υπουργείο Τουρισμού για την ενίσχυση της ζήτησης αποκλειστικά του εγχώριου τουρισμού για το έτος 2020 και η εκπόνησή του παρατάθηκε για το 2021 με προϋπολογισμό 100 εκατ. το οποίο απευθύνεται σχεδόν στο σύνολο των Ελλήνων πολιτών. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα υποβολών άνοιξε μέχρι την 17η Ιουνίου 2021. Πιο συγκεκριμένα επιδοτείται δωρεάν η διαμονή σε καταλύματα όλων των κατηγοριών ανά την Ελλάδα ή αντίστοιχα το τουριστικό πακέτο μέσω τουριστικών γραφείων, σε πάροχους που έχουν ενταχθεί στο εν λόγω πρόγραμμα προσφέροντας ειδικές προνομιακές τιμές. Κύριος στόχος είναι η ουσιαστική τόνωση του

εγγώριου τουρισμού και την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους πολίτες, φέτος μάλιστα δίνεται και η δυνατότητα εξαργύρωσης των vouchers από τους δικαιούχους τους ακόμη και για την περίπτωση διαμονής διάρκειας μικρότερης των 4 διανυκτερεύσεων, όπως αρχικά όριζε το πρόγραμμα. Αυξάνεται επίσης σημαντικά το ποσοστό της επιδότησης διαμονής: Δηλαδή για διαμονή διάρκειας 2 ή και 3 διανυκτερεύσεων επιδοτείται πλέον το σύνολο του κόστους (ανώτατο ποσό 4 0 ευρώ/ημέρα κατ' άτομο) ενώ στην περίπτωση 4 διανυκτερεύσεων η επιδότηση ανέρχεται στο 80% της συνολικής δαπάνης (ανώτατο ποσό 30 ευρώ/ημέρα κατ' άτομο). Τονίζεται μάλιστα ότι, ειδικά για την περίπτωση των ΑΜΕΑ, η επιδότηση της διαμονής τους καλύπτει το σύνολο της δαπάνης (100%) για οποιαδήποτε χρονικό διάστημα διαμονής επιλέξουν. Για την φετινή χρονιά και προκειμένου να μειωθούν οι επιπτώσεις της πανδημίας, το πρόγραμμα έχει βελτιωμένα χαρακτηριστικά. Για πρώτη φορά επιδοτείτε κατά 20% και ο Αύγουστος ενώ όπως και πέρυσι επιδοτούνται και τα ακτοπλοϊκά εισιτήρια. Οι δικαιούχοι μπορούν να κάνουν χρήση του προγράμματος από 1η Αυγούστου του 2021 έως 31 Ιουλίου το 2022 σε τουριστικά καταλύματα που ανήκουν στο μητρώο του ΟΑΕΔ.

Δικαιούχοι του προγράμματος είναι εργαζόμενοι και καθώς και άνεργοι οι οποίοι το έτος 2020:

- Πραγματοποίησαν 50 ημέρες εργασίας με ασφάλιση του e - ΕΦΚΑ (τ. ΙΚΑ – ΕΤΑΜ) με εισφορές υπέρ Εργατικής Εστίας ή
- έλαβαν 50 ημέρες ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας ή
- πήραν επιδότηση ανεργίας για τουλάχιστον 2 μήνες ή
- συγκέντρωσαν 50 ημέρες αθροιστικά από τα παραπάνω ή
- είναι εγγεγραμμένοι στο Ειδικό Μητρώο Ανέργων ΑμεΑ του ΟΑΕΔ

Ωφελούμενοι επίσης, είναι:

- τα παιδιά των δικαιούχων ηλικίας άνω των 5 ετών και έως 18 ετών
- Παιδιά 18 ετών και άνω ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας με οποιαδήποτε αναπηρία 67% και άνω
- Σύζυγοι των δικαιούχων έμμεσα ασφαλισμένα μέλη αυτών

Οι δικαιούχοι και οι πάροχοι τουριστικών καταλυμάτων (π.χ. ξενοδοχείων, ενοικιαζόμενων δωματίων) υποβάλλουν μέσω ηλεκτρονικής αίτησης συμμετοχής σε συγκεκριμένες ημερομηνίες που ορίζονται από τη Δημόσια Πρόσκληση. Οι δικαιούχοι στις αιτήσεις τους δηλώνουν και τα ωφελούμενα μέλη τους

Στο πρόγραμμα αυτό, έχουν ενταχθεί 1932 τουριστικά καταλύματα (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια - διαμερίσματα, βίλες, ξενοδοχειακά τουριστικά καταλύματα κατηγορίας παραδοσιακών κτισμάτων κλπ.) από όλες τις γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας. Επίσης, έχουν ενταχθεί και τα τουριστικά γραφεία τα οποία έως τώρα ανέρχονται στα 46. (ΕΘΝΟΣ, 2021) (ΟΑΕΔ, 2021)

Πίνακας 8: Κοινωνικός Τουρισμός 2021 ΟΑΕΔ

4.2 Επιδότηση Κεφαλαίου Κίνησης Πληττόμενων από την Πανδημία Τουριστικών Επιχειρήσεων Φιλοξενίας “ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ”

Στις 10.6.21 προκηρύχθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών και με ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης τον ΕΦΕΠΑΕ, ένα νέο εξειδικευμένο πρόγραμμα που αφορά αποκλειστικά τον τουριστικό κλάδο της χώρας μας με ονομασία “ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΙΝΗΣΗΣ ΠΛΗΤΤΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ”. Η δράση αυτή αποτελεί μια νέα ευκαιρία για την ενίσχυση της λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων και καταλυμάτων μετά την επανεκκίνηση τους και λόγω της έναρξης της τουριστικής σεζόν 2021 εν μέσω της πανδημίας. Η περίοδος καταβολής των αιτήσεων για συμμετοχή στο πρόγραμμα ξεκίνησε στις 16.06.2021 και θα λήξει σύμφωνα με την απόφαση στις 29.9.2021 και επομένως είναι ανοικτή. Η στήριξη των επιχειρήσεων θα πραγματοποιηθεί με ποσό ρευστότητας για την επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητάς τους, μέσω της μη επιστρεπτέας ενίσχυσης μέρους του κεφαλαίου κίνησης δηλαδή της δωρεάν επιδότησης.

Η συνολική Δημόσια Δαπάνη του προγράμματος προς τις επιχειρήσεις, ανέρχεται σε 350.000.000€ και κατανέμεται σε 300.000.000€ για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και 50.000.000€ για μεγάλες επιχειρήσεις ενώ η επιδότησή ανά επιχείρηση με διακριτό ΑΦΜ αγγίζει ως μέγιστο ποσό τα 400.000 ευρώ.

Δικαιούχοι της συγκεκριμένης ενίσχυσης αποτελούν οι επιχειρήσεις που πληρούν τα κριτήρια για δημόσια χρηματοδότηση στο πλαίσιο της Δράσης, είναι οι επιχειρήσεις φιλοξενίας κάθε μορφής (ξενοδοχεία, καταλύματα, ενοικιαζόμενες βίλλες και δωμάτια κτλ.) τα τουριστικά πρακτορεία και γραφεία, αλλά και οι επιχειρήσεις τουριστικών λεωφορείων, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, που νομίμως δραστηριοποιούνται στην Ελληνική επικράτεια.

Σε κάθε επιχείρηση θα αποδίδεται τελικά, συνολική και μη επιστρεπτέα επιδότηση με τη μορφή του κεφαλαίου κίνησης, το οποίο είναι δυνατόν να φτάσει κατά μέγιστο σε ποσοστό έως 5% (για τις επιχειρήσεις με επιλέξιμο ΚΑΔ στην κατηγορία 55 ή και 2,5% για τις επιχειρήσεις που διαθέτουν άλλον επιλέξιμο ΚΑΔ) του ετησίου Κύκλου Εργασιών του έτους 2019.

Τα κριτήρια ένταξης στη δράση για τις τουριστικές επιχειρήσεις είναι:

- α) Να λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα.
- β) Να δραστηριοποιείται ουσιαστικά στις δραστηριότητες με κύριο Κ.Α.Δ. ή Κ.Α.Δ. με τα μεγαλύτερα έσοδα στον τουριστικό κλάδο.
- γ) Η μείωση ετήσιου τζίρου 2020 σε σχέση με το 2019 μεγαλύτερη ή ίση του 30%
- δ) Το απασχολούμενο προσωπικό του έτους 2019 να είναι τουλάχιστον ίσο με 1 Ετήσια Μονάδα Εργασίας (Ε.Μ.Ε.) μισθωτής εργασίας.
- ε) Να έχουν υποχρέωση υποβολής δηλώσεων ΦΠΑ.

Για τουριστικές επιχειρήσεις που συστάθηκαν μέσα στο 2019, για την πώση τζίρου υπολογίζεται ανάλογα ίσος αριθμός ημερών λειτουργίας τους στο 2020. Επιχειρήσεις που συστάθηκαν εντός του 2020 με μη μηδενικό τζίρο εντάσσονται αυτοδικαίως στη δράση ενώ επιχειρήσεις που ήταν σε στάδιο κατασκευής το 2019 και ξεκίνησαν να έχουν έσοδα το 2020 αντιμετωπίζονται ως συσταθείσες εντός του 2020.

Τα τεχνικά χαρακτηριστικά του προγράμματος επιγραμματικά είναι:

- Ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας των δαπανών ορίζεται η 1η Απριλίου 2021.
- Η καταβληθείσα προκαταβολή κεφαλαίου κίνησης πρέπει να αναλωθεί από την ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών έως 31.12.2021. Αυτό θα αποδεικνύεται βάσει των παρακάτω κωδικών του εντύπου Ε3:
 - 361 Αγορές και δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν εντός της χώρας
 - 363 Λοιπές Εισαγωγές εκτός από επενδυτικά αγαθα (πάγια)
 - 364 Ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών
 - 365 Ενδοκοινοτικές λήψεις υπηρεσιών αρ. 14.2.α των εντύπων των σχετικών περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ για την περίοδο 1.4.2021 – 31.12.2021.
- Το ποσό του κεφαλαίου κίνησης που αντιστοιχεί στην συγκεκριμένη Δράση δεν πρέπει να ξεπερνάει το 70% του αθροίσματος των ποσών και των τεσσάρων κωδικών.
- Η ημερομηνία έναρξης της ηλεκτρονικής υποβολής φαίνεται ότι ξεκινάει την Τετάρτη 16.06.2021 και συγκεκριμένα στις 10:00 π.μ.
- Η ημερομηνία λήξης ηλεκτρονικής υποβολής αποφασίστηκε η Τετάρτη 29.9.2021 στις 17:00 μ.μ.

- Η ηλεκτρονική Υποβολή των αιτήσεων θα πραγματοποιηθεί μέσω της πλατφόρμας του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) www.ependyseis.gr/mis

Όπως είναι φυσικό αναμένεται μεγάλη συμμετοχή στο παραπάνω πρόγραμμα δεδομένου ότι αφορά έναν εξαιρετικά πληττόμενο κλάδο (ίσως αυτόν με την μεγαλύτερη επίπτωση), εμπεριέχει έναν τεράστιο αριθμό ενεχόμενων συγγενών επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον τουρισμό και βέβαια είναι γνωστό ότι οι 2 συνεχόμενες προβληματικές τουριστικές σεζόν του 2020 και 2021 έχουν προκαλέσει τεράστια προβλήματα ρευστότητας στις επιχειρήσεις αυτές και προφανώς ένα πρόγραμμα με δωρεάν επιδότηση θα αποτελέσει μια σημαντική βοήθεια στο να επιβιώσουν. Είναι γνωστό άλλωστε ότι πολλές τουριστικές επιχειρήσεις συνεργάζονται με tour operators οι οποίοι λόγω της αβεβαιότητας δεν έχουν επιβεβαιωμένες κρατήσεις άρα δεν έχουν εισπράξει προκατάβαλλες τις οποίες θα απέδιδαν στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις όπως συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια. Άρα η ανάγκη για φθηνή και δωρεάν ρευστότητα είναι εξαιρετικά κρίσιμη για τον Ελληνικό τουριστικό κλάδο και ένα μέρος της οποίας έρχεται τη εν λόγω Δράση να καλύψει. (ESPA.io, 2021) (antagonistikotita.gr, 2021)

Πίνακας 9: Επανεκκίνηση Τουρισμού

4.3 Μέτρα για εργαζόμενους

Εν όψει της ερχόμενης θερινής τουριστικής περιόδου του 2021 και λαμβάνοντας υπόψη τα έκτακτα αλλά και τα προσωρινά ενισχυτικά μέτρα που πάρθηκαν στην αγορά εργασίας, κατά τη προηγούμενη θερινή τουριστική περίοδο του 2020, για την συστηματική αντιμετώπιση και των περιορισμών των δυσμενών επιπτώσεων του κορονοϊού και τη στήριξη των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένου και του κλάδου του τουρισμού, με σχετική εγκύκλιο της Γενικής Γραμματείας Εργασίας (Γ.Γ.Ε.) δόθηκαν οι παρακάτω διευκρινίσεις:

- Κάτ. αρχήν οι εργαζόμενοι που έχουν αποκτήσει το δικαίωμα της υποχρεωτικής επαναπρόσληψης στις επιχειρήσεις/εργοδότες κύριων και μη κύριων ξενοδοχειακών και τουριστικών καταλυμάτων αλλά και των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης τουριστικών λεωφορείων, εποχικής λειτουργίας, οι οποίοι επαναπροσλήφθηκαν κατά τη θερινή τουριστική περίοδο του προηγούμενου έτους του 2020 και των οποίων ωστόσο η σύμβαση εργασίας μπήκε σε αναστολή από τον εργοδότη τους κάποια οποιαδήποτε στιγμή κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου του ίδιου έτους, αποκτούν αυτοδίκαιο το δικαίωμα της επαναπρόσληψης για τη τρέχουσα θερινή τουριστική περίοδο 2021, σύμφωνα με τις διατάξεις και σε συνδυασμό με τους σχετικούς όρους των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας (Σ.Σ.Ε.).
- Για τους εργαζόμενους που είχαν το δικαίωμα της υποχρεωτικής επαναπρόσληψης σε επιχειρήσεις – εργοδότες, κύριων και μη κύριων ξενοδοχειακών και τουριστικών μονάδων και επιχειρήσεων εκμετάλλευσης τουριστικών οχημάτων, εποχικής λειτουργίας, που εργάστηκαν στην διάρκεια της θερινής τουριστικής περιόδου του έτους 2019 και οι οποίοι ωστόσο εξ αιτίας αυτού του λόγου έγιναν δικαιούχοι της «αποζημίωσης ειδικού σκοπού» κατά τη διάρκεια της θερινής τουριστικής περιόδου του έτους 2020, μπορούσαν με υποβολή μονομερών δηλώσεων, να διατηρήσουν το δικαίωμα να επαναπροσλαμβάνονται για τη θερινή τουριστική περίοδο του 2021, σύμφωνα πάντα με τις διατάξεις και σε συνδυασμό με τους σχετικούς όρους των Σ.Σ.Ε.

- Επίσης οι εργοδότες – επιχειρήσεις των κύριων και μη κύριων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και τουριστικών καταλυμάτων και των λεωφορείων όπως παραπάνω, που λειτουργούν εποχιακά επίσης, υποχρεώνονται κατά την επανεκκίνηση της λειτουργίας τους την τρέχουσα θερινή τουριστική περίοδο του 2021, να προσλάβουν πάλι τους εργαζομένους των παραπάνω περιπτώσεων 1 και 2, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, και εφόσον ωστόσο εκείνοι συνεχίζουν να επιθυμούν να συνεχίσουν να εργάζονται στους ίδιους εργοδότες.
- Επίσης με την πολύ πρόσφατη ανακοίνωση του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων από την 30/6/2021, οι εποχικές επιχειρήσεις - εργοδότες (όπως πχ οι τουριστικές επιχειρήσεις) που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν νέες προσλήψεις εργαζομένων με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, με διάρκεια τουλάχιστον ενός (1) μήνα έως και έξι (6) μηνών, με πλήρη ή με μερική απασχόληση μέσω του ανοιχτού προγράμματος των 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας, (αφορά την. 39539/996/30/9/2020 κοινή υπουργική απόφαση), μπορούν να υποβάλλουν αιτήσεις – υπεύθυνες δηλώσεις με τίτλο «Αίτηση - Υπεύθυνη δήλωση ένταξης στο ανοιχτό πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων», στο Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» μέσω του οποίου το Κράτος έχει αναλάβει το κόστος των εισφορών των εργαζομένων για λογαριασμό των εργοδοτών τους με στόχο την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. (odigostoupoliti, 2021), (Εργασίας, 2021), (Κατσαγάνης, 2021)

4.4 Μέτρα για τουριστικά γραφεία/τουριστικά λεωφορεία /τουριστικά τρένα

Με την κοινή υπουργική απόφαση η οποία δημοσιεύτηκε στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Φ.Ε.Κ.) στις 8.4.2021 αποφασιστήκαν μέτρα για την στήριξη επιχειρήσεων που εκμεταλλεύονται τουριστικά γραφεία, λεωφορεία και τρένα. Η μορφή της ενίσχυσης αφορά δωρεάν επιδότηση η οποία δόθηκε στις επιχειρήσεις με συγκεκριμένα κριτήρια όπως πχ ο αριθμός των θέσεων των τουριστικών λεωφορείων. Ο συνολικός προϋπολογισμός το προγράμματος έφτανε το 21 εκατομμύρια περίπου.

Αντικείμενο απόφασης

Με το πρόγραμμα θεσπίζεται ειδικό καθεστώς επιχορήγησης δωρεάν ενισχύσεων με τη μορφή άμεσης έκτακτης και δωρεάν επιδότησης στις επιχειρήσεις τουριστικών πρακτορείων και στις Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών (Τ.Ε.Ο.Μ.) που διαθέτουν στην ιδιοκτησία τους κατά περίπτωση, τουριστικά λεωφορεία Δημόσιας Χρήσης (Δ.Χ.), ανοικτού τύπου περιήγησης πόλεων τουριστικά λεωφορεία (τα τύπου Open Bus), καθώς και τα τουριστικά περιηγητικά τρενάκια τα οποία συνήθως συναντάμε σε τουριστικές περιοχές (Μοναστηράκι, νησιά κλπ.).

Η επείγουσα επιδότηση χορηγείται σύμφωνα με συγκεκριμένους κανονισμούς που επιβλήθηκαν με αποφάσεις που αναφέρονται στην σχετική προκήρυξη, σε όσους κατέχουν άδεια κυκλοφορίας τουριστικών λεωφορείων Δημόσιας Χρήσης που έχουν σημειωθεί με ηλεκτρονικό αναγνώσιμο σήμα έως την 29.12.2020, αλλά και σε κατόχους αδειών κυκλοφορίας τουριστικών τρένων και λεωφορείων ανοικτού τύπου που ήταν σε κυκλοφορία έως την 29.12.2020.

Η συνολική τελική ενίσχυση που μπορεί να εισπράξει η κάθε επιχείρηση, σαν δικαιούχος της αποζημίωσης μέσω αυτής της απόφασης, αθροιζόμενη με οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση που έχει λάβει βάσει του τμήματος 3.1 του Προσωρινού Πλαισίου (Π.Π.) από οποιαδήποτε πηγή δεν μπορεί να ξεπερνάει το ποσό των 1.800.000 €, συμπεριλαμβανομένων κάθε μορφής φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων.

Για τους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος αυτού, ως «ενιαία επιχείρηση» θεωρείται ότι συνιστούν και οι συνδεδεμένες μεταξύ τους επιχειρήσεις, δηλαδή οι επιχειρήσεις εκείνες που διατηρούν μεταξύ τους μία από τις ακόλουθες ειδικές σχέσεις διασύνδεσης:

α) Η «Α» επιχείρηση κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου και των μετόχων ή των εταίρων μιας «Β» επιχείρησης,

β) Η επιχείρηση «Α» διατηρεί το δικαίωμα να διορίζει, ή να παύει την πλειοψηφία μελών του διοικητικού του διαχειριστικού ή του εποπτικού οργάνου άλλης «Β» επιχείρησης,

γ) Η «Α» επιχείρηση έχει το δικαίωμα να ασκεί αυτό που λέγεται «κυρίαρχη επιρροή» σε μια άλλη «Β» επιχείρηση βάσει κάποιας σύμβασης ή επίσημου συμφωνητικού που έχει συναφθεί μεταξύ τους με συγκεκριμένης ρήτρα και όρο που περιέχεται στο καταστατικό της «Β» επιχείρησης,

δ) Η επιχείρηση «Α» που είναι μέτοχος ή εταίρος σε μια άλλη επιχείρηση «Β», ελέγχει μόνη της, βάσει συγκεκριμένης φανεράς συμφωνίας που έχει υπογράψει με άλλους μετόχους ή εταίρους της εν λόγω επιχείρησης, την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων αυτής της «Β» επιχείρησης.

Βάσει του Προγράμματος, η επιδότηση των τουριστικών λεωφορείων υπολογίζεται με βασικό κριτήριο τη δυναμικότητα των θέσεων ανά λεωφορείο (έως 30 θέσεις και από 31 θέσεις και άνω), ενώ για τα τουριστικά τρένα, η αποζημίωση θα καταβάλλεται ανεξάρτητα της δυναμικότητάς και του μεγέθους τους.

Το συνολικό ποσό της αποζημίωσης ανέρχεται στα 21.007.300,00 ευρώ. Το ποσό της αποζημίωσης κατανέμεται στους δικαιούχους σύμφωνα με τον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας έκτακτης επιδότησης			
Τουριστικά Λεωφορεία			Τουριστικά Τρένα
Δυναμικότητα	έως 30 θέσεις	Από 31 θέσεις και άνω	
Αποζημίωση (ευρώ)	2.400	3.600	2.000

Πίνακας 10: Επιδότηση Τουριστικών Λεωφορείων και Τουριστικών Τρένων

Η καταληκτική ημερομηνία ορίζεται από την προκήρυξη και είναι το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2021 και εν τω μεταξύ το πρόγραμμα παραμένει ακόμα ανοιχτό και προβάλλεται πολύ μεγάλη συμμετοχή γιατί παρά το γεγονός ότι ο τουρισμός δείχνει να ανακάμπτει, αυτό γίνεται με πάρα πολύ αργούς ρυθμούς και ενώ η χειμερινή σεζόν ουσιαστικά θεωρείται εντελώς χαμένη άρα και οι απώλειες του κλάδου των τουριστικών οχημάτων είναι εξαιρετικά μεγάλες. (Τσιμπλάκης, 2021), (e-nomothesia, Τουριστικά γραφεία: Μέτρα στήριξης με τουριστικά λεωφορεία Δ.Χ και τουριστικά τρένα., 2021)

5 Επιπτώσεις και επιδοτήσεις σε τουριστικές επιχειρήσεις της Δυτικής Ελλάδας

5.1 Καταγραφή στατιστικών στοιχείων ΣΕΤΕ

Από την ιστορία έχει αποδειχθεί ότι σε κάθε οικονομική κοινωνική ή φυσική καταστροφή υπάρχουν θύματα αλλά ταυτόχρονα υπάρχουν και κάποιοι οι οποίοι επωφελούνται. Σε μια πολεμική σύρραξη, θύματα μπορεί να είναι τα φυσικά πρόσωπα, η οικονομία αλλά σίγουρα επωφελούνται οι πολεμικές βιομηχανίες. Αντίστοιχα σε μια φυσική καταστροφή, ωφελημένοι μακροπρόθεσμα είναι οι κατασκευαστικές εταιρίες που θα αναλάβουν την αποκατάσταση των υποδομών. Τελικά, και σε υγειονομική καταστροφή που προκαλείται από μια πανδημία όπως είναι αυτή του COVID-19 κάποιοι κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητάς θα υποστούν μεγάλες ζημιές αλλά πάντα υπάρχουν και κάποιες δραστηριότητες οι οποίες βρίσκουν την ευκαιρία να αποκομίζουν κέρδη. Όπως είναι εύκολα κατανοητό αυτό ισχύει και στην Ελληνική πραγματικότητα. Από τα στατιστικά στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εδόσεων (ΑΑΔΕ) προκύπτουν κάποια πολύ ενδιαφέροντα δεδομένα σχετικά με τους κερδισμένους και τους χαμένους κλάδους της Ελληνικής οικονομίας.

Η κατηγοριοποίηση των κλάδων της Ελληνικής οικονομίας αποτυπώνει 87 κατηγορίες οικονομικής δραστηριότητας. Στην διάρκεια του 2020 από αυτές τις κατηγορίες οι 64 εμφάνισαν μείωση πωλήσεων με το 2019. Ενώ 23 κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας φαίνεται ότι άντεξαν την υγειονομική κρίση και κατάφεραν να καταγράψουν αύξηση των πωλήσεων

τους σε σχέση με το 2019. Ενδεικτικά, αποδείχθηκε ότι ήταν οι κλάδοι της κατασκευής εξοπλισμού μεταφορών (ετήσια μεταβολή +49,4%), ο κλάδος της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (+26,5%), ο κλάδος της πληροφορικής (+15%), ο κλάδος της παραγωγής φαρμακευτικών προϊόντων και σκευασμάτων (+14,4%) και φυσικά ο κλάδος των ταχυδρομικών και ταχυμεταφορών δραστηριοτήτων (+13,8%). Φυσικά και άλλοι κλάδοι με μικρότερα ποσοστά.

Αντίστροφα, όλοι οι υπόλοιποι κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας κατέγραψαν αρνητικά ποσοστά μεταβολών. Πρωταθλητές στα αρνητικά αποτελέσματα αποδείχθηκαν όλοι οι κλάδοι και υποκλάδοι που σχετίζονται με τον τουρισμό. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η μείωση κατά 65,4% του κύκλου εργασιών των ξενοδοχείων όπου από 7,38 δις το 2019 μόλις που κατάφερε να ξεπεράσει το 2,5 δις. Ανάλογα ποσοστά αρνητικής μεταβολής αποτύπωσαν "οι συγγενείς" κλάδοι των ξενοδοχείων όπως: η δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων ταξιδιών (-62,6%), η πάσης φύσεως εκμετάλλευση ακίνητων, RBNB (-58,8%) και οι αεροπορικές μεταφορές (-42,5%). Οι πλωτές μεταφορές "διασωθήκαν" με -28,2%, κυρίως γιατί η Ελλάδα ως νησιωτική χώρα διατήρησε το δίκτυο μεταφορών και εφοδιασμού προκειμένου να εξυπηρετούνται τα νησιά καθώς και η Κρήτη. Από τα παραπάνω μεγέθη και στατιστικά είναι εύκολα κατανοητό ότι ο κλάδος του τουρισμού και οι συγγενείς δραστηριότητες επλήγησαν από τις επιπτώσεις της πανδημίας στο μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας.

Από ειδική μελέτη που συνέταξε ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.) για τα μεγέθη του 2020 συγκριτικά με τα αντίστοιχα του προηγούμενου έτους προκύπτουν ορισμένα πολύ σημαντικά στοιχεία σε σχέση με την επίδραση της πανδημίας του COVID 19 στον τουριστικό κλάδο τόσο σε διεθνές όσο και εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα μετρήθηκε ότι διεθνώς υπήρξε μείωση των αφίξεων κατά -74% (από 1,5 δις. σε 381 εκατ. επιβάτες). Στην Ευρώπη η αντίστοιχη μείωση ήταν -70% (από 746 εκατ. σε 221 εκατ. επιβάτες). Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας (ΤτΕ), το 2020, οι αντίστοιχες ταξιδιωτικές εισπράξεις εμφάνισαν μείωση κατά -76,5% συγκριτικά με το 2019 και διαμορφώθηκαν στα 4.280 εκατ. ευρώ. Το 2020, η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση μειώθηκε κατά -76,5% και διαμορφώθηκε στις 7.375 χιλ. ταξιδιώτες, έναντι 31.348 χιλ. ταξιδιωτών την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Συγκριτικά την μικρότερη μείωση παρουσίασαν οι χώρες της Ζώνης του Ευρώ (- 69% στις αφίξεις και στα έσοδα). (Χατζηνικολάου, 2021)

Η μείωση της τουριστικής δραστηριότητας φαίνεται επίσης στα στοιχεία δραστηριότητας των ξενοδοχείων. Σύμφωνα με στοιχεία του Ι.Τ.Ε.Π. (Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων) του Ξ.Ε.Ε (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος), τα έσοδα των ξενοδοχείων κατά την περίοδο 2020 ανήλθαν στα μόλις 1,8 δισ. €, δηλαδή μειωμένα κατά -78,1% σε σχέση με το 2019, όπου το σύνολο εσόδων έφτασε τα 8,3 δισ. €. Επιπλέον 278 εκατ. € από τα προβλεπόμενα έσοδα, τελικά δεν εισπράχθηκαν, ενώ οι προκαταβολές για το 2021 ήταν μειωμένες κατά 744 εκατ. €, επιβαρύνοντας όπως είναι κατανοητό την ταμειακή εικόνα των ξενοδοχειακών μονάδων. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ελληνική Στατιστική Αρχή), οι αφίξεις στα ξενοδοχεία το πρώτο εννεάμηνο ήταν εξαιρετικά μειωμένες σε ποσοστό -69,3% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2019 ενώ και οι διανυκτερεύσεις ανάλογα στο -73,2%. Όπως είναι προφανές και από τα στατιστικά στοιχεία, οι συνέπειες στον κλάδο αγγίζουν τα όρια της καταστροφής και όπως είναι φυσικό, αυτή διαχύθηκε σε όλη την Επικράτεια χωρίς καμία εξαίρεση συμπεριλαμβανομένης και της Δυτικής Ελλάδας. Δεν ήταν τυχαίο λοιπόν που ένα μεγάλο μέρος της στόχευσης των μέτρων του οικονομικού επιτελείου αφορούσε τον κλάδο του τουρισμού και τις συγγενείς του δραστηριότητες καθώς εκτός από το γεγονός ότι αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό τμήμα της Ελληνικής οικονομίας, ταυτόχρονα δέχτηκε τις επιπτώσεις της πανδημίας στο μεγαλύτερο βαθμό από όλους τους υπόλοιπους κλάδους.

5.2 Έρευνα ωφέλειας τουριστικών επιχειρήσεων από επιχορηγήσεις

Όπως περιεγράφηκε και σε προηγούμενα τμήματα της εργασίας, με την εμφάνιση των αρνητικών επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης, αποφασίστηκαν πολλά μέτρα είτε γενικής φύσης είτε πιο εξειδικευμένα. Το σύνολο των μέτρων και το αντίκτυπο που αποτύπωσε στους κλάδους της οικονομίας είναι κάτι που σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να καταγραφεί τώρα, αφενός γιατί το φαινόμενο είναι ακόμα σε εξέλιξη, αφετέρου το μέγεθος μιας τέτοιας μελέτης ξεπερνά την παρούσα. Ωστόσο σε μικροοικονομικό επίπεδο θα ήταν χρήσιμο να καταγραφεί ένα μέρος αυτής της πληροφορίας. Επιλέχτηκε να αποτυπωθεί με μια στατιστική έρευνα σε περιφερειακό επίπεδο και σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα των επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου της περιοχής, η επίδραση και η ελκυστικότητα μέρους των μέτρων ενίσχυσης υπέρ των τουριστικών επιχειρήσεων.

Ύστερα από ειδική έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε από τον υπογράφο στα πλαίσια αυτής της εργασίας, έγινε επικοινωνία με το τοπικό Γραφείο του Ε.Ο.Τ. που εποπτεύει την

Δυτική Ελλάδα, προκειμένου να καταγραφεί το μέγεθος του κλάδου στην περιοχή αυτή, σε σχέση με τις τουριστικές επιχειρήσεις και ειδικότερα τα ξενοδοχειακά καταλύματα και τα τουριστικά πρακτορεία. Το αποτέλεσμα της έρευνας αποτύπωσε τα παρακάτω μεγέθη στην εν λόγω Διοικητική Περιφέρεια:

Στους τρεις νομούς της Δυτικής Ελλάδας (Αχαΐα, Αιτωλοακαρνανία και Ηλεία) δραστηριοποιούνται γενικά, 188 ενοικιαζόμενα καταλύματα, 192 ξενοδοχειακές μονάδες και 164 τουριστικά πρακτορεία, δηλαδή συνολικά 544 τουριστικές επιχειρήσεις αυτής της μορφής.

Πιο συγκεκριμένα, στην Αχαΐα δραστηριοποιούνται 66 ενοικιαζόμενα καταλύματα με 417 δωμάτια και 932 κλίνες και 67 ξενοδοχειακά συγκροτήματα με 2.782 δωμάτια και 5.352 δωμάτια. Επιπλέον, δραστηριοποιούνται 78 τουριστικά πρακτορεία ευρύτερης μορφής.

Στον νομό Ηλείας υπάρχουν 68 ενοικιαζόμενα καταλύματα τα οποία αποτελούνται από 380 δωμάτια με 853 κλίνες ενώ δραστηριοποιούνται και αρκετά ξενοδοχειακά καταλύματα τα οποία ανέρχονται στα 69 έχοντας 2.782 δωμάτια με 6.669 κλίνες. Τέλος λειτουργούν επίσης και 49 τουριστικά γραφεία.

Στον τρίτο και τελευταίο νομό της Δυτικής Ελλάδας, δηλαδή στον νομό Αιτωλοακαρνανίας, δραστηριοποιούνται 54 ενοικιαζόμενα καταλύματα με 374 δωμάτια όπου περιλαμβάνονται σε αυτά 852 κλίνες ενώ δραστηριοποιούνται επίσης ξενοδοχειακά καταλύματα τα οποία ανέρχονται στα 56 όπου ο συνολικός αριθμός των δωματίων αγγίζει τα 1.564 με 3.001 κλίνες αλλά και τουριστικά πρακτορεία τα οποία ανέρχονται στα 37.

Τέλος, όπως είναι κατανοητό και βάσει των στοιχείων που δόθηκαν απ' την αρμόδια υπηρεσία του ΕΟΤ, ο παραπάνω αριθμός των τουριστικών επιχειρήσεων είναι αρκετά ευμετάβλητος καθώς πολλές αλλαγές πραγματοποιούνται συνεχώς. Νέες μονάδες δημιουργούνται, άλλες κλείνουν οριστικά και άλλες αλλάζουν χρήση και χάνουν τον χαρακτηρισμό τους ως τουριστική μονάδα.

Στην συνέχεια πραγματοποιήθηκε έρευνα για τον εντοπισμό και την καταγραφή ενός αξιόπιστου δείγματος των τουριστικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας, δηλαδή ένας αριθμός μεγαλύτερος του 10% του συνόλου αυτών. Ταυτόχρονα αποφασίστηκε το δείγμα να περιλαμβάνει επιχειρήσεις τόσο όλων των ειδών (δηλαδή ξενοδοχεία, καταλύματα όλων κατηγοριών και τουριστικά γραφεία) και από όλους τους Νομούς της Περιφέρειας ώστε να είναι ακόμα πιο αντιπροσωπευτικό. Μέσα από το διαδίκτυο και τις επίσημες ιστοσελίδες των τουριστικών αυτών επιχειρήσεων, αντλήθηκαν οι εταιρικές επωνυμίες εστιάζοντας σε

χαρακτηριστικές περιπτώσεις ξενοδοχειακών μονάδων της περιοχής όπως και τουριστικών πρακτορείων.

Στη συνέχεια μέσα από επίσημα διαδικτυακά εργαλεία του Υπουργείου προσβάσιμα στον κάθε ενδιαφερόμενο (όπως πχ το <https://www.businessregistry.gr/publicity/index>), δόθηκε η δυνατότητα προκειμένου να γίνει έρευνα ως προς το είδος κυρίως των επιδοτήσεων που έλαβαν οι επιχειρήσεις του δείγματος στα πλαίσια των προγραμμάτων κρατικής ενίσχυσης στην γνωστή ιστοσελίδα www.soresfsis.gr η οποία βάσει των κανόνων δημοσιότητας της Ε.Ε. είναι προσβάσιμη στον κάθε ενδιαφερόμενο. Μέσα από την διαδικτυακή αυτή έρευνα προέκυψαν ορισμένα σημαντικά συμπεράσματα και στατιστικά τα οποία σε τελική ανάλυση αποτυπώνουν το μέγεθος της εξάρτησης των τουριστικών επιχειρήσεων αποκλειστικά από αυτές τις επιχορηγήσεις στη χρονική περίοδο του covid δηλαδή μετά τον Ιανουάριο του 2020. Εξάρτηση η οποία αντανακλά το μέγεθος της ζημιάς και της ανάγκης για βοήθεια που έχουν λόγω της καταστροφικής επίπτωσης της πανδημίας σε αυτό τον τόσο σημαντικό κλάδο για την Ελληνική Οικονομία. Προφανώς πολλές επιχειρήσεις έλαβαν και επιδοτήσεις ή άλλη μορφή βοήθειας από άλλα προγράμματα εκτός αυτών που καταγράφονται στην σελίδα του De minimis, ωστόσο κρίνεται αποδεκτό ότι η στατιστική πληροφορία είναι ανάλογη και εξίσου χρήσιμη στην έρευνά μας.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε όπως προαναφέρθηκε, χρησιμοποίησε ως στατιστικό δείγμα 65 τουριστικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ως ένα αντιπροσωπευτικό τμήμα του συνόλου των επιχειρήσεων του κλάδου σε ποσοστό περίπου 12%. Προφανώς συμπεριλαμβάνει μονάδες και από τους τρεις νομούς με την αναλογία που συμμετέχουν στο σύνολο και προφανώς εμπεριέχει και τουριστικά πρακτορεία ως ένα αξιόλογο αριθμητικά τμήμα των τουριστικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης τα στοιχεία του αριθμού και του είδους των επιχορηγήσεων που πήραν αυτές οι επιχειρήσεις μέσα στην χρονική περίοδο από την έναρξη της πανδημίας μέχρι και σήμερα και οι οποίες εντάσσονται στον κανόνα του de minimis. Συγκεκριμένα πρόκειται για 11 προγράμματα ενίσχυσης. Είναι προφανές και προαναφέρθηκε ότι η εικόνα που προκύπτει είναι μια «φωτογραφία» της στιγμής και δεν αντανακλά το σύνολο της ωφέλειας προς τις επιχειρήσεις καθώς η κατάσταση είναι ακόμα σε εξέλιξη, τα προγράμματα «τρέχουν», αιτήσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη, ωριμάζουν ή απορρίπτονται, οι εγκεκριμένες επιδοτήσεις συνεχώς διαχέονται στην οικονομία με τους τρόπους που έχουν καταγραφεί σε προηγούμενα κεφάλαια της εργασίας ενώ είναι πολύ πιθανό νέα προγράμματα να προκύψουν στο μέλλον.

6 Πίνακες Έρευνας

Στα παρακάτω 3 πρώτα διαγράμματα, ύστερα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε όπως αναφέρθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, παρατηρούμε ξεχωριστά σε κάθε νομό πόσες φορές χρησιμοποιήθηκε το κάθε πρόγραμμα από τις επιχειρήσεις του δείγματος που ενισχύθηκαν στους αντιστοίχους νομούς. Ενώ τα υπόλοιπα 2 αφορούν συγκεντρωτική πληροφόρηση.

6.1 Νομός Αιτωλοακαρνανίας

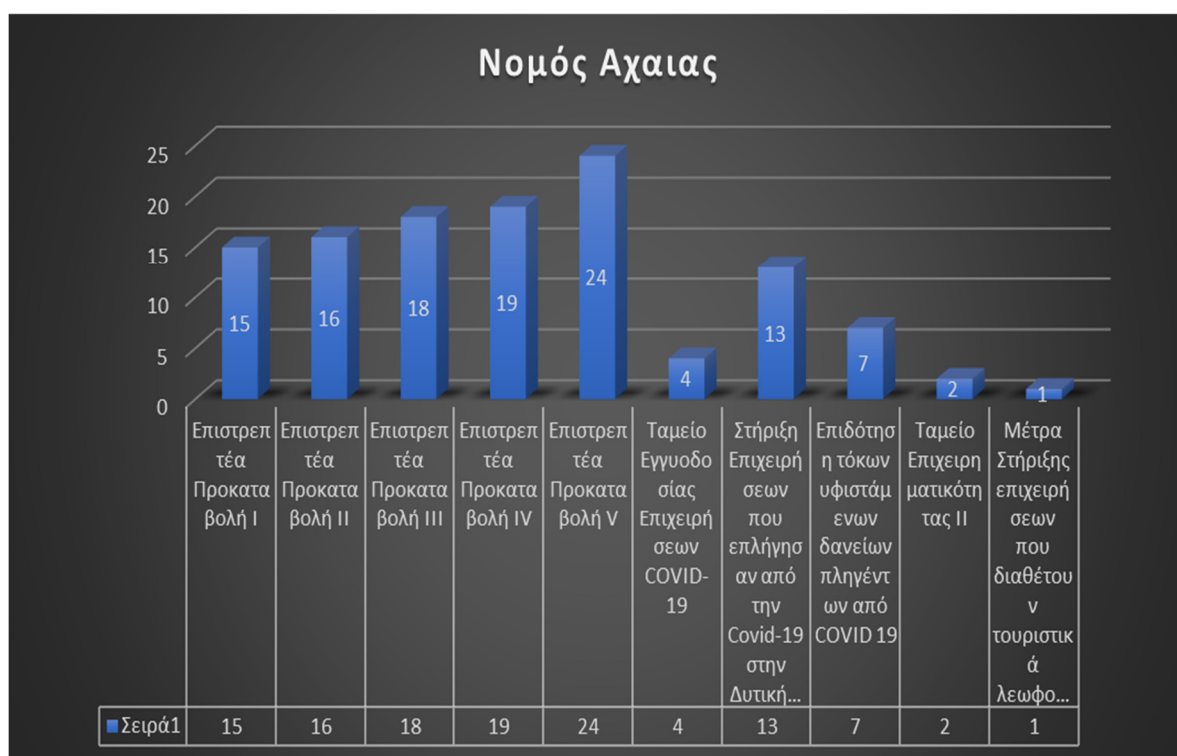
Στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας παρατηρούμε ειδικότερα ότι έχουν χρησιμοποιηθεί 10 προγράμματα από τις επιχειρήσεις. Το δείγμα των τουριστικών επιχειρήσεων όπου προκύπτει το παρακάτω διάγραμμα ανέρχεται στις 18 και από αυτές οι 15 έλαβαν κάποια επιδότηση από τα 9 προγράμματα ενώ 3 φαίνεται ότι δεν ήταν επιλέξιμες. Άρα το ποσοστό επιλεξιμότητας ήταν 83%. Παρατηρούμε ότι το πρόγραμμα "Επιστρεπτέα Προκαταβολή Δ κύκλου" χρησιμοποιήθηκε 12 φορές από τις 15 μονάδες, ενώ συνολικά έγινε χρήση 64 επιχορηγήσεων όλων των μορφών άρα ο μέσος όρος χρήσης προγραμμάτων στον Νομό είναι 4,2 προγράμματα (64 / 15). Σημειωτέο ότι υπάρχει μια επιχείρηση που έλαβε 9 διαφορετικά είδη ενίσχυσης. Τέλος, το πρόγραμμα που αφορά τα τουριστικά λεωφορεία/τρένα είναι το χαμηλότερο σε σχέση με τα υπόλοιπα πρόγραμμα και χρησιμοποιήθηκε μόνο 1 φορά.

Εικόνα 1: Διάγραμμα Νομού Αιτωλοακαρνανίας

6.2 Νομός Αχαΐας

Στο Νομό Αχαΐας παρατηρούμε ότι έχουν χρησιμοποιηθεί γενικά 9 προγράμματα από τις επιχειρήσεις. Το δείγμα των τουριστικών επιχειρήσεων οπύ προκύπτει το παρακάτω διάγραμμα ανέρχεται στις 32 και 3 εξ αυτών δεν έλαβαν καμία επιδότηση. Άρα το ποσοστό επιλεξιμότητας επιδότησης στον νομό Αχαΐας έφτασε το 90%, αφού 29 επιχειρήσεις από τις 32 συνολικά, επιλέχθηκαν για επιδότηση, ενώ συνολικά έγινε χρήση 107 επιχορηγήσεων όλων των μορφών άρα ο μέσος όρος χρήσης προγραμμάτων στον Νομό είναι 3,7 προγράμματα (107/29). Παρατηρούμε ότι το πρόγραμμα "Επιστρεπτέα Προκαταβολή Ε" χρησιμοποιήθηκε 24 φορές. Τέλος, το πρόγραμμα που αφορά τα τουριστικά λεωφορεία/τρένα είναι και σε αυτό το νομό το χαμηλότερο σε σχέση με τα υπόλοιπα πρόγραμμα και χρησιμοποιήθηκε μόνο 1 φορά.

Εικόνα 2: Διάγραμμα Νομού Αχαΐας

6.3 Νομός Ηλείας

Στο Νομό Ηλείας παρατηρούμε ότι έχουν χρησιμοποιηθεί και εδώ τα 9 πρόγραμμα από τις επιχειρήσεις. Το δείγμα των τουριστικών επιχειρήσεων οπου προκύπτει το παρακάτω διάγραμμα ανέρχεται στις 15 μονάδες και 3 εξ αυτών δεν έλαβε επιδότηση. Επομένως, το ποσοστό επιλεξιμότητας για είσπραξη κάποιας επιδότησης στον νομό έφτασε το 80%, ενώ συνολικά έγινε χρήση 49 επιχορηγήσεων όλων των μορφών από τις 12 αυτές επιχειρήσεις, άρα ο μέσος όρος χρήσης προγραμμάτων στον Νομό είναι 4,1 προγράμματα (49/12)

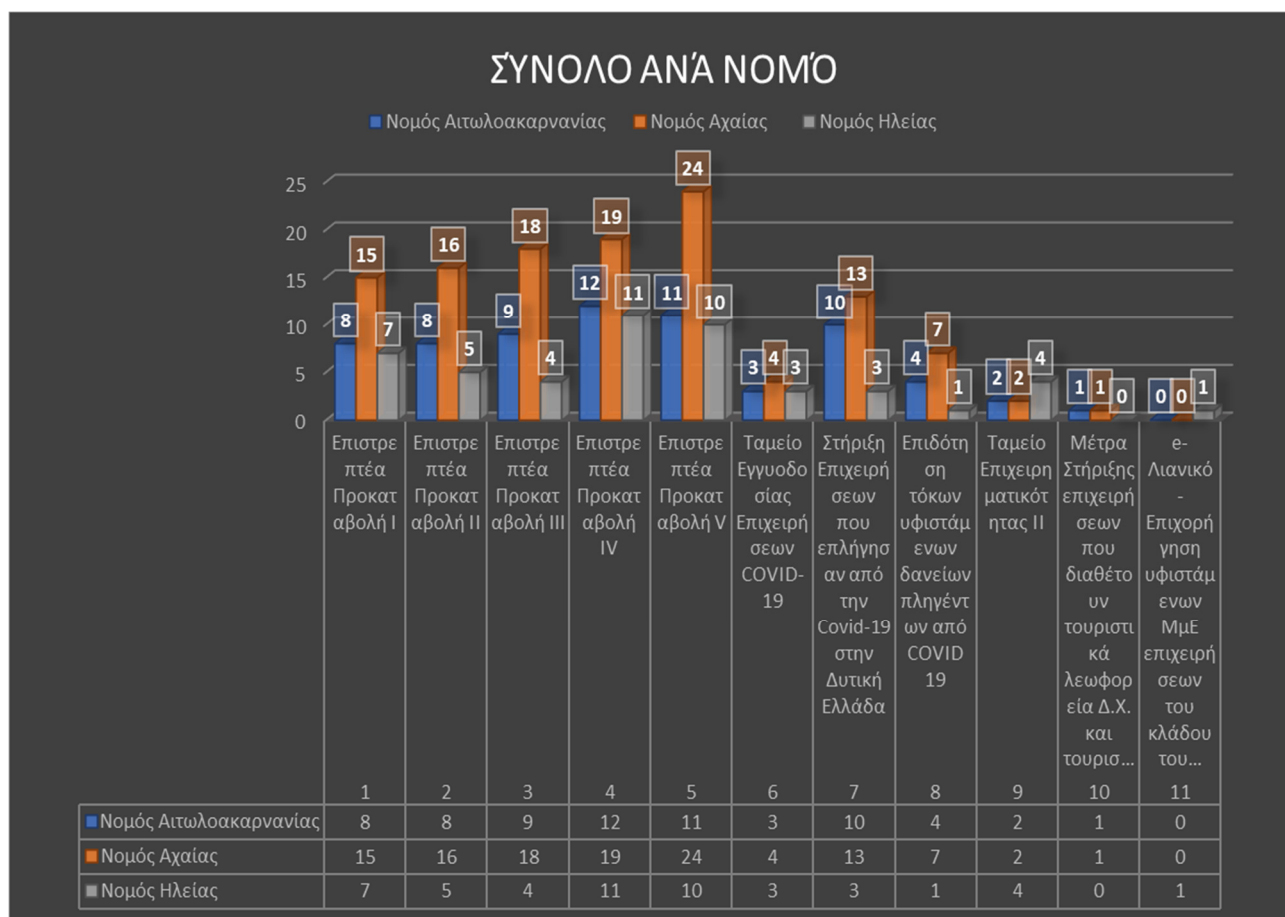
Παρατηρούμε ότι το πρόγραμμα "Επιστρεπτέα Προκαταβολή Δ" χρησιμοποιήθηκε 11 φορές. Τέλος, τα προγράμματα που αφορούν το Ε- λιανικό εμπόριο, αλλά και την επιδότηση τόκων είναι χαμηλότερα σε σχέση με τα υπόλοιπα πρόγραμμα και χρησιμοποιήθηκε μόνο 1 φορά και εδώ.

Εικόνα 3: Διάγραμμα Νομού Ηλείας

6.4 Σύνολο ανά νομό

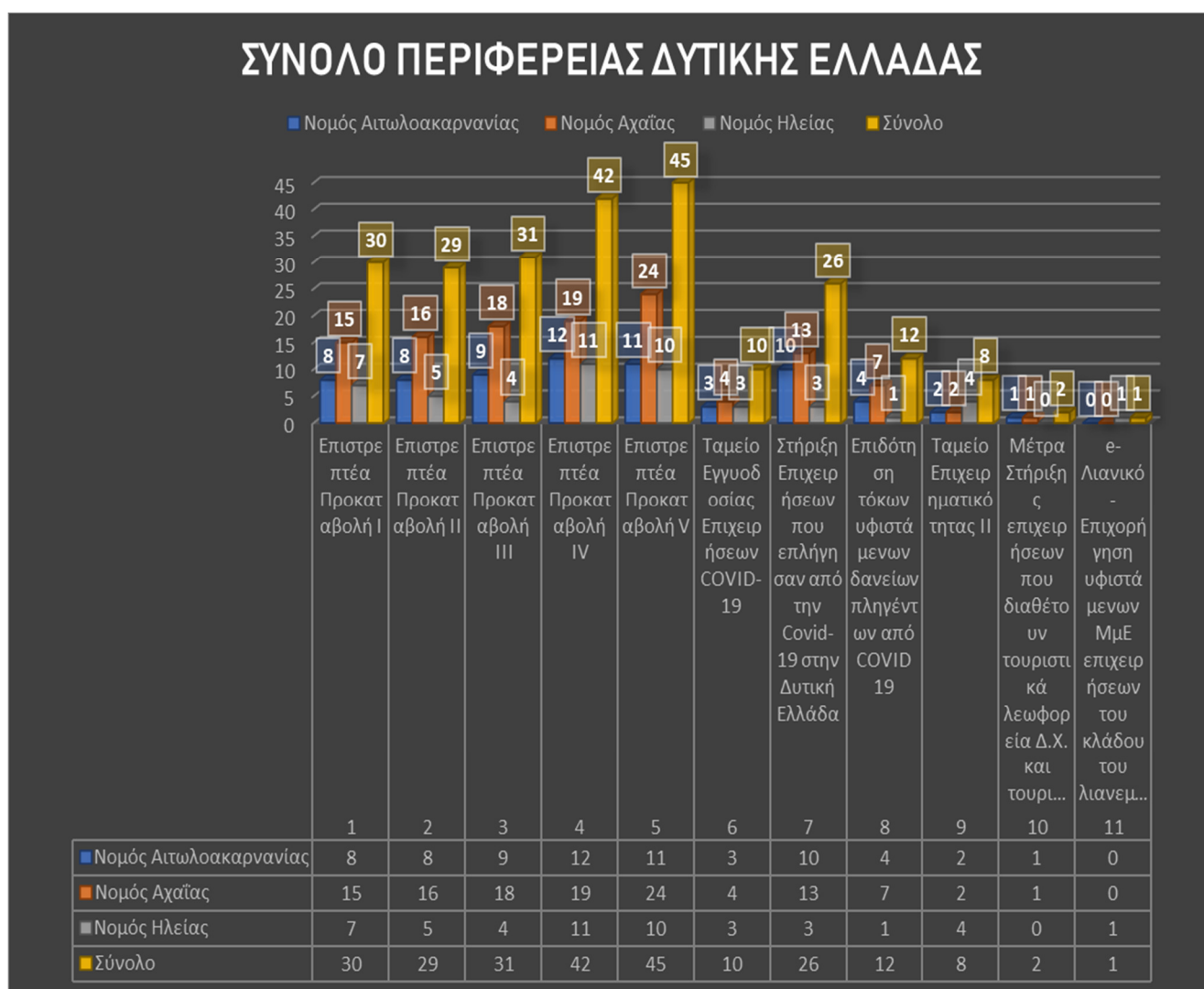
Ο συγκεκριμένος πίνακας περιλαμβάνει το πόσες φορές χρησιμοποιήθηκαν τα προγράμματα ανά νομό και όπως βλέπουμε το πρόγραμμα 'Επιστρεπτέα Προκαταβολή Ι' επικρατεί σε σχέση με όλα τα υπόλοιπα προγράμματα και στους τρεις νομούς.

Εικόνα 4: Διάγραμμα ανά Νομό

6.5 Σύνολο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Ο 5^{ος} και τελευταίος πίνακας των διαγραμμάτων, αποτυπώνει το σύνολο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ύστερα από το άθροισμα όλων των αριθμών ανά νομό και καταλήγουμε στο ότι γενικά το πρόγραμμα της Επιστρεπτέας Προκαταβολής (όλων των κύκλων) χρησιμοποιήθηκε 156 φορές ενώ, 1 φορά το πρόγραμμα με όνομα "e-λιανικό". Να σημειωθεί ότι από το σύνολο του δείγματος των 65 επιχειρηματικών μονάδων, μόνον ένας μικρός αριθμός των 9 επιχειρήσεων δηλαδή μόνον ένα 13,8% δεν έλαβε καμία επιδότηση και όλες οι υπόλοιπες είτε λιγότερο είτε περισσότερο, φέρονται επωφελούμενες από τουλάχιστον ένα πρόγραμμα επιδότησης έως και 9 μορφές επιδότησης.

Εικόνα 5: Διάγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

7 Συμπεράσματα

Η οικονομική κρίση που βιώνουν ο επιχειρηματικός κόσμος τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό είναι πρωτόγνωρη και σε κάποιες περιπτώσεις μοιάζει με καταστροφή ανάλογη πολεμικών συγκρούσεων του παρελθόντος. Σε κάθε περίπτωση όμως ο κόσμος βρέθηκε σε καλύτερη θέση απ' ότι στο παρελθόν τόσο ως προς το υγειονομικό κομμάτι της αντιμετώπισης όσο και ως προς την οικονομική διάσταση.

Ως προς το πρώτο, είναι προφανώς η επιστήμη που κάνει την διαφορά και πρωταγωνιστεί τόσο σε επίπεδο άμεσης αντιμετώπισης και περίθαλψης των θυμάτων της πανδημίας όσο και σε επίπεδο έρευνας και ανάπτυξης αποτελεσματικών και ασφαλών εμβολίων, προκειμένου να χτιστεί το περιβόητο τοίχος ανοσίας μέσω προγραμμάτων εμβολιασμού. Όσον αφορά τις οικονομικές επιπτώσεις, η σημαντική ρευστότητα χρήματος που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο μετά το ξέπέρασμα της οικονομικής κρίσης της προηγούμενης δεκαετίας και η αποφασιστικότητα κυβερνήσεων και συνασπισμών για στήριξη των οικονομιών τους, οδήγησαν σε αποφάσεις οι οποίες φαίνεται ότι πετυχαίνουν τους στόχους τους σε πολύ υψηλό βαθμό.

Η Ελλάδα ευνοημένη από την χαλάρωση των αυστηρών δημοσιονομικών κανόνων της Ε.Ε. προώθησε πολλές αποφάσεις ενίσχυσης της οικονομίας τόσο σε γενικό και οριζόντιο επίπεδο όσο και σε ειδικούς κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας. Τα περισσότερα και τα σημαντικότερα από τα παραπάνω μέτρα καταγράφηκαν με σχετική λεπτομέρεια στην παρούσα εργασία και ο αναγνώστης έχει την δυνατότητα να ανατρέξει σε αυτά για πληροφόρηση και τελικά να αποκομίσει μια γενική εικόνα και συχνά με αρκετές λεπτομέρειες. Όπως επίσης και στα επιμέρους μέτρα για τον σημαντικότερο κλάδο της Ελληνικής οικονομίας, τον τουρισμό. Επιπλέον μέσα από μια ενδεικτική στατιστική έρευνα σε τοπικό επίπεδο, καταγράφηκε η πληροφόρηση σχετικά με την ελκυστικότητα και την συχνότητα χρήσης κάποιων από τα μέτρα σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα των τουριστικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας. Έρευνα η οποία απέδειξε ότι οι το σύνολο σχεδόν των επιχειρήσεων αυτών είτε λιγότερο είτε περισσότερο έλαβαν ενισχύσεις και κατάφεραν να επιβιώσουν έως τώρα σε αυτή το πρωτόγνωρο περιβάλλον που διαμόρφωσε τόσο βίαια και ξαφνικά ο επονομαζόμενος «αόρατος εχθρός» covid-19.

8 Βιβλιογραφία

- antagonistikotita.gr. (2021, Ιουνίου 10). *Επιδότηση Κεφαλαίου Κίνησης Πληττόμενων από την Πανδημία Τουριστικών Επιχειρήσεων Φιλοξενίας - ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*. Retrieved from antagonistikotita.gr: <http://www.antagonistikotita.gr/epanek/prokirixeis.asp?id=81&cs=>
- cnn. (2020, Σεπτεμβρίου 13). *Επιστρεπτέα Προκαταβολή III: Ποιοι είναι δικαιούχοι*. Retrieved from cnn.gr: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/234162/epistreptea-prokatavoli-iii-roioi-einai-dikaiouchoi>
- cnn. (2020, Δεκεμβρίου 10). *Επιστρεπτέα Προκαταβολή IV: Πίστωση ποσού 362 εκατ. ευρώ σε επιπλέον 25.323 δικαιούχους*. Retrieved from cnn.gr: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/246351/epistreptea-prokatavoli-iv-pistosi-posoy-362-ekat-eyro-se-epipleon-25-323-dikaiouchoys>
- cnn. (2021, Φεβρουαρίου 17). *Επιστρεπτέα Προκαταβολή 5: Πίστωση 161,6 εκατ. ευρώ σε 11.707 δικαιούχους*. Retrieved from cnn.gr: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/254929/pistosi-161-6-ekat-eyro-se-11-707-dikaiouchoys-tis-epistreptas-prokatavolis-5>
- cnn. (2021, Φεβρουαρίου 12). *Επιστρεπτέα Προκαταβολή 6: Έως 22 Φεβρουαρίου η υποβολή των αιτήσεων*. Retrieved from cnn.gr: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/254248/epistreptea-prokatavoli-6-eos-22-fevroyariou-i-yrovoli-ton-aitiseon>
- cnn. (2021, Απριλίου 26). *Επιστρεπτέα Προκαταβολή 7: Από τη Μεγάλη Πέμπτη θα δοθεί 1 δισ. σε 300.000 δικαιούχους*. Retrieved from cnn.gr: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/263553/epistreptea-prokatavoli-7-apo-ti-megali-pempti-tha-dothei-1-dis-se-300-000-dikaiouchoys>
- Economistas. (2021, Ιούνιος 1). *Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκινά την έκδοση ομολόγων για τη χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης*. Retrieved from Economistas: https://www.economistas.gr/oikonomia/37503_i-eyropaiki-epitropi-xekina-tin-ekdosi-omologon-gia-ti-hrimatodotisi-toy-tameioy

- economistas. (2021, Ιουνίου 17). *Η Κομισιόν ενέκρινε το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας*. Retrieved from [economistas.gr: https://www.economistas.gr/oikonomia/37874_i-komision-enekrine-shedio-anakampsis-kai-anthektikotitas-tis-elladas](https://www.economistas.gr/oikonomia/37874_i-komision-enekrine-shedio-anakampsis-kai-anthektikotitas-tis-elladas)
- e-forologia. (2020, Μαΐου 30). *Σε ΦΕΚ ο νόμος σχετικά με τον μηχανισμό ενίσχυσης της απασχόλησης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ»*. Retrieved from [e-forologia.gr: https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=217994](https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=217994)
- el.wikipedia. (2020, Μαρτίου 16). *Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορονοϊού στην Ελλάδα το 2020*. Retrieved from [el.wikipedia.org: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%B1_%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%8E%CF%80%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%BA%CE%BF%CF%81%CE%](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%B1_%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%8E%CF%80%CE%B9%CF%83%CE%B7%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%BA%CE%BF%CF%81%CE%)
- e-nomothesia. (2020, Ιουνίου 14). *Το πλαίσιο εφαρμογής του μηχανισμού ενίσχυσης της απασχόλησης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ»*. Retrieved from [e-nomothesia: https://www.e-nomothesia.gr/law-news/plaisio-epharmoges-tou-mekhanismou-synergasia.html](https://www.e-nomothesia.gr/law-news/plaisio-epharmoges-tou-mekhanismou-synergasia.html)
- e-nomothesia. (2021, Μαΐου 11). *ΤΕΠΙΧ II: Νέα Επενδυτικά Δάνεια Ταμείου Επιχειρηματικότητας - Όλες οι λεπτομέρειες*. Retrieved from [e-nomothesia.gr: https://www.e-nomothesia.gr/oikonomia-news/tepix-ii-nea-ependutika-daneia-tameiou-epixeirhmatikothtas-oles-oi-leptomereies.html](https://www.e-nomothesia.gr/oikonomia-news/tepix-ii-nea-ependutika-daneia-tameiou-epixeirhmatikothtas-oles-oi-leptomereies.html)
- e-nomothesia. (2021, Απρίλιος 9). *Τουριστικά γραφεία: Μέτρα στήριξης με τουριστικά λεωφορεία Δ.Χ και τουριστικά τρένα*. Retrieved from [e-nomothesia.gr: https://www.e-nomothesia.gr/epixeirseis-news/touristika-grapheia-metra-sterixes-me-touristika-lewforeia-dx-kai-touristika-trena.html](https://www.e-nomothesia.gr/epixeirseis-news/touristika-grapheia-metra-sterixes-me-touristika-lewforeia-dx-kai-touristika-trena.html)
- ESPA.io. (2021, Ιουνίου 11). *Νέα Δράση «Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης πληττόμενων από την πανδημία τουριστικών επιχειρήσεων»*. Retrieved from [espa.io: https://www.espa.io/drasi-touristik-es-epicheiriseis-epichorigisi-kefalaio-kinisis/](https://www.espa.io/drasi-touristik-es-epicheiriseis-epichorigisi-kefalaio-kinisis/)
- ETHNOS. (2021, Ιουνίου 9). *ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ*. Retrieved from [ethnos.gr: https://www.ethnos.gr/oikonomia/160688_koinonikos-toyrismos-oaed-dikaioyhoi-aitiseis-kai-voucher](https://www.ethnos.gr/oikonomia/160688_koinonikos-toyrismos-oaed-dikaioyhoi-aitiseis-kai-voucher)

- eurobank. (2021, Μάιος 10). *Επιχειρηματική Χρηματοδότηση – ΤΕΠΙΧ II*. Retrieved from eurobank.gr: <https://www.eurobank.gr/el/business/corporate-banking/corporate-anagkes/anagkes-anaptuksi-epixeirisis/anaptuksiaka-programmata/epixirimatiki-xrimatodotisi-tepixii>
- forin.gr. (2020, Μαρτίου 24). *Μείωση ενοικίων επαγγελματικών μισθώσεων και μισθώσεων κύριας κατοικίας*. Retrieved from forin.gr: <https://www.forin.gr/articles/article/31567/forin-gr-essentials-meiwsh-enoikiwn-epaggelmatikwn-misthwsewn-kai-misthwsewn-kurias-katoikias>
- google. (2019, Δεκέμβρης). *Παγκόσμια Στατιστικά Στοιχεία Κορονοϊού (COVID-19)*. Retrieved from google.com: https://www.google.com/search?q=%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1+%CE%BA%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%85&rlz=1C1GCEU_elGR955GR955&oq=%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1+%CE%BA%CE%BF&aqs=c
- InBusinessNews. (2021, Ιουνίου 17). *Η Κομισιόν ενέκρινε το ελληνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας*. Retrieved from inbusinessnews.reporter.com.cy: <https://inbusinessnews.reporter.com.cy/financials/greek/article/279970/i-komision-enekrine-to-elliniko-schedio-anakampsis-kai-anthektikotitas>
- naftemporiki. (2020, Ιουλίου 6). *Επιστρεπτέα προκαταβολή 2: Άνοιξε η πλατφόρμα- Έως 15/07 οι αιτήσεις*. Retrieved from naftemporiki.gr: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1616501/epistreptea-prokataboli-2-anoikse-i-platforma-eos-1507-oi-aitiseis>
- naftemporiki. (2020, Ιούλιος 6). *Επιστρεπτέα προκαταβολή 2: Άνοιξε η πλατφόρμα- Έως 15/07 οι αιτήσεις*. Retrieved from naftemporiki.gr: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1616501/epistreptea-prokataboli-2-anoikse-i-platforma-eos-1507-oi-aitiseis>
- odigostoupoliti. (2021, Μάιος 18). *Νέα μέτρα στήριξης των εποχικά εργαζομένων στον τουρισμό*. Retrieved from odigostoupoliti.eu: <http://www.odigostoupoliti.eu/nea-metra-stiriksis-ton-epochika-ergazomenon-ston-tourismo/>

- onmed. (2021, Μαρτίου 4). *Κορονοϊός: Ποιες αλλαγές έφερε η πανδημία στη σωματική και ψυχική υγεία*. Retrieved from onmed.gr: <https://www.onmed.gr/ygeia-eidhseis/story/389781/koronoios-poies-allages-efere-i-pandimia-sti-somatiki-kai-psyxiki-ygeia>
- PricewaterhouseCoopersGreece. (2021, Ιανουάριος 14). *Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις*. Retrieved from pwc: https://www.pwc.com/gr/en/publications/Greece_Covid_Report.pdf
- taxheaven. (2020, Νοεμβρίου 14). *Μείωση μισθωμάτων για Οκτώβριο και Νοέμβριο. Οι αλλαγές μετά την κατάθεση της τροπολογίας*. Retrieved from taxheaven.gr: <https://www.taxheaven.gr/news/51495/meiwsh-misowmatwn-gia-oktwbriio-kai-noembriio-oi-allages-meta-thn-kataoesh-ths-tropologias>
- taxheaven. (2020, Νοεμβρίου 3). *Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ: Το χρονοδιάγραμμα για την κρατική επιδότηση των δικαιούχων - Ξεπέρασαν τις 160.000 οι αιτήσεις*. Retrieved from taxheaven.gr: <https://www.taxheaven.gr/news/51280/programma-gefyra-to-xronodiagramma-gia-thn-kratikh-epidothsh-twn-dikaioyxwn-xeperasan-tis-160000-oi-aithseis>
- taxheaven. (2021, Απριλίου 7). *ε-λιανικό: Έρχεται μέσα στον Απρίλιο ο δεύτερος κύκλος της δράσης*. Retrieved from taxheaven.gr: <https://www.taxheaven.gr/news/53837/e-lianiko-erxetai-mesa-ston-aprilio-o-deyteros-kyklos-ths-drashs>
- taxheaven. (2021, Ιουνίου 1). *Έναρξη του νέου εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών νοικοκυριών και επιχειρήσεων*. Retrieved from taxheaven.gr: <https://www.taxheaven.gr/news/54665/enarxh-toy-neoy-exwdikastikoy-mhxanismoymoy-ryomishs-ofeilwn-noikokyriwn-kai-epixeirhsewn>
- taxheaven. (2021, Μάιος 10). *ΤΕΠΙΧ II: Ξεκινούν από 12 Μαΐου οι νέες αιτήσεις από μικρομεσαίες επιχειρήσεις για δάνεια Επενδυτικού σκοπού*. Retrieved from taxheaven.gr: <https://www.taxheaven.gr/news/54325/tepix-ii-xekinoy-n-apo-12-maioy-oi-nees-aithseis-apo-mikromesaies-epixeirhseis-gia-daneia-ependytikoy-skopoy>
- uci. (2020, Αυγούστου 3). *Νέο Πρόγραμμα Επιδότησης Δόσεων Δανείων με εξασφάλιση την κύρια κατοικία*. Retrieved from uci.gr: <https://uci.gr/programma-gefyra/>

wikipedia. (2019, Δεκέμβρης). *Πανδημία COVID-19*. Retrieved from wikipedia.org:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1_COVID-19

wikipedia. (2020, Φεβρουάριος 26). *Πανδημία COVID-19 στην Ελλάδα*. Retrieved from wikipedia.org:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1_COVID-19_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1

Αλεξοπούλου, Ρ. (2021, Απριλίου 6). *Γέφυρα 2: Αναλυτικά όλα τα κριτήρια υπαγωγής στο πρόγραμμα*. Retrieved from naftemporiki.gr:
<https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1710700/gefura-2-analutika-ola-ta-kritiria-upagogis-sto-programma>

Αλεξοπούλου, Ρ. (2021, Απριλίου 30). *Μειωμένα ενοίκια: Τι ισχύει για Μάιο & Απρίλιο - Έως 14/5 δηλώσεις Covid για τα «κουρεμένα» ενοίκια Μαρτίου*. Retrieved from m.naftemporiki.gr:
<https://m.naftemporiki.gr/story/1721370/meiomena-enoikiati-isxuei-gia-maio-kai-aprilio-eos-145-diloseis-covidgia-ta-kouremena-enoikia-martiou>

Επενδύσεων, Υ. Α. (2021, Απριλίου 7). *Ολοκληρώθηκε με 11.503 αιτήσεις η Δράση «ε – λιανικό» – Προκήρυξη Β' Κύκλου της Δράσης εντός του Απριλίου*. Retrieved from mindev.gov.gr:
<http://www.mindev.gov.gr/%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%81%CF%8E%CE%B8%CE%B7%CE%BA%CE%B5-%CE%BC%CE%B5-11-503-%CE%B1%CE%B9%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B7-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7-e-%CE%BB/>

Επιτροπή, Ε. (2019, Δεκέμβριος). *Αντιμετώπιση του κορονοϊού*. Retrieved from ec.europa.eu:
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response_el

Εργασίας, Υ. (2021, Μάιος 6). *Στήριξη εποχικά απασχολούμενων και επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένου του κλάδου του τουρισμού*. Retrieved from covid19.gov.gr:
<https://covid19.gov.gr/stirixi-epochika-apascholoumenon-kai-epicheiriseon-syberilamvanomenou-tou-kladou-tou-tourismou/>

- Εσόδων, Α. Α. (2020, Οκτωβρίου 27). *Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 5 27.10.2020*. Retrieved from aade.gr: https://www.aade.gr/sites/default/files/2020-10/Odigies%20apozimiosi%20eidikou%20skopou%20_5.pdf
- Εσόδων, Α. Α. (2020, Οκτωβρίου 27). *Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 5 27.10.2020*. Retrieved from aade.gr: https://www.aade.gr/sites/default/files/2020-10/Odigies%20apozimiosi%20eidikou%20skopou%20_5.pdf
- ΕΣΠΑ. (2020, Ιουνίου 11). *Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 1 11.6.2020*. Retrieved from espa.gr: https://www.espa.gr/Lists/Proclamations/Attachments/5097/20200611_%CE%9A%CE%A5%CE%91%2057856.pdf
- ΕΣΠΑ. (2020, Απριλίου 16). *Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 1 16.4.2020*. Retrieved from espa.gr: https://www.espa.gr/Lists/Proclamations/Attachments/5097/20200416_39162_2020.pdf
- ΕΣΠΑ. (2020, Απριλίου 16). *Αποζημίωση ειδικού σκοπού για την ενίσχυση επιχειρήσεων λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5097>
- ΕΣΠΑ. (2020, Οκτώβριος 2). *Ενίσχυση επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19 (Προσκλήσεις σε όλη την Ελλάδα)*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5029>
- ΕΣΠΑ. (2020, Απρίλιος 10). *Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=4799>
- ΕΣΠΑ. (2020, Οκτώβριος 6). *Στήριξη επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19 στην Δυτική Ελλάδα*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5028>
- ΕΣΠΑ. (2021, Φεβρουαρίου 12). *e-λιανικό - Επιχορήγηση υφιστάμενων ΜμΕ επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου για την ανάπτυξη, αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5113>

- ΕΣΠΑ. (2021, Μάιος 12). *Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε επιχειρήσεις εστίασης για προμήθεια πρώτων υλών - Επανεκκίνηση εστίασης*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5249>
- ΕΣΠΑ. (2021, Φεβρουάριος 25). *Επιδότηση τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας της νόσου COVID-19 (B' κύκλος)*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5163>
- ΕΣΠΑ. (2021, Ιουνίου 1). *Επιχορήγηση αυτοαπασχολούμενων δικηγόρων*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5270>
- ΕΣΠΑ. (2021). *Επιχορήγηση επιχειρήσεων εστίασης για την προμήθεια θερμαντικών σωμάτων εξωτερικού χώρου*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5107>
- ΕΣΠΑ. (2021, Μαΐου 27). *Επιχορήγηση υφιστάμενων επιχειρήσεων γυμναστηρίων, παιδότοπων*. Retrieved from espa.gr: <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=5264>
- Κάτζου, Α. (2020, Οκτωβρίου 31). *Κορωνοϊός - Σταϊκούρας: Τι προβλέπεται για τέταρτο και πέμπτο κύκλο επιστρεπτέας προκαταβολής*. Retrieved from cnn.gr: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/240775/koronoios-staikoyras-ti-provlepetai-gia-ton-tetarto-kai-pempto-kyklo-epistrepteas-prokatavolis>
- Κατσαγάνης, Δ. (2021, Ιουνίου 12). *Νέα μέτρα στήριξης των πληττόμενων εργαζομένων με αιχμή τον Τουρισμό*. Retrieved from capital.gr: <https://www.capital.gr/oikonomia/3552323/nea-metra-stirixis-ton-plittomenon-ergazomenon-me-aixmi-ton-tourismo>
- Κουκάκης, Α. (2020, Μαρτίου 30). *Κορωνοϊός: Στις 2 Απριλίου ξεκινούν οι εγγραφές για την «επιστρεπτέα προκαταβολή» 1 δισ. ευρώ*. Retrieved from cnn.gr: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/213296/koronoios-stis-2-apriliy-xekinoy-n-oi-eggrafes-gia-tin-epistreptea-prokatavoli-1-dis-eyro>
- Κυβερνήσεως, Ε. (2020, Αυγούστου 19). *Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 3 19.8.2020*. Retrieved from espa.gr: https://www.espa.gr/Lists/Proclamations/Attachments/5097/20200819_apozhm_eid_skop_3.pdf

- Κυβερνήσεως, Ε. τ. (2020, Ιουνίου 16). *Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 2 16.6.2020*. Retrieved from [espa.gr:
https://www.espa.gr/Lists/Proclamations/Attachments/5097/20200616_%CE%93%CE%94%CE%9F%CE%A5%20132.pdf](https://www.espa.gr/Lists/Proclamations/Attachments/5097/20200616_%CE%93%CE%94%CE%9F%CE%A5%20132.pdf)
- Κυβερνήσεως, Ε. τ. (2020, Σεπτεμβρίου 15). *Αποζημίωση Ειδικού Σκοπού 4 15.9.2020*. Retrieved from [espa.gr:
https://www.espa.gr/Lists/Proclamations/Attachments/5097/gdoy217apoz_eidikou_skopou.pdf](https://www.espa.gr/Lists/Proclamations/Attachments/5097/gdoy217apoz_eidikou_skopou.pdf)
- ΟΑΕΔ. (2021, Ιούνιος). *Κοινωνικός Τουρισμός*. Retrieved from [oaed.gr:
https://www.oaed.gr/koinonikos-toyrismos](https://www.oaed.gr/koinonikos-toyrismos)
- Σπαθή, Ρ. (2021). Ο οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας, καταλύτης στην στάση της Ε.Ε. *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 1.
- Συμβούλιο, Ε. (2019, Δεκεμβρης). *COVID-19: Η αντίδραση της ΕΕ στις οικονομικές επιπτώσεις*. Retrieved from [consilium.europa.eu:
https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/covid-19-economy/](https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/covid-19-economy/)
- Τζώρτζη, Ε. (2021). Σε λειτουργία ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης χρεών. *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 1.
- Τζώρτζη, Ε. (2021, Μαΐου 31). Σε λειτουργία ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης χρεών. Retrieved from [kathimerini.gr: https://www.kathimerini.gr/economy/561380959/se-leitoyrgia-o-exodikastikos-michanismos-rythmisis-chreon/](https://www.kathimerini.gr/economy/561380959/se-leitoyrgia-o-exodikastikos-michanismos-rythmisis-chreon/)
- Τράπεζα, Ε. Α. (2020, Σεπτέμβριος 25). *Β' κύκλος Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων*. Retrieved from [hdb.gr: https://hdb.gr/energopoiisi-v%ce%84-kyklou-tou-tameiou-engyodosias-covid-19-tis-ellinikis-anaptyxiakis-trapezas-hdb/](https://hdb.gr/energopoiisi-v%ce%84-kyklou-tou-tameiou-engyodosias-covid-19-tis-ellinikis-anaptyxiakis-trapezas-hdb/)
- Τράπεζα, Ε. Α. (2020). *Γενικά Χαρακτηριστικά Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας*. Retrieved from [hdb.gr: https://hdb.gr/about/](https://hdb.gr/about/)
- Τράπεζα, Ε. Α. (2020, Ιούνιος). *Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19*. Retrieved from [hdb.gr: https://hdb.gr/tameio-engyodosias-epicheiriseon-covid-19-2/](https://hdb.gr/tameio-engyodosias-epicheiriseon-covid-19-2/)
- Τράπεζα, Ε. Α. (2020). *Τρέχοντα Προγράμματα*. Retrieved from [hdb.gr: https://hdb.gr/category/programmata/trexonta-programmata/](https://hdb.gr/category/programmata/trexonta-programmata/)

- Τράπεζα, Ε. Α. (2021, Μάιος 1). *Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19 - 'Τ Κύκλος*. Retrieved from hdb.gr: <https://hdb.gr/engyodotiko-covid-19-g%CE%84kyklos-gia-poly-mikres-epicheiriseis/>
- Τσιμπλάκης, Α. (2021, Φεβρουάριος 22). *Ασφυκτιούν και πιέζουν για μέτρα στήριξης τα τουριστικά γραφεία*. Retrieved from m.naftemporiki.gr: <https://m.naftemporiki.gr/story/1695448/aris-marinis-asfuktioun-kai-piezoun-gia-metra-stiriksis-ta-touristika-grafeia>
- Χατζηνικολάου, Π. (2021). Οι μεγάλοι χαμένοι και οι κερδισμένοι της πανδημίας. *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 1.
- Χρέους, Ε. Γ. (2021, Μαΐου 30). *Γέφυρα 2*. Retrieved from keyd.gov.gr: http://www.keyd.gov.gr/covid19_gefyra2/

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Πανεπιστήμιο Πατρών. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΕΙΡΑΣ, 2021